

Utgiftsområde 12

Ekonomisk trygghet för familjer och
barn

Utgiftsområde 12 – Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	5
2.2	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	9
3	Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	11
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling.....	11
3.3	Skatteutgifter	12
3.4	Mål för utgiftsområdet.....	12
3.5	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	13
3.6	Resultatredovisning.....	13
3.6.1	Familjepolitiken bidrar till en god ekonomisk levnadsstandard.....	15
3.6.2	Familjepolitiken minskar de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med och utan barn.....	23
3.6.3	Familjepolitiken bidrar till ett jämställt föräldraskap	26
3.7	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	28
3.8	Politikens inriktning	30
3.9	Förslag om höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget	32
3.9.1	Ärendet och dess beredning	32
3.9.2	Bestämmelser om bostadsbidrag	32
3.9.3	Bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer bör höjas	33
3.9.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	35
3.9.5	Konsekvenser.....	36
3.10	Förslag om kortare ansökningstid och stärkt rätt till tillfällig föräldrapenning.....	41
3.10.1	Ärendet och dess beredning	41
3.10.2	Ansökningstiden för tillfällig föräldrapenning ska begränsas.....	41
3.10.3	Stärkt rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrar med barn i behov av stöd.....	44
3.10.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	63
3.10.5	Följdändring med anledning av införandet av en tioårig grundskola	64
3.10.6	Konsekvenser av förslagen	65
3.11	Författningskommentar.....	69
3.11.1	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	69
3.11.2	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	74
3.12	Budgetförslag.....	74
3.12.1	1:1 Barnbidrag.....	74
3.12.2	1:2 Föräldraförsäkring.....	75
3.12.3	1:3 Underhållsstöd.....	78
3.12.4	1:4 Adoptionsbidrag.....	79
3.12.5	1:5 Barnpension och efterlevandestöd.....	80
3.12.6	1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag.....	81
3.12.7	1:7 Pensionsrätt för barnår.....	82
3.12.8	1:8 Bostadsbidrag	83
Bilaga 1	Förslag om höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget	

Bilaga 2	Förslag om kortare ansökningstid och stärkt rätt till tillfällig föräldrapenning
----------	--

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1, 3.9 och 3.10).
2. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.2 och 3.10).
3. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2026 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt tabell 1.1.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Barnbidrag	31 659 197
1:2 Föräldraförsäkring	49 640 665
1:3 Underhållsstöd	2 780 875
1:4 Adoptionsbidrag	9 784
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	1 148 200
1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag	7 645 098
1:7 Pensionsrätt för barnår	7 671 200
1:8 Bostadsbidrag	3 673 310
Summa anslag inom utgiftsområdet	104 228 329

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 11 kap. 10 §, 13 kap. 3, 9 a, 20, 22 och 25 §§, 97 kap. 18 § och 110 kap. 18 § och rubriken närmast före 13 kap. 20 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 13 kap. 24 a §, och närmast före 13 kap. 24 a § en ny rubrik, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

10 §¹

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 12 kap. 4 a § och 5 a–7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 e § får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid.

För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

Föräldrapenningsförmåner får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid i fall som anges i 13 kap. 20 § andra stycket 1 och 3.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 e § får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid. För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

13 kap.

3 §²

Tillfällig föräldrapenning får förutom i de fall som anges i 11 kap. 10 § första stycket lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid:

1. om föräldrarna följer med sitt barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom, *och*

2. om föräldrarna, som en del i behandlingen av sitt barn, behöver delta i läkarbesök eller i behandling som ordinerats av läkare.

Tillfällig föräldrapenning får förutom i de fall som anges i 11 kap. 10 § *andra stycket* lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid, om föräldrarna deltar i en kurs som ordnas av en sjukvårdshuvudman för att lära sig vårda barnet.

Tillfällig föräldrapenning får förutom i de fall som anges i 11 kap. 10 § första stycket lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid

1. om föräldrarna följer med sitt barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom, *eller*

Tillfällig föräldrapenning får förutom i de fall som anges i 11 kap. 10 § *tredje stycket* lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid, om föräldrarna deltar i en kurs som ordnas av en sjukvårdshuvudman för att lära sig vårda barnet. *Tillfällig föräldrapenning får även lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid i samband med*

¹ Senaste lydelse 2018:1628.

² Senaste lydelse 2018:1628.

1. möte i sådan verksamhet enligt skollagen (2010:800) som barnet normalt deltar i, om mötet är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning, eller

2. utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen (2025:400), eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas.

9 a §³

Tillfällig föräldrapenning lämnas inte för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag ansökan kom in till Försäkringskassan.

Detta gäller dock inte om det finns synnerliga skäl för att tillfällig föräldrapenning ändå bör lämnas. Tidsbegränsningen gäller inte heller i fråga om sådan tillfällig föräldrapenning som avses i 31 e §.

Tillfällig föräldrapenning lämnas inte för längre tid tillbaka än 30 dagar före den dag ansökan kom in till Försäkringskassan.

Detta gäller dock inte om det finns synnerliga skäl för att tillfällig föräldrapenning ändå bör lämnas. Tidsbegränsningen gäller inte heller i fråga om sådan tillfällig föräldrapenning som avses i 30 eller 31 e §.

Vid läkarbesök, behandling eller deltagande i kurs

Vid läkarbesök, behandling, deltagande i kurs, möte, introduktion eller utredning

20 §

En förälder till ett sjukt eller funktionshindrat barn, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. besök på en institution för medverkan i behandling av barnet eller för att lära sig vårda barnet,
2. deltagande i en kurs som ordnas av sjukvårdshuvudman i samma syfte som anges i 1,
3. läkarbesök på grund av att barnet lider av allvarlig sjukdom,
4. läkarbesök som är en del i behandlingen av barnet, eller
5. deltagande i någon behandling som är ordinerad av läkare i samma syfte som anges i 4.

En förälder till ett sjukt barn eller till ett barn med funktionsnedsättning, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

En förälder till ett barn, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. möte i sådan verksamhet som anges i tredje stycket och som barnet normalt deltar i, om mötet är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning,

2. introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård enligt lagen (2022:1250) om egenvård i sådan verksamhet som anges i tredje stycket och som barnet normalt deltar i, eller

3. utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen (2025:400), eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas.

³ Senaste lydelse 2018:1628.

Med sådan verksamhet som avses i andra stycket 1 och 2 avses verksamhet enligt skollagen (2010:800) i form av

- 1. förskola,*
- 2. förskoleklass,*
- 3. grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola eller internationell skola på grundskolenivå,*
- 4. fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2 eller 3, eller*
- 5. verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen.*

22 §

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn som har fyllt 12 men inte 16 år om det är styrkt att barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av

1. sjukdom i annat fall än som avses i 30 §,2. utvecklingsstörning, eller3. annat funktionshinder.	1. sjukdom i annat fall än som avses i 30 §, eller2. funktionsnedsättning.

Vid deltagande i utredning

24 a §

En förälder till ett barn som har fyllt 12 men inte 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning om han eller hon behöver avstå från förvärsarbete i sådana fall som avses i 20 § andra stycket 3.

25 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 22 § lämnas under högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4 eller 20 § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4, eller 20 eller 24 a § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

97 kap.

18 §⁴

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som bidrag till kostnader för bostad med 50 procent av den del av bostadskostnaden per månad som för familjer med

- ett barn överstiger 1 400 kronor men inte 5 300 kronor,
- två barn överstiger 1 400 kronor men inte 5 900 kronor, och
- tre eller flera barn överstiger 1 400 kronor men inte 6 600 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om någon medlem av familjen är funktionshindrad.

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som bidrag till kostnader för bostad med 50 procent av den del av bostadskostnaden per månad som för familjer med

- ett barn överstiger 1 400 kronor men inte 6 800 kronor,
- två barn överstiger 1 400 kronor men inte 7 900 kronor, och
- tre eller flera barn överstiger 1 400 kronor men inte 8 600 kronor.

⁴ Senaste lydelse 2011:1520.

110 kap.

18 §

När det gäller tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 22 § ska läkarutlåtande ges in för att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehovet. I fall som avses i 13 kap. 30 § ska barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

När det gäller tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 22 § ska läkarutlåtande ges in för att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehovet. I fall som avses i 13 kap. 30 § ska barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning. *I fall som avses i 13 kap. 24 a § ska intyg ges in till Försäkringskassan för att styrka att föräldern deltagit vid ett sådant tillfälle.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2026 i fråga om 13 kap. 9 a § och i övrigt den 1 januari 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om tillfällig föräldrapenning och bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet.

3. Bestämmelsen i 11 kap. 16 § utgör inte hinder för att lämna tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 § andra stycket 1 och 2 för ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om omvårdnadsbidrag enligt 22 kap. Detta gäller till dess att Försäkringskassan har omprövat beslutet enligt 22 kap. 15 § eller beslutat att lämna omvårdnadsbidrag efter en ny ansökan som inte endast avser en ändrad fördelning av sedan tidigare beviljat omvårdnadsbidrag.

4. Bestämmelsen i 11 kap. 16 §, i dess lydelse före den 1 januari 2019, utgör inte hinder för att lämna tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 § andra stycket 1 och 2 för ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om vårdbidrag enligt 22 kap. i dess lydelse före den 1 januari 2019.

2.2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 20 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.1

Föreslagen lydelse

13 kap.

20 §

En förälder till ett sjukt barn eller till ett barn med funktionsnedsättning, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. besök på en institution för medverkan i behandling av barnet eller för att lära sig vårda barnet,
2. deltagande i en kurs som ordnas av sjukvårdshuvudman i samma syfte som anges i 1,
3. läkarbesök på grund av att barnet lider av allvarlig sjukdom,
4. läkarbesök som är en del i behandlingen av barnet, eller
5. deltagande i någon behandling som är ordinerad av läkare i samma syfte som anges i 4.

En förälder till ett barn, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

1. möte i sådan verksamhet som anges i tredje stycket och som barnet normalt deltar i, om mötet är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning,
2. introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård enligt lagen (2022:1250) om egenvård i sådan verksamhet som anges i tredje stycket och som barnet normalt deltar i, eller
3. utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen (2025:400), eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas.

Med sådan verksamhet som avses i andra stycket 1 och 2 avses verksamhet enligt skollagen (2010:800) i form av

1. förskola,	
2. <i>förskoleklass</i> ,	
3. grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola eller internationell skola på grundskolenivå,	2. grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola eller internationell skola på grundskolenivå,
4. fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2 eller 3, eller	3. fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2, eller
5. verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen.	4. verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2028.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om tillfällig föräldrapenning som avser tid före ikraftträdandet.

3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn omfattar tre typer av förmåner: generella bidrag, försäkringar och behovsprövade bidrag. De generella bidragen är barnbidrag och adoptionsbidrag. Försäkringar är föräldraförsäkring, barnpension och efterlevandestöd samt pensionsrätt för barnår. De behovsprövade bidragen är bostadsbidrag, underhållsstöd och omvårdnadsbidrag. Förmånerna finansieras genom en kombination av arbetsgivaravgifter, egenavgifter och skattemedel. Betalningar från bidragsskyldiga föräldrar återförs till anslaget underhållsstöd.

3.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna inom utgiftsområdet uppgick till 103,2 miljarder kronor 2024 och var därmed ca 4,1 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statens budget. Försäkringsförmånerna utgjorde 56 procent av de totala utgifterna för de familjepolitiska stöden 2024 med totalt ca 58,2 miljarder kronor, varav föräldraförsäkring utgjorde 83 procent. Utgifterna för de generella bidragen var ca 33 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 32 procent av de totala utgifterna 2024. De behovsprövade bidragen uppgick sammantaget till 12,5 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 12 procent av de totala utgifterna. För 2025 beräknas utgifterna bli 101,4 miljarder kronor. Det är ca 3,1 miljarder kronor lägre än budgeterat. I förhållande till 2024 beräknas utgifterna för 2025 bli 1,4 miljarder kronor lägre.

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

	Utfall 2024	Budget 2025 ¹	Prognos 2025	Förslag 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
1:1 Barnbidrag	32 523	32 048	32 084	31 659	31 104	30 779
1:2 Föräldraförsäkring	47 770	50 765	47 825	49 641	51 501	52 722
1:3 Underhållsstöd	2 687	2 754	2 687	2 781	2 865	2 876
1:4 Adoptionsbidrag	5	15	3	10	10	10
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	1 109	1 123	1 137	1 148	1 177	1 202
1:6 Omvårdnadsbidrag och vårbidrag	5 677	6 638	6 610	7 645	7 846	7 999
1:7 Pensionsrätt för barnår	8 972	7 748	7 748	7 671	7 422	8 694
1:8 Bostadsbidrag	4 134	3 440	3 349	3 673	3 207	3 386
Totalt för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	102 877	104 531	101 443	104 228	105 132	107 667

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2026–2028 för utgiftsområde 12
Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	104 531	104 531	104 531
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	253	51	125
<i>varav BP26</i>	<i>805</i>	<i>294</i>	<i>368</i>
Makroekonomisk utveckling	1 239	2 543	4 359
Volym	-1 795	-1 993	-1 349
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	104 228	105 132	107 667

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.3 Utgiftsram 2026 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 12
Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

	2026
Transfereringar ¹	104 228
Summa utgiftsram	104 228

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2024 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten får någon direkt motprestation.

3.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av skatteutgifter beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2025 (skr. 2024/25:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 12. Utgiften avser den nedsatta mervärdesskatten för livsmedel, där familjer och barn är en viktig målgrupp.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

	2025	2026
Nedsatt mervärdesskatt på livsmedel till 12 % (E1)	43 950	45 860

Anm.: Inom parentes anges den beteckning för skatteutgiften som används i regeringens skrivelse.

Källa: Regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2025 (skr. 2024/25:98).

3.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområdet är att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. Den ekonomiska familjepolitiken ska även bidra till ett jämställt föräldraskap (prop. 2015/16:1 utg.omr. 12, bet. 2015/16:SfU3, rskr. 2015/16:88).

3.5 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De centrala indikatorerna som används för att redovisa resultaten inom utgiftsområdet är följande:

- barnfamiljernas inkomstutveckling
- andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard och med låg inkomststandard
- de familjepolitiska stödets betydelse för hushållens inkomster och för den utjämnande effekten mellan hushåll med och utan barn
- föräldrarnas användning av föräldraförsäkringen och föräldraledighet.

Försäkringskassan har på regeringens uppdrag tagit fram ett antal indikatorer som beskriver hur de olika familjepolitiska stöden bidrar till måluppfyllelsen (S2025/00692), härnäst benämnt Försäkringskassan, delrapportering 2025. Som underlag för Försäkringskassans beräkningar om hushållens ekonomi har utfall för 2023 använts, framskrivet till 2024 års värden enligt de ekonomiska och demografiska uppgifter som finns tillgängliga. Värdena för 2024 är därmed en prognos och utfallet för 2024 kan bli ett annat. Populationen för indikatorer avseende inkomstutveckling, familjepolitiska stöd, ekonomisk standard¹ och inkomststandard består av personer i åldrarna 0–64 år. Det bör noteras att det sker förändringar i hushållens sammansättning mellan de olika mättidpunkterna, vilket kan påverka mätresultatet när det görs jämförelser över tid för samtliga individer i barnhushåll. Av utrymmesskäl är det inte möjligt att redovisa samtliga tänkbara skärningar för varje enskild indikator i denna redovisning. Alla indikatorer är analyserade ur många perspektiv. För att ändå möjliggöra en bredare analys av förhållandena presenteras indikatorerna utifrån varierande analytiska perspektiv. Exempelvis redovisas vissa indikatorer med utgångspunkt i hushållstyp, medan andra belyser skillnader mellan inrikes och utrikes födda individer. Det kan dock konstateras att det, oberoende av vald indikator, i huvudsak är samma grupper som uppvisar en lägre ekonomisk standard och inkomststandard.

Resultatuppföljningen av föräldrarnas användning av föräldraförsäkring baseras på Försäkringskassans egna registerdata, Store, och avser utfall för 2024. Andra bedömningsgrunder för resultatutvecklingen är resultat från rapporter och undersökningar från t.ex. Försäkringskassan, Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), Statistiska centralbyrån (SCB) och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).

3.6 Resultatredovisning

Resultatredovisningen inleds med en presentation av barnhushållens sammansättning och barnafödandet i Sverige, se tabell 3.5. Kunskap om hushållens sammansättning är viktig för att kunna tolka resultatredovisningen och indikatorerna. I Sverige finns det knappt 1,4 miljoner hushåll med barn under 19 år som antingen bor på heltid eller växelsvis i hushållet. I tabell 3.5 visas antalet personer i olika typer av barnhushåll 2024. En dryg femtedel, ca 22 procent, av befolkningen består av barn och unga i åldrarna 0–19 år.

De flesta barn bor tillsammans med båda föräldrarna. Den vanligaste hushållsformen är sammanboende föräldrar med två barn. Cirka 83 procent av samtliga personer

¹ Ekonomisk standard definieras som den disponibla inkomsten justerat för försörjningsbörda. Detta innebär att alla personer i hushållet tilldelas samma ekonomiska standard, vilken beräknas som hushållets disponibla inkomst justerat för hushållets sammansättning. Justeringen görs för att kunna jämföra disponibla inkomster mellan hushåll mellan hushåll med olika sammansättning, dvs. hur många vuxna och barn som ska försörjas av inkomsten.

boende i barnhushåll bor i hushåll där de vuxna är sammanboende. Många barn bor även med föräldrar som är ensamstående eller i ombildade familjer. Barn till föräldrar som inte bor tillsammans bor i stor utsträckning växelvis hos föräldrarna.

Uppskattningsvis är det 197 000 barn som bor växelvis, vilket utgör ca 8 procent av samtliga barn. Av de barn som inte bor med båda sina föräldrar i samma hushåll bodde 35 procent växelvis hos föräldrarna 2023, enligt en rapport av SCB från 2025 (SCB, Barns boende 2023). När hänsyn tas till växelvist boende ökar såväl antalet personer i barnhushåll som antalet barnhushåll eftersom enbart hushållet där barnet är folkbokfört räknas som barnhushåll i den officiella statistiken. Störst effekt har det för ensamstående hushållen eftersom främst fler hushåll med ensamstående män då räknas som barnhushåll. Detta då barnen oftast är folkbokförda hos mamman. I ensamstående hushåll med barn är det 68 procent av individerna som bor i ett hushåll med en ensamstående kvinna och 32 procent med en ensamstående man.

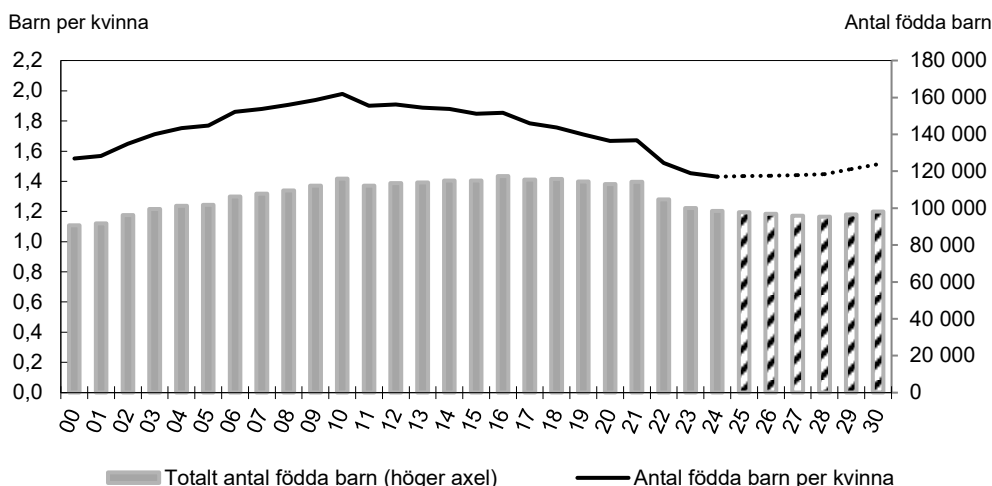
Tabell 3.5 Antalet personer i barnhushåll 2024

Hushållstyp	Antal	Procentuell fördelning
Ensamstående kvinnor 1 barn	236 000	4,7
Ensamstående män 1 barn	125 000	2,5
Ensamstående kvinnor 2 barn	228 000	4,6
Ensamstående män 2 barn	112 000	2,2
Ensamstående kvinnor 3+ barn	123 000	2,5
Ensamstående män 3+ barn	43 000	0,9
Sammanboende 1 barn	1 135 000	22,7
Sammanboende 2 barn	1 910 000	38,1
Sammanboende 3+ barn	1 091 000	21,8
Totalt	5 002 000	100

Anm.: Hänsyn tagen till växelvist boende.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Antalet födda barn påverkar utgifterna för den ekonomiska familjepolitiken. Under 2024 fortsatte antalet födda barn minska. Enligt SCB föddes 98 451 barn (47 815 flickor och 50 636 pojkar), vilket var 1 600 färre barn än föregående år. Antalet födda barn var färre än 100 000 för första gången sedan 2003. Mellan 2023 och 2024 minskade det summerade fruktsamhetstalet från 1,45 till 1,43 per kvinna, se diagram 3.1. Antalet födda barn per kvinna var 2024 det lägsta som någonsin uppmäts sedan mätningarnas början 1751.

Diagram 3.1 Summerad fruktsamhet, prognos 2025

Källa: SCB:s befolkningsframskrivningar, 2025.

Det summerade fruktsamhetstalet för riket har minskat sedan 2010. Antalet födda barn förväntas enligt befolkningsprognosen att fortsätta vara på en låg nivå för att 2032 åter vara över 100 000. Antalet födda beräknas vara något färre innevarande år, 2025, och fortsätta minska ytterligare ett par år för att därefter öka när fruktsamhetstalet beräknas öka något. I slutet av framskrivningsperioden antas en långsiktig nivå på 1,7 barn per kvinna. Utgifterna för barnbidrag och föräldrapenning påverkas direkt vid förändringar i antalet födda medan övriga anslag påverkas med viss tidsförskjutning. Antalet barn i åldern 1–5 år förväntas minska under de kommande åren (SCB, Sveriges framtida befolkning 2025–2070). Det påverkar kostnaderna för exempelvis tillfällig föräldrapenning eftersom den förmånen nyttjas mycket under de år barn deltar i förskola. Även om färre födda barn innebär färre kostnadsökningar för familjepolitiken kan ett lågt barnafödande leda till samhällsekonomiska utmaningar. I ett längre tidsperspektiv innebär det att färre personer i förvärvsaktiv ålder måste finansiera välfärden i ett land med en åldrande befolkning. I syfte att identifiera hinder för bl.a. högre födelsetal har regeringen tillsatt en utredning som ska föreslå åtgärder för att stärka familjebildning. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2026 (S2025/01311).

3.6.1 Familjepolitiken bidrar till en god ekonomisk levnadsstandard

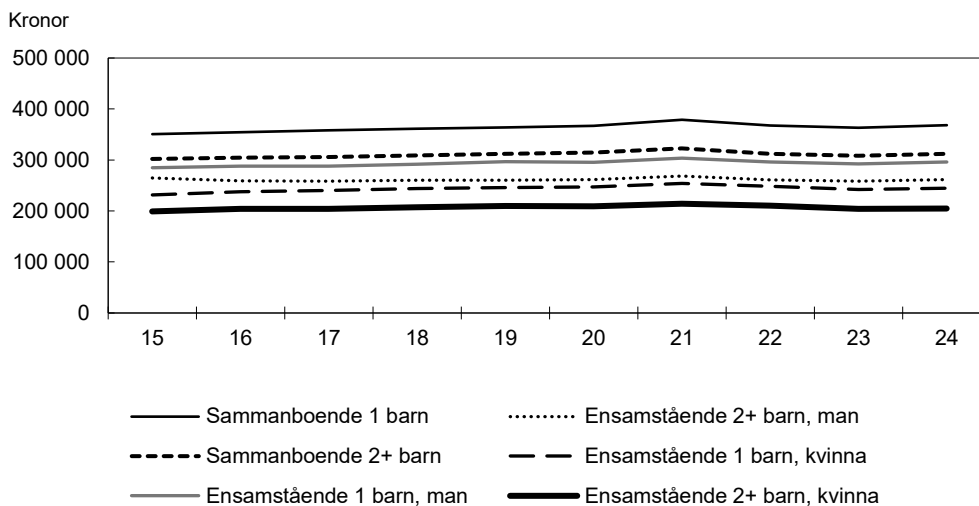
En god levnadsstandard, här definierat som barnhushållens ekonomiska villkor, kan mätas på olika sätt och kan även variera mycket över tid, exempelvis när en förälder är föräldraledig, går från sammanboende till ensamstående m.m. I avsnittet beskrivs barnhushållens ekonomiska standard, skillnader mellan olika typer av barnhushåll och på vilket sätt de familjepolitiska stöden påverkar de ekonomiska villkoren.

Medianen av barnhushållens reala ekonomiska standard (disponibel inkomst per konsumtionsenhet) ökade för samtliga typer av barnhushåll under perioden 2015–2021, men uppvisade en nedgång mellan 2021 och 2023, se diagram 3.2. Nominellt har inkomsterna ökat mellan 14 och 19 procent för samtliga hushållstyper mellan 2021 och 2024, men den höga inflation som varit har lett till att den reala ekonomiska standarden minskat.

Det finns stora skillnader i ekonomisk standard mellan olika typer av barnhushåll och dessa skillnader är även bestående över tid. Om barnet eller barnen bor heltid, deltid eller växelvis hos föräldern påverkar utfallet. Vid beräkningen av ekonomisk standard

tas hänsyn till att vissa barn bor växelvis. Ett hushålls försörjningsbörda för barn som bor växelvis är lägre, vilket innebär att sådan hänsyn medför att den disponibla inkomsten för ensamstående hushållen blir högre. Ensamstående kvinnor med flera barn har lägst ekonomisk standard av de olika hushållstyperna.

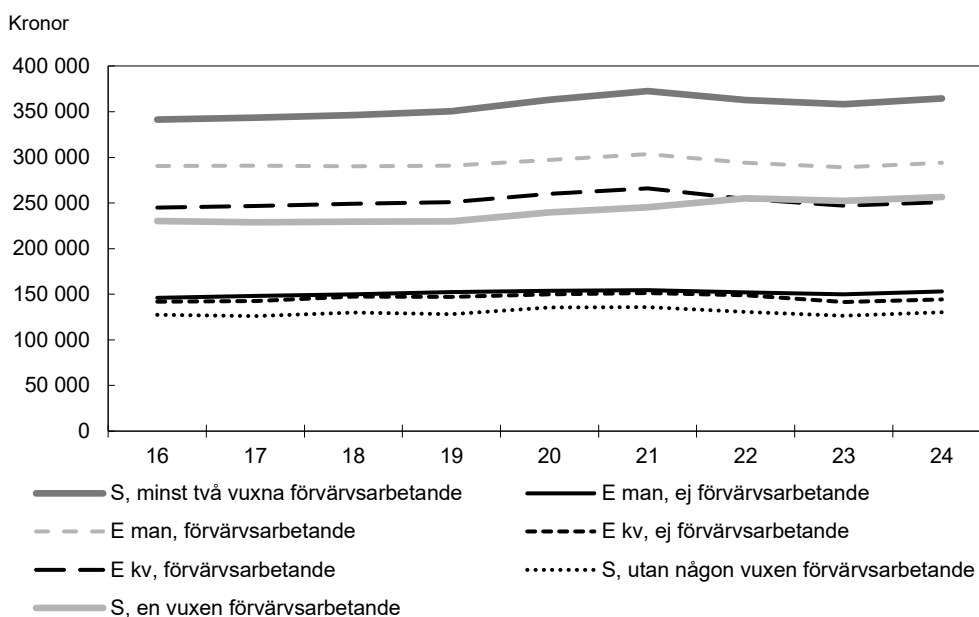
Diagram 3.2 Medianen av barnhushållens ekonomiska standard per hushållstyp, 2024 års priser

Anm.: Uppgifterna för 2024 är en prognos. Från och med 2019 används en ny beräkningsmetod som tar hänsyn till växelvist boende. Åren före 2019 har korrigerats med antagandet att skillnaden är procentuellt densamma som 2019. Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Mellan 2023 och 2024 beräknas den ekonomiska standarden öka marginellt, mellan 1 och 2 procent, för samtliga hushållstyper förutom ensamstående kvinnor med två eller fler barn som i stället beräknas se en ytterst marginell minskning. Trots detta har alla hushållstyper en lägre ekonomisk standard än före tiden med hög inflation åren 2022 och 2023. Den genomsnittliga ekonomiska standarden ökade i löpande priser under perioden 2022–2024 ungefär lika mycket i hushåll med barn (mellan 8,7 och 11,8 procent) och hushåll utan barn (mellan 9,7 och 11,1 procent). Ökningen är ungefär dubbelt så hög som för perioden 2019–2021.

En viktig förklaring till skillnaderna i ekonomisk standard mellan olika typer av barnhushåll är att sysselsättningsgraden skiljer sig åt. Ensamstående kvinnor med barn har en lägre sysselsättningsgrad än ensamstående män med barn. Ensamstående kvinnor och män har även lägre sysselsättningsgrad än sammanboende kvinnor och män. Under 2024 var sysselsättningsgraden bland ensamstående kvinnor med barn (barn 0–19 år) 73 procent, en ökning från 72 procent 2022. Motsvarande siffra för ensamstående män med barn var 88 procent, vilket är densamma som 2022. Bland sammanboende var sysselsättningsgraden för kvinnor 86 procent och för män 93 procent 2024. För sammanboende kvinnor sågs en marginell ökning i sysselsättningsgrad, från 85 procent under 2022. Sammanboende män har den högsta sysselsättningsgraden, andelen ligger fast mellan 2022 och 2024. Deltidsarbete är vanligare bland kvinnor än bland män. Med ett barn som fyllt ett men ännu inte tre år arbetade mer än var fjärde kvinna deltid. Färre än en av tio män med ett barn i samma ålder arbetade deltid. Av kvinnor som hade tre eller fler barn arbetade mer än var tredje kvinna, ungefär 37 procent, deltid när det yngsta barnet hade fyllt ett men ännu inte tre år. I samma familjesituation arbetade något mer än var tionde man deltid. Av kvinnor som hade två barn där det yngsta barnet var 6–10 år arbetade 23 procent deltid. Motsvarande för män var 7 procent (SCB, Arbetskraftsundersökningarna).

Diagram 3.3 Medianen av ekonomisk standard per hushållstyp, förvärvsarbetande och icke-förvärvsarbetande barnhushåll, 2024 års värden

Anm.: Uppgifterna för 2024 är en prognos. Från och med 2019 används en ny beräkningsmetod som tar hänsyn till växelvist boende. Åren före 2019 har korrigerats med antagandet att skillnaden är procentuellt densamma som 2019. E avser ensamstående med barn. S avser sammanboende med barn. kv avser kvinna.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

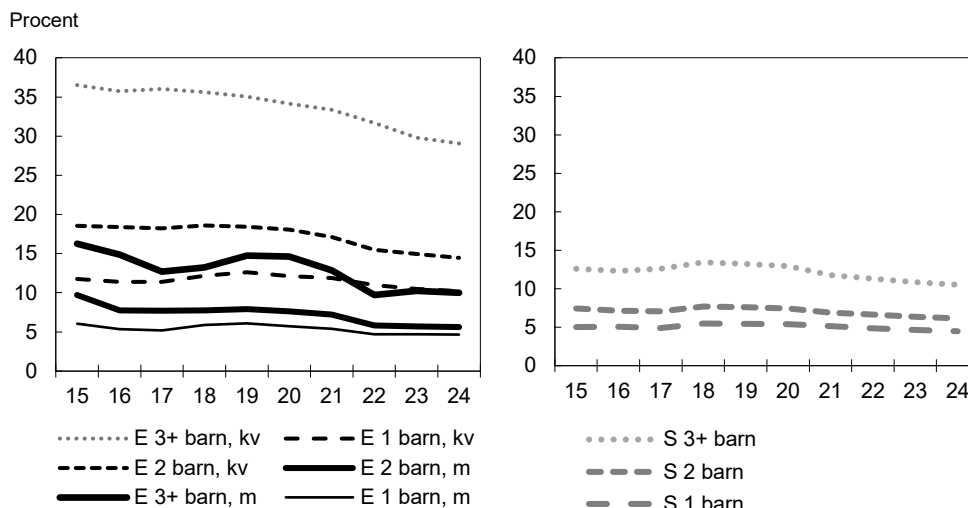
Diagram 3.3 visar betydelsen av förvärvsarbete för hushållens ekonomiska standard. Förvärvsarbetande avser personer som arbetar, och som inte är klassade som studerande, vars löne- och företagarinkomst överstiger två inkomstbasbelopp samt är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten. Under hela den studerade perioden (2015–2024) har sammanboende barnhushåll med två förvärvsinkomster den högsta ekonomiska standarden, nästan tre gånger så hög (2,8) som för sammanboendehushåll där ingen av föräldrarna har inkomster av förvärvsarbete. Skillnader i antalet arbetade timmar, andelen som arbetar deltid och den genomsnittligt lägre lön per arbetad timme som kvinnor har, förklarar en del av skillnaderna i ekonomisk standard mellan barnhushåll med ensamstående, förvärvsarbetande kvinnor och barnhushåll med ensamstående, förvärvsarbetande män. De barnhushåll som saknar inkomster av förvärvsarbete har ungefär samma ekonomiska standard eftersom många av dessa hushåll har ekonomiskt bistånd utöver familjepolitiska stöd. Skillnaderna i andelen som förvärvsarbetar är även en central förklaring till att den ekonomiska standarden i genomsnitt är lägre i hushåll där föräldrarna är utrikes födda än i hushåll där föräldrarna är inrikes födda. Den ekonomiska standarden för inrikes födda ensamstående kvinnor med barn är ca 34 procent högre än för utrikes födda ensamstående kvinnor med barn. För ensamstående män är skillnaderna något mindre, de som är inrikes födda har ca 24 procent högre ekonomisk standard än utrikes födda. För sammanboende där båda är inrikes födda är den ekonomiska standarden 52 procent högre än för sammanboende där båda är utrikes födda.

Familjepolitiken stärker barnhushållens inkomster

De familjepolitiska stöden stärker barnhushållens ekonomiska standard, men effekten har minskat över tid. Minskningen gäller särskilt ensamståendehushållen, se diagram 3.4. Variationen mellan olika hushållstyper är stor och familjepolitiken har störst betydelse för hushåll med en ensamstående kvinna med tre eller flera barn. I genomsnitt väntas de familjepolitiska stöden höja barnhushållens ekonomiska

standard med 7 procent, vilket är ungefär samma nivå som 2022 och 2023. För 2024 beräknas familjepolitikens betydelse att minska för alla hushållstyper, men svagt. För ensamstående kvinnor med tre eller fler barn väntas en marginell minskning, från 30 till 29 procent.

Diagram 3.4 De familjepolitiska stödets andel av ekonomisk standard per hushållstyp och år

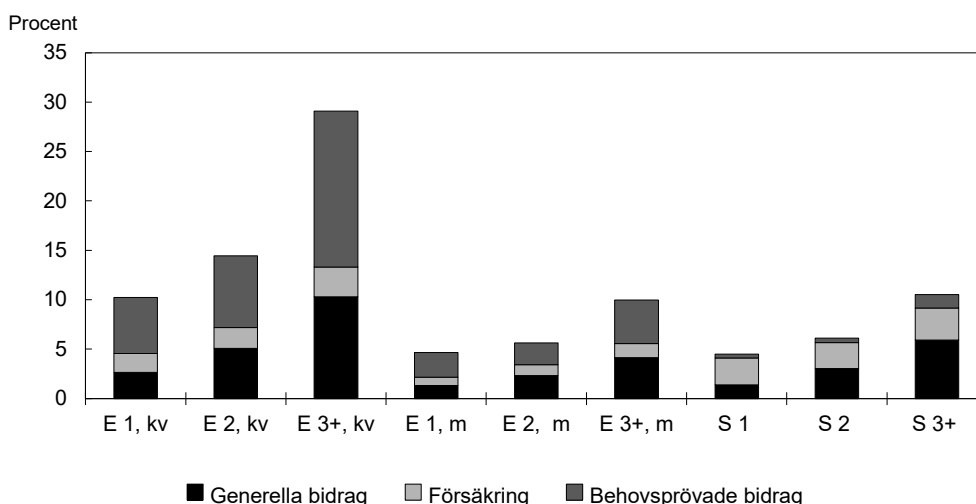
Anm.: Uppgifterna för 2024 är en prognos. Från och med 2019 används en ny beräkningsmetod som tar hänsyn till växelvist boende. Åren före 2019 har korrigerats med antagandet att skillnaden är procentuellt densamma som 2019. E avser ensamstående. S avser sammanboende. kv avser kvinna och m man.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Under den studerade perioden (2015–2024) har de behovsprövade bidragen som underhållsstöd och bostadsbidrag höjts vid flera tillfällen. Under delar av 2020–2025 har barnhushåll som tagit emot bostadsbidrag även fått ett tillfälligt tilläggsbidrag som under olika perioder har lämnats med olika nivåer, 25 eller 40 procent av det preliminära bostadsbidraget.

I diagram 3.5 visas de olika familjepolitiska stödets betydelse för barnhushållens ekonomiska standard 2024 (se avsnitt 3.1 för en beskrivning av indelningen av stöden i generella bidrag, behovsprövade bidrag och försäkring). För ensamstående kvinnor med tre eller fler barn bestod i genomsnitt 29 procent av den ekonomiska standarden av familjepolitiska stöd, till största delen behovsprövade stöd som bostadsbidrag och underhållsstöd. Även de generella bidragen, framför allt barnbidraget, hade stor betydelse. För ensamstående män med tre eller fler barn var de familjepolitiska stödets andel av den ekonomiska standarden i genomsnitt 10 procent, dvs. betydligt lägre än för ensamstående kvinnor med flera barn. Att det finns skillnader i sysselsättningsgrad och arbetade timmar mellan kvinnor och män är en förklaring. Bland sammanboende föräldrar är det framför allt de generella bidragen och i andra hand försäkringar som har stor betydelse. I hushåll med två arbetsinkomster finns sällan rätt till bostadsbidrag.

Diagram 3.5 Generella bidrag, försäkringar och behovsprövade bidrag – andel av ekonomisk standard per hushållstyp, prognos 2024

Anm.: Från och med 2019 används en ny beräkningsmetod som tar hänsyn till växelvist boende. Åren före 2019 har korrigerats med antagandet att skillnaden är procentuellt densamma som 2019. E avser ensamstående med barn. S avser sammanboende med barn. kv avser kvinna och m man. Siffrorna längs x-axeln avser antalet barn.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Av utbetalningarna inom den ekonomiska familjepolitiken går 26 procent (27 procent 2023) till de individer i barnhushåll som har de lägsta inkomsterna (då individerna delas in i fem inkomstgrupper rangordnade efter nivå av ekonomisk standard). Av de behovsprövade stöden prognosticeras 52 procent (54 procent 2023) gå till individer i barnhushåll i den lägsta inkomstgruppen. Det beräknade resultatet för 2024 är detsamma som uppvisades 2022. De generella bidragen är mer jämnt fördelade, men får procentuellt större betydelse för hushåll med de allra lägsta inkomsterna.

Ensamstående hushåll med barn har oftare en låg ekonomisk standard

Barnhushållens inkomstnivåer och inkomstutveckling skiljer sig åt bl.a. beroende på om föräldern är ensamstående, kvinna eller man, utrikes eller inrikes född. De skattningar av låg ekonomisk standard som redovisas i detta avsnitt är baserade på beräkningar av hushållens inkomster. Låg ekonomisk standard är ett mått som avser en ekonomisk standard som är lägre än 60 procent av medianen av ekonomisk standard för samtliga personer i befolkningen det aktuella året. Eftersom måttet låg ekonomisk standard är ett relativt mått, som innebär att barnhushållens ekonomi relateras till hela befolkningen, påverkas andelen personer i barnhushåll med låg ekonomisk standard också av inkomstutvecklingen för medianen i hela befolkningen.

Tabell 3.6 Andel med låg ekonomisk standard, utfall 2023 och prognos 2024

Procent

Hushållstyp	2024 (prognos)
Sammanboende 1 barn	7,4
Sammanboende 2 barn	7,8
Sammanboende 3+ barn	24,5
Ensamstående 1 barn, man	16,4
Ensamstående 1 barn, kvinna	29,4
Ensamstående 2 barn, man	16,7
Ensamstående 2 barn, kvinna	35,9
Ensamstående 3+ barn, man	32,8
Ensamstående 3+ barn, kvinna	62,6
Samtliga individer i barnhushåll	15,6

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Det finns stora skillnader i andelen med låg ekonomisk standard mellan olika typer av barnhushåll, se tabell 3.6. Ensamstående kvinnor med tre eller fler barn är den hushållstyp som har högst andel med låg ekonomisk standard, nivån är nästan dubbelt så hög som för ensamstående män med tre eller fler barn och mer än åtta gånger så hög som för sammanboende med ett barn. Med fler barn i hushållet ökar andelen med låg ekonomisk standard, det gäller även sammanboendehushållen.

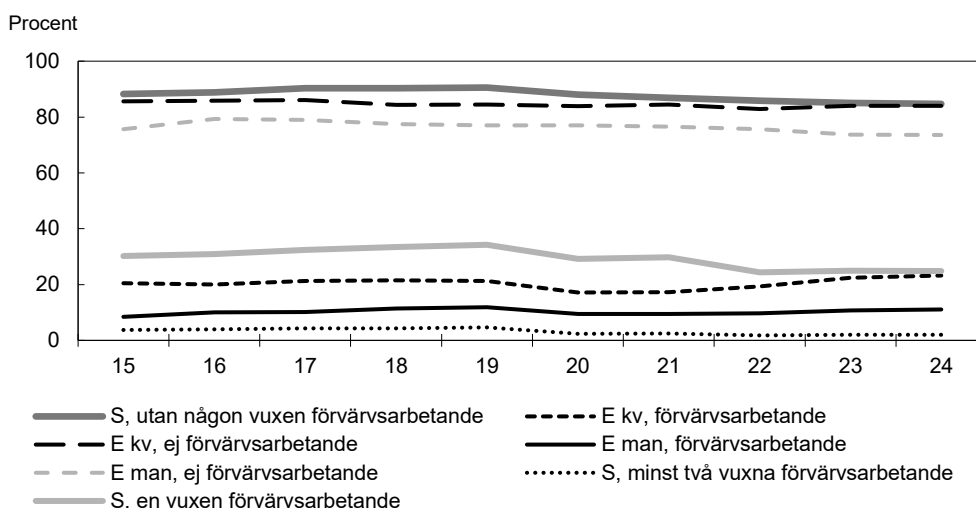
Sammansättningen av gruppen barnhushåll har förändrats över tid. Antalet individer i barnhushåll med utrikes födda vuxna har ökat de senaste åren. Inom dessa grupper har andelen med låg ekonomisk standard minskat under flera år. För sammanboende som är utrikes födda med barn är andelen med låg ekonomisk standard 35 procent, jämfört med 36 procent 2022. För utrikes födda ensamstående män med barn är andelen med låg ekonomisk standard 34 procent, en minskning med en procentenhet på två år. För utrikes födda ensamstående kvinnor med barn har andelen med låg ekonomisk standard dock ökat, från drygt 56 procent 2022 till nästan 59 procent 2024. Förekomsten av låg ekonomisk standard är generellt högre i barnhushåll med utrikes födda vuxna än i barnhushåll med inrikes födda vuxna och förändringen i sammansättningen innebär att förekomsten av låg ekonomisk standard för hela gruppen barnhushåll inte minskar då andelen barnhushåll med utrikes födda föräldrar ökar.

Om barnet bor på heltid i hushållet är andelen med låg ekonomisk standard betydligt högre än när barnet bor växelvis. För hushåll med en ensamstående kvinna med ett barn, som har barnet boende växelvis, är andelen med låg ekonomisk standard nästan hälften så hög (17 procent) som om barnet bor i hushållet på heltid (33 procent). För ensamstående män är skillnaderna betydligt mindre, 12 procent av de som har barn boende växelvis har låg ekonomisk standard, medan andelen är 20 procent om barnet bor i hushållet på heltid. Med växelvist boende minskar försörjningsbördan i hushållet jämfört med om barnet bor där på heltid. Tidigare undersökningar har visat att det är vanligare med växelvist boende om föräldrarna är födda i Sverige och om föräldrarna har högre inkomster (SCB, Barns boende och försörjning när föräldrarna inte bor ihop, Demografiska rapporter 2023:4).

Förvärvsarbete har en avgörande roll för den ekonomiska standarden

Om föräldern eller föräldrarna i barnhushållet inte förvärvsarbetar är andelen med låg ekonomisk standard mycket hög, se diagram 3.6.

Diagram 3.6 Andel med låg ekonomisk standard över tid, barnhushåll där föräldrarna är förvärvsarbetande respektive icke-förvärvsarbetande

Anm.: Uppgifterna för 2024 är en prognos. Från och med 2019 används en ny beräkningsmetod som tar hänsyn till växelvist boende. Åren före 2019 har korrigerats med antagandet att skillnaden är procentuellt densamma som 2019. E avser ensamstående med barn. S avser sammanboende med barn. kv avser kvinna.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Det är ovanligt med låg ekonomisk standard i hushåll där föräldrarna förvärvsarbetar. Enbart ca 2 procent av sammanboendehushåll med två förvärvsarbetande föräldrar har en låg ekonomisk standard. Bland hushåll där föräldrarna inte förvärvsarbetar är däremot andelen med låg ekonomisk standard mycket hög, bland ensamstående kvinnor med barn förväntas andelen vara hela 84 procent 2024. Sysselsättningsgraden bland ensamstående kvinnor med barn förväntas vara densamma 2024 som 2022, efter en ökning 2023. Den ökning av andelen med låg ekonomisk standard bland ensamstående förvärvsarbetande kvinnor som ses i diagram 3.6 de senaste åren kan bero på att sammansättningen av gruppen har förändrats. Eftersom sysselsättningsgraden bland ensamstående kvinnor har ökat kan en förklaring vara att de personer som gått från gruppen ej förvärvsarbetande till gruppen förvärvsarbetande har relativt låga inkomster, vilket kan leda till att andelen med låg ekonomisk standard bland förvärvsarbetande ensamstående kvinnor har ökat på grund av dessa nytillkommande. Att det kan handla om en förändring i sammansättningen framgår av att andelen med låg ekonomisk standard för hela gruppen ensamstående kvinnor i princip är oförändrad. Bland sammanboendehushåll där båda föräldrarna saknar förvärvsarbete är andelen med låg ekonomisk standard marginellt högre än för ensamstående kvinnor, men skillnaden mot när båda föräldrarna arbetar är mycket stor.

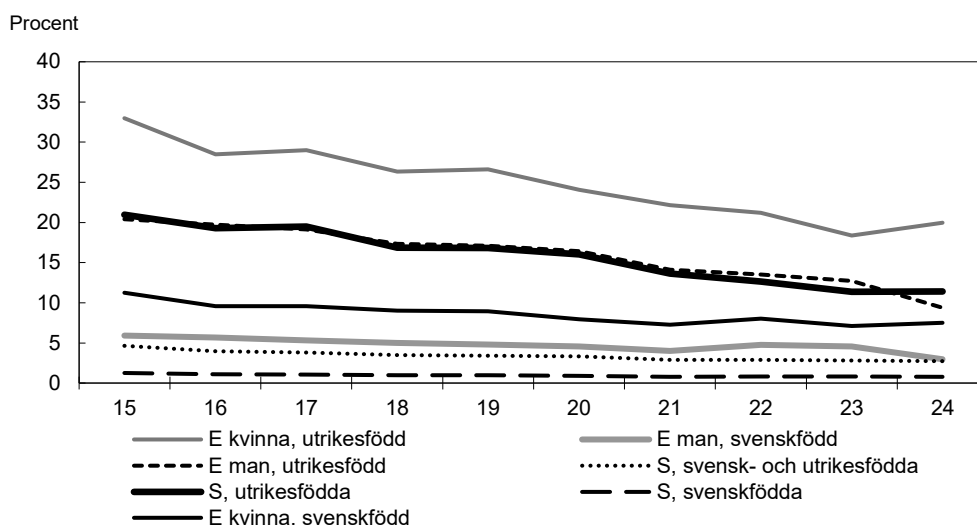
För hushåll som får inkomstprövade bidrag såsom bostadsbidrag uppkommer marginaleffekter, dvs. när en förälder börjar att arbeta eller ökar sin arbetstid minskar bidragen. Marginaleffekterna kan medföra att de ekonomiska drivkrafterna till arbete minskar, vilket kan påverka arbetsutbudet negativt för vissa hushåll. Svaga incitament till arbete kan leda till lägre arbetskraftsdeltagande, vilket i sin tur kan bidra till att vissa hushåll med barn får en låg ekonomisk standard. För de hushåll där ingen förälder arbetar är det vanligt med ekonomiskt bistånd som också har stora marginaleffekter.

Fortsatt minskning av andelen barnhushåll med låg inkomststandard

Ett kompletterande mått för att mäta ekonomisk utsatthet är låg inkomststandard som är ett s.k. absolut mått. Ett hushåll har låg inkomststandard om hushållets disponibla inkomst är mindre än dess beräknade baskonsumtion (nödvändiga utgifter som exempelvis mat, boende, hemförsäkring och barnomsorg). Jämfört med låg ekonomisk standard är andelen barnhushåll som har låg inkomststandard lägre.

Samma mönster avseende olika grupper barnhushåll kvarstår dock som för det första måttet. I diagram 3.7 visas att andelen personer i barnhushåll som har en låg inkomststandard har sjunkit över tid.

Diagram 3.7 Andel personer i barnhushåll med låg inkomststandard, 0–64 år, över tid

Anm.: Uppgifterna för 2024 är en prognos. E avser ensamstående med barn. S avser sammanboende med barn. från 2023 avses personer 0–66 år.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Av diagram 3.7 framgår att andelen med låg inkomststandard beräknas minska för flera hushållstyper mellan 2023 och 2024. En ökning syns dock bland ensamstående, utrikes födda kvinnor där andelen med låg inkomststandard beräknas öka med knappt två procentenheter. I jämförelse med hushåll utan barn har barnhushåll en marginellt högre andel med låg inkomststandard, 4,7 procent jämfört med 4,3 procent. Under perioden 2020–2024 har andelen med låg inkomststandard minskat med nästan en procentenhet bland samtliga barnhushåll. För hushåll utan barn har andelen minskat med drygt en halv procentenhet. Det är ensamstående kvinnor och män med barn som har haft den största förbättringen bland barnhushållen. Mellan 2014 och 2023 minskade antalet barn som bor i hushåll med låg inkomststandard med drygt 54 000, från 199 000 barn. Den största minskningen, med 16 000 barn, skedde mellan 2022 och 2023 (SCB).

En del av hushållen med låg inkomststandard har ekonomiskt bistånd. Under 2024 levde knappt 1,5 procent av samtliga barn 0–17 år (34 593 barn, konsuppladad statistik saknas) i ett hushåll som mottagit ekonomiskt bistånd under minst 10 månader av kalenderåret, s.k. långvarigt ekonomiskt bistånd (Socialstyrelsen, tabellbilagan till Statistik om ekonomiskt bistånd 2024).

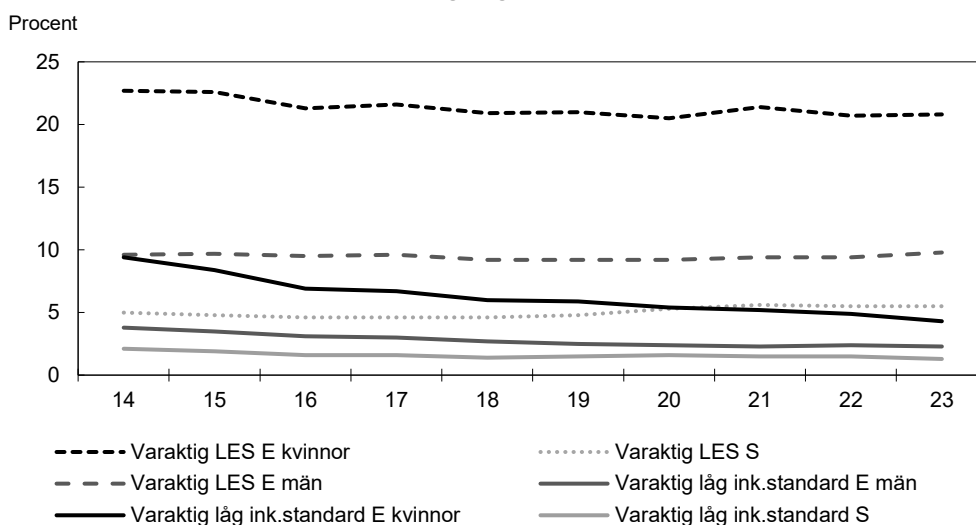
Andelen barnhushåll med varaktigt låg inkomststandard har minskat över tid men är högre i vissa grupper

Att leva i ett hushåll med låg ekonomisk standard eller låg inkomststandard ett enskilt år kan vara problematiskt, men att leva med det under en sammanhängande tid av uppväxten är förknippat med än fler risker. Därför är det av vikt att även studera varaktighet i låg ekonomisk standard och låg inkomststandard. Definitionen för dessa indikatorer skiljer sig delvis från övriga uppgifter i avsnittet eftersom personer följs över tid, i det här fallet fyra år. Med varaktighet avses personer som lever i ett hushåll som har låg ekonomisk standard eller låg inkomststandard under periodens avslutande år samt under två av de tre föregående åren. Andelen av de olika grupperna med låg ekonomisk standard som dessutom hade varaktigt låg ekonomisk standard var något

mer än hälften, mellan 55 och 62 procent beroende på hushållstyp. Andelen av de med låg inkomststandard 2023 som hade varaktigt låg inkomststandard var något mindre än hälften och varierade mellan 38 och 43 procent beroende på hushållstyp.

Diagram 3.8 visar att andelen personer som har varaktigt låg ekonomisk standard inte har förändrats nämnvärt de senaste nio åren. Däremot syns en betydande minskning av andelen hushåll med varaktigt låg inkomststandard, dvs. de hushåll som varaktigt saknar en disponibel inkomst som motsvarar baskonsumtionen. Bland samtliga ensamstående kvinnor med barn har andelen med varaktigt låg inkomststandard mer än halverats från 9,4 procent till 4,3 procent under perioden 2014–2023. Sett till barnen har andelen barn med varaktigt låg inkomststandard legat under 5 procent under hela perioden.

Diagram 3.8 Andelen personer i barnhushåll med varaktigt låg ekonomisk standard samt varaktigt låg inkomststandard över tid

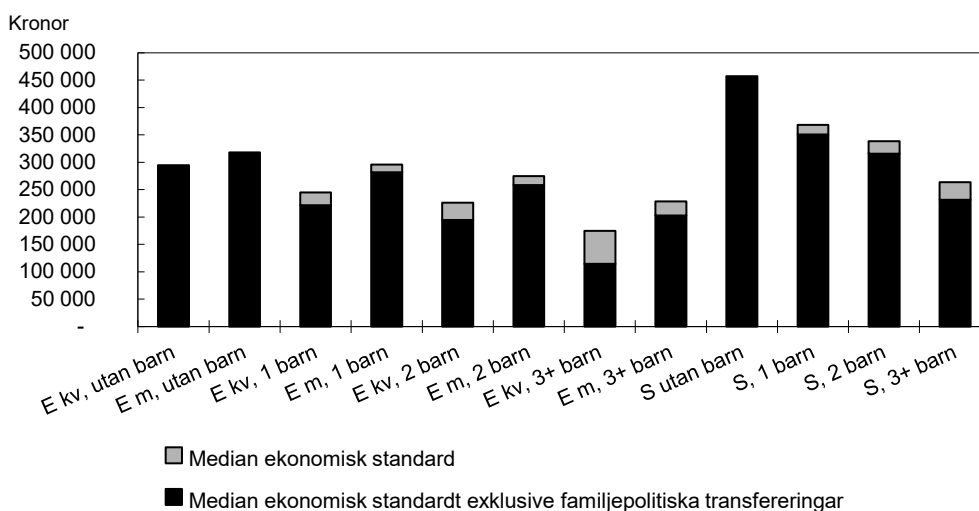
Anm.: LES står för låg ekonomisk standard. Ink.standard står för låg inkomststandard. E avser ensamstående med barn. S avser sammanboende med barn. Samtliga personer 20 år och äldre i barnhushåll ingår.

Källa: SCB officiell statistik, inkomster och skatter 2024.

Hushåll som har en svag anknytning till arbetsmarknaden riskerar att ha en låg ekonomisk standard samt en låg inkomststandard flera år i rad, oavsett familjepolitiska stöd. Risken kan vara särskilt stor för grupper som i genomsnitt har en svagare förankring på arbetsmarknaden, t.ex. utrikes födda. Samma grupper som är ekonomiskt utsatta ett enskilt år är det också varaktigt. Bland barn som är födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar var andelen med varaktigt låg inkomststandard 0,6 procent jämfört med 7,5 procent bland barn födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar. Bland barn som själva är födda utomlands är motsvarande andel 10,6 procent.

3.6.2 Familjepolitiken minskar de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med och utan barn

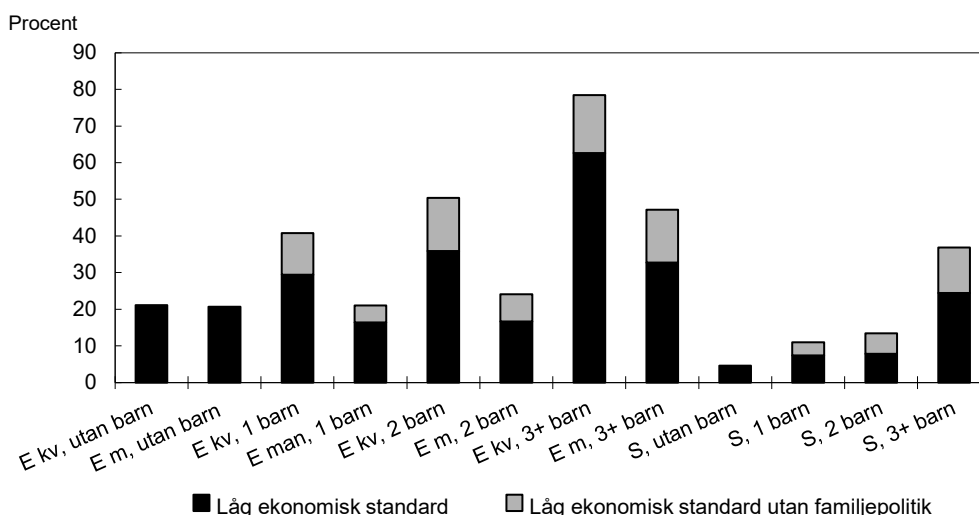
Barnfamiljernas ekonomiska standard är lägre än för hushåll utan barn. Den högsta ekonomiska standarden har sammanboende utan barn. Utöver att hushåll utan barn har lägre försörjningsbörda kan en förklaring till gruppens höga ekonomiska standard vara att personerna är något äldre än vad som är fallet för hushåll med barn. Medianinkomsten är betydligt lägre för ensamstående hushåll än för sammanboende och inkomsten sjunker med antalet barn. Skillnaderna mellan sammanboendehushåll med och utan barn är större än mellan ensamståendehushåll med och utan barn.

Diagram 3.9 Ekonomisk standard (median), prognos 2024, med respektive utan de familjepolitiska stöden, fördelat efter hushållstyp

Anm.: E avser ensamstående. S avser sammanboende. kv avser kvinna och m avser man.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Familjepolitiken utjämnar inkomstskillnader mellan hushåll med och utan barn, vilket visas i diagram 3.9. Den grå ytan i diagrammet visar hur mycket den ekonomiska familjepolitiken ökar den ekonomiska standarden. Utan den ekonomiska familjepolitiken hade barnhushållen haft en ekonomisk standard som motsvarade 75 procent av den för hushåll utan barn. Med familjepolitiken är andelen i stället 81 procent. Familjepolitiken har en stabiliserande roll vid förändringar i ekonomiska förutsättningar i samband med familjebildning, i form av barnbidrag och föräldraförsäkring som kan kompensera en högre försörjningsbörda och föräldraledighet. Antalet mottagare av bostadsbidrag har minskat över tid och sedan 2020 har även det utbetalda genomsnittliga beloppet minskat (bortsett från det tillfälliga tilläggsbidraget). Även antalet mottagare av underhållsstöd minskar över tid. En viktig förklaring till minskningen är att allt fler föräldrar väljer att själva reglera underhåll för barnen genom överenskommelser om underhållsbidrag eller genom att barnen bor växelvis. Detta gäller särskilt hushåll med högre inkomster. Barnhushållens ekonomiska standard har ökat över tid och familjepolitikens betydelse för att utjämna ekonomiska skillnader mellan hushåll med och utan barn har varit ungefär densamma de senaste åren.

Diagram 3.10 Hushåll med låg ekonomisk standard med och utan ekonomisk familjepolitik, prognos 2024, fördelat på hushållstyp

Anm.: E avser ensamstående, S avser sammanboende, kv avser kvinna och m avser man.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Familjepolitikens bidrag för att barnhushållen ska nå en god ekonomisk levnadsstandard, i betydelsen en inkomst som överstiger gränsen för låg ekonomisk standard, har varit i stort sett oförändrat de senaste åren. Om de familjepolitiska stöden räknas bort från ekonomisk standard, skulle 23 procent av barnhushållen ha haft en låg ekonomisk standard 2024. Med stöden minskade den andelen till 16 procent.

Familjepolitiken har särskilt stor betydelse för ensamstående kvinnor med flera barn. Andelen med låg ekonomisk standard bland ensamstående kvinnor med tre eller fler barn är 63 procent. Om de ekonomiska stöden inom familjepolitiken räknas bort skulle andelen varit betydligt högre, 78 procent. För ensamstående män med tre eller fler barn minskar andelen med låg ekonomisk standard från 47 till 33 procent som en följd av de familjepolitiska stöden. Även bland sammanboende med tre eller fler barn har familjepolitiken en stark inverkan på ekonomisk levnadsstandard. Andelen med låg ekonomisk standard sjunker med 13 procentenheter för gruppen, från 37 till 24 procent. Störst betydelse för att begränsa andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard har de behovsprövade bidragen. Inkomstprövade bidrag kan dock medföra att incitamenten till arbete påverkas negativt.

Familjepolitiken begränsar andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard oavsett hushållstyp, men har störst betydelse för ensamstående kvinnor med flera barn. Trots utjämningen består stora skillnader mellan t.ex. sammanboende utan barn och ensamstående som har tre eller fler barn. Förklaringar till skillnaderna kan som ovan redovisats finnas i föräldrarnas förankring på arbetsmarknaden samt den högre försörjningsbörda som barn innebär. För barnhushållen som helhet är det framför allt försäkringar och generella bidrag som bidrar till utjämningen av ekonomisk standard i förhållande till hushåll utan barn. Vid en jämförelse mellan ensamståendehushåll med och utan barn spelar framför allt behovsprövade familjepolitiska stöd en viktig roll för att utjämna skillnader och bidra till en god ekonomisk levnadsstandard. Familjepolitiken minskar inkomstskillnaden mellan kvinnor och män genom att en större andel av stöden går till kvinnor och bidrar därför till målet om ekonomisk jämställdhet (se vidare utg.omr. 13 avsnitt 5). En god ekonomisk levnadsstandard är även betydelsefull för det övergripande folkhälsopolitiska målet om en god och jämlik hälsa i befolkningen (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 4).

3.6.3 Familjepolitiken bidrar till ett jämställt föräldraskap

Av de stöd som omfattas av den ekonomiska familjepolitiken är det främst föräldraförsäkringen som underlättar för föräldrar att kombinera familjeliv och arbetsliv. Föräldrapenningen är delad lika mellan föräldrar med gemensam vårdnad och ger därmed förutsättningar för att dela på föräldraledigheten. Utöver föräldrapenning kan flera av de familjepolitiska stöden delas mellan föräldrarna, det gäller tillfällig föräldrapenning, barnbidrag och omvårdnadsbidrag.

En större andel av föräldrarna delar föräldrapenningen jämställt men stora skillnader i föräldraledighetslängd består

Kön är den mest avgörande förklaringsvariabeln för hur föräldrapenningdagar fördelas mellan föräldrarna, men det finns variationer även i förhållande till föräldrarnas utbildningsnivå, födelseland, inkomstnivå, yrke m.m. Föräldrapenninguttaget är som mest intensivt under barnets två första levnadsår. För barn födda 2016 användes i genomsnitt 330 av de totalt 480 dagarna fram till barnets åttaårsdag under de två första levnadsåren. Det motsvarar 78 procent av den totala föräldrapenning som användes fram till barnets åttaårsdag. Kvinnor nyttjade i genomsnitt 304 dagar fram till åttaårsdagen, varav 85 procent användes under barnets två första levnadsår. Män använde i genomsnitt 119 dagar totalt, varav 61 procent togs ut de två första levnadsåren. För barn födda 2014 eller senare kan föräldrapenning dock tas ut fram till dess att barnet har fyllt tolv år. För barn födda eller adopterade efter den 1 januari 2014 kan sammanlagt 96 av föräldrapenningdagarna tas ut efter barnets fjärde levnadsår. Uppföljningar visar att uttag av föräldrapenning i större utsträckning har koncentrerats till tiden före barnets fyraårsdag, vilket är i enlighet med lagstiftarens intention.

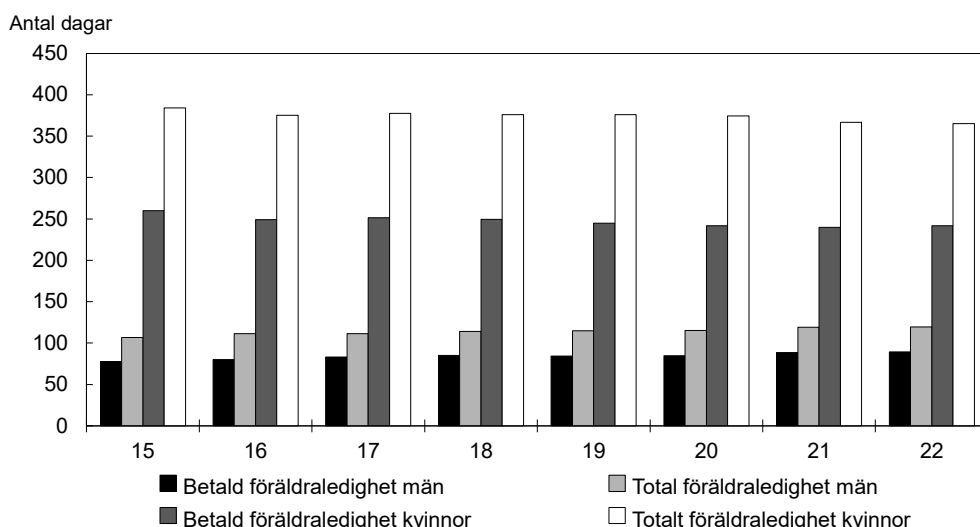
Sett över tid använder män en allt större andel av den föräldrapenning som tas ut under barnets två första år. För barn födda 2022 använde män i genomsnitt 27 procent av dagarna och kvinnor 73 procent, vilket är detsamma uppdelning som för barn födda 2021. Motsvarande andel för barn födda 2010 var 20 respektive 80 procent. Andelen män som har tagit ut mer tid än 90 dagar med föräldrapenning innan barnets tvåårsdag har också ökat över tid, från 32 procent 2010 till 48 procent 2022. Det är 62 procent av barnen födda 2022 som har en pappa som tagit ut minst 60 dagar, en marginell ökning jämfört med föregående barnkull. Andelen mammor som använder mer än 90 procent av de uttagna föräldrapenningdagarna de första två åren har minskat från 42 procent till 24 procent mellan barnkullen född 2010 och barnkullen född 2022.

Det är ungefär vart femte föräldrapar som delar föräldrapenningen jämställt (med jämställt avses att båda föräldrarna tar ut minst 40 procent av föräldrapenningen) under barnets två första levnadsår. Andelen har ökat över tid, men takten i ökningen har minskat på senare år. Andelen har dessutom minskat svagt (en procentenhet) vid en jämförelse mellan barn födda 2021 respektive 2022. Ju högre utbildningsnivå bland föräldrarna, desto högre är andelen som delar jämställt på föräldrapenninguttaget. Andelen föräldrar som delar jämställt på föräldrapenningen är dubbelt så hög bland föräldrapar där båda är inrikes födda (24) jämfört med föräldrapar som består av två utrikes födda personer (12). Bland föräldrapar där mamman är utrikes född och pappan inrikes född är andelen ungefär densamma som bland svenskfödda föräldrapar (23). Bland par där pappan är utrikes född och mamman svenskfödd delar 16 procent föräldrapenninguttaget jämställt, vilket är enda föräldrakonstellationen där andelen minskat jämfört med föregående år.

Det är vanligt att föräldrar inte använder föräldrapenning för samtliga dagar under ledighetsperioden, för att på så sätt sträcka ut föräldraledighetens totala längd.

I diagram 3.11 visas män och kvinnors totala föräldraledighet. Den totala ledigheten innehåller dels betald föräldraledighet, mätt i antalet uttagna dagar med föräldrapenning, dels obetald föräldraledighet, där längden är skattad.

Diagram 3.11 Kvinnors och mäns föräldraledighet under barnets två första levnadsår, barn födda 2015–2022

Anm.: Ett urval av föräldrapar ingår i statistiken. Exempelvis ingår enbart barn födda i Sverige och som är parets första barn för vilket föräldrarna har haft gemensam vårdnad under hela perioden.

Källa: Försäkringskassan, delrapportering 2025.

Föräldraledighetslängden, dvs. den skattade tidsperiod där både obetald och betald föräldraledighet (uttag av föräldrapenning) ingår, är ojämnt fördelad. För barn födda 2022 är kvinnors genomsnittliga totala föräldraledighet under barnets två första levnadsår mer än tre gånger så omfattande än vad den är för män. Kvinnor hade en total föräldraledighet på 365 dagar jämfört med mäns 120 dagar, en skillnad på 245 dagar. Kvinnors nyttjande av föräldrapenning, dvs. betald föräldraledighet, uppgick till 242 dagar, medan uttaget för män var 89 dagar, en skillnad på 153 dagar. En viss utjämning av längden på föräldraledigheten mellan könen kan ses över tid. Kvinnor minskar sin genomsnittliga totala föräldraledighetslängd med 21 dagar under perioden (jämförelsen avser barn födda 2015 och 2022), varav en minskning med 2 dagar ses mellan barn födda 2021 och 2022. Män ökar i stället sin totala föräldraledighetslängd med 16 dagar, varav en ökning med en dag ses mellan barn födda 2021 och 2022. Kvinnors minskade föräldraledighet utgörs nästan uteslutande av ett minskat uttag av betald föräldraledighet, medan mäns ökning framför allt består av en ökning av betald ledighet. För barn födda 2022 fortsatte utvecklingen från föregående barnkull att män ökade sitt uttag av betald föräldraledighet utan att kvinnor samtidigt ökade sitt uttag av obetald ledighet. Cirka 14 procent av föräldraparen delar jämställt på den totala föräldraledigheten, en nivå som har varit stabil de senaste åren.

Sedan den 1 juli 2024 kan föräldrar till barn som är yngre än 15 månader genom s.k. dubbeldagar ta ut upp till 60 dagar med föräldrapenning samtidigt och varje vårdnadshavare kan föra över högst 45 föräldrapenningdagar till annan försäkrad än barnets vårdnadshavare eller bonusförälder. Ensamma vårdnadshavare kan föra över 90 dagar per barn. Tidiga uppföljningar av första halvåret efter lagändringen om överlåtelse visar att drygt fyra procent av alla vårdnadshavare som avstått och överlåtitt dagar överlåtitt dagar till en annan försäkrad. De som har ensam vårdnad är överrepresenterade bland de som överlåter till en annan försäkrad. Majoriteten av vårdnadshavarna överlåter dagarna till sin egen förälder och majoriteten av mottagarna är kvinnor (Försäkringskassan, Uppföljning av överlåtelse av föräldrapenning). Användandet av dubbeldagar har enligt Försäkringskassans statistik ökat något sedan

utökningen från 30 till 60 dagar. Under 2024 nyttjades 13 dagar per barn, att jämföra med 11,9 året före.

Tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn har använts i mycket hög utsträckning de senaste åren, inte minst till följd av covid-19-pandemin. Under 2024 sågs jämfört med föregående år en nedgång i användandet av tillfällig föräldrapenning, men nyttjandet är fortsatt på en högre nivå jämfört med före 2020.

Den tillfälliga föräldrapenningen är mer jämnt fördelad mellan män och kvinnor än föräldrapenningen, men även när det gäller vård av sjukt barn tar kvinnor ut en större andel av dagarna. Under 2024 var 38 procent av dagarna för vård av sjukt barn uttagna av män, 62 procent togs ut av kvinnor. Sedan 2021 har männens andel av tillfällig föräldrapenning minskat för varje år.

ISF visar i en rapport om effekten på föräldrars fördelning av föräldraledighet och tillfällig föräldrapenning av den tredje reserverade månaden inom föräldrapenning, som infördes 2016, att föräldraledigheten har blivit något mer jämställt fördelad under barnets första två år genom att mammor har minskat sin totala ledighet med fler dagar än vad pappor har ökat sin motsvarande. Effekten är större för vissa grupper än för andra, såsom föräldrapar där mamman eller båda har låg utbildning (jämfört med där båda har hög utbildning) och där båda föräldrarna är inrikes födda (jämfört med övriga). En tredjedel av mammors ledighet är dock fortsatt obetald även efter regeländringen. Samtidigt uppvisas ingen förändring i uppdelningen av tillfällig föräldrapenning mellan att barnet är ett och fyra år (ISF 2024:9).

Barnbidraget delas lika mellan föräldrar med gemensam vårdnad, om föräldrarna inte i efterhand anmäler att bara en av dem ska ha bidraget. Under 2024 var 64 procent av mottagarna av barnbidrag kvinnor, 36 procent var män. Andelen män som är mottagare av barnbidrag har ökat marginellt mellan 2022 och 2024.

3.7 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer sammantaget att målen för den ekonomiska familjepolitiken är delvis uppfyllda.

Familjepolitikens bidrag till en god levnadsstandard för barnfamiljerna har varit på samma nivå under de senaste åren. Stora skillnader mellan olika barnhushåll består dock både när det gäller nivå för enskilda år och utveckling av ekonomisk standard över tid. Även när det gäller hur stor andel som har en låg ekonomisk standard syns stora skillnader mellan olika barnhushåll. En betydligt större andel ensamstående kvinnor med barn har en låg ekonomisk standard, än vad som är fallet för ensamstående män med barn. Utan den ekonomiska familjepolitiken hade andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard varit betydligt högre. Familjepolitiken kan dock inte ensam bidra till en god ekonomisk levnadsstandard. Att föräldrarna förvärvsarbetar spelar en avgörande roll för att undvika ekonomisk utsatthet. De grupper som i genomsnitt har en sämre arbetsmarknadsanknytning, t.ex. utrikes födda kvinnor, lever därför i högre utsträckning i varaktigt låg ekonomisk standard. Långvarig ekonomisk utsatthet under uppväxten kan ha negativa effekter för barns levnadsförhållanden. Därtill är den sociala rörligheten begränsad.

Familjen har en roll i överföringen av kunskap mellan generationer och därmed var barnen i framtiden kommer befinna sig i inkomstfördelningen (IFAU, Working paper 2016:19). Även SCB visar i en analys från 2017 att ekonomisk inaktivitet på arbetsmarknaden verkar gå i arv. Att föräldrarna arbetar är därför viktigt inte bara för barns ekonomiska situation under uppväxten, utan även för barns ekonomiska situation i vuxen ålder. Samtidigt kan det konstateras att det är en relativt liten andel –

4,7 procent – av individerna i barnhushåll vars inkomst är mindre än dess beräknade baskonsumtion, det som kallas låg inkomststandard. För 2024 beräknas andelen barnhushåll med låg inkomststandard minska för flera hushållstyper. För att minska förekomsten av ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer, och särskilt de långvarigt låga inkomsterna, är det viktigt att både kvinnor och män har ett fortsatt högt arbetskraftsdeltagande även efter att de blivit föräldrar och att arbetsutbudet utjämnas mellan män och kvinnor genom att kvinnor ökar sin arbetstid. Det är fortfarande betydligt vanligare att mammor jobbar deltid än pappor.

Familjepolitiken minskar skillnaderna i ekonomiska villkor mellan hushåll med och utan barn genom att utjämna inkomstskillnaderna till följd av en förhöjd försörjningsbörda. Vid tillfälliga kriser såsom covid-19-pandemin och det ekonomiska läget med hög inflation som rådde 2022 och 2023 kan särskilda insatser riktade till utsatta barnfamiljer vara motiverade. Exempel på detta är det tillfälliga tilläggsbidraget som i olika perioder och nivåer under 2020–2025 har betalats ut till barnfamiljer med bostadsbidrag. Familjepolitiska stöd kompenserar även för inkomstförlust under tid med föräldraledighet eller frånvaro från arbetet för vård av sjukt barn. Om de familjepolitiska stöden räknas bort är andelen ensamstående kvinnor med tre eller fler barn med låg ekonomisk standard 3,7 gånger så hög som för ensamstående kvinnor utan barn. Med stöden minskar andelen från 78 till 63 procent. De behovsprövade bidragen har även relativt god träffsäkerhet – mer än hälften betalas ut till den femtedel av individerna i hushåll som har de lägsta inkomsterna. Det ska dock tilläggas att de behovsprövade bidragen har olika syften och prövas mot olika behov som inte enbart är ekonomiska. Bostadsbidraget är det bidrag som är behovsprövat mot hushållets inkomster och har därmed en bättre träffsäkerhet än övriga behovsprövade bidrag. För att de familjepolitiska stöden ska fortsätta att utgöra ett viktigt bidrag till goda uppväxtvillkor för barn och minska skillnaderna i ekonomisk standard är det av stor vikt att de barnhushåll som har lägst inkomster får fortsatt stöd. Samtidigt har behovsprövade bidrag som t.ex. bostadsbidraget marginaleffekter, vilket kan påverka hushållets incitament till förvärvsarbete negativt. Svaga incitament till arbete kan leda till lägre arbetskraftsdeltagande, vilket i sin tur långsiktigt kan bidra till att vissa hushåll med barn får en låg ekonomisk standard.

Regeringen bedömer att den ekonomiska familjepolitiken bidrar till utvecklingen mot ett jämställt föräldraskap. Det finns dock fortsatta utmaningar. Kvinnor tar ett betydligt större ansvar än män för vård av barn under de längre föräldraledigheter som är förknippade med ett barns födelse eller adoption och vid barns sjukdom. Likaså är kvinnors obetalda föräldraledighet betydligt längre än mäns. Sett till uttag av föräldrapenning är föräldraskapet alltjämt ojämnt. Andelen par som delar föräldrapenningen jämförbart under barnets två första levnadsår har dessutom minskat, om än marginellt, mellan 2023 och 2024. Trots att fler män över tid tar ut allt fler dagar finns det en betydande grupp av män som fortfarande tar ut få eller inga dagar. Det är inte entydigt varför dessa män inte nyttjar föräldrapenningen eller vad som skulle motivera dem till att göra det i större utsträckning. Det finns även stora skillnader mellan olika grupper av föräldrar vad gäller uttag av föräldraledighet. Exempelvis delar föräldrar med hög utbildningsnivå mer lika på föräldrapenningen än vad föräldrar med lägre utbildningsnivå gör. Andelen föräldrar som delar föräldrapenningen jämförbart är även högre bland inrikes födda föräldrar jämfört med föräldrar där båda är utrikes födda. Takten i utvecklingen mot ett mer jämställt uttag av föräldrapenning har minskat sedan 2018 och dessutom gått i motsatt riktning för barn födda 2022. En viktig faktor för den ekonomiska jämställdheten, och därmed för det jämställdhetspolitiska målet om ekonomisk jämställdhet, är att alla föräldrar ges goda förutsättningar att göra informerade val om hur föräldraledighet, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning kan fördelas mellan dem.

3.8 Politikens inriktning

Familjepolitiken ska bidra till att barn får växa upp under trygga och goda förhållanden. Den ska stärka barnhushållens ekonomi med god träffsäkerhet, ge goda förutsättningar för ett jämställt föräldraskap och ge barnet mer tid med båda föräldrarna. Familjepolitiken ska även bidra till ökad flexibilitet i föräldraskapet som stärker möjligheterna för föräldrar att kombinera ett högt arbetsmarknadsdeltagande med familjeliv.

Familjepolitiken har stor betydelse för barnhushållens ekonomi och verkar utjämnande under föräldraledighet eller om föräldern går ned i arbetstid när barnet är litet, och stärkande när barnhushållet har låga inkomster. Familjepolitiken minskar även skillnaderna i ekonomisk levnadsstandard mellan hushåll med och utan barn och har god träffsäkerhet.

Det behöver bli mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och egen försörjning. För att bygga ett Sverige som håller ihop måste den som riskerar ett långvarigt bidragsberoende och liv i utanförskap mötas av samhällets stöd, men också av tydliga krav på att göra det som behövs för att komma i arbete och bli en del av samhällets gemenskap. En del av regeringens arbete inom detta område är en omfattande bidragsreform. Genom bidragsreformen tar regeringen ytterligare steg med åtgärder för att stärka arbetslinjen och ta itu med det stora utanförskapet i samhället. Det är ovanligt med låg ekonomisk standard i hushåll där föräldrarna förvärvsarbetar. Enbart ca 2 procent av sammanboendehushåll med två förvärvsarbetande föräldrar har en låg ekonomisk standard.

Bidragsreformen som regeringen aviserar i denna proposition innehåller ett bidragstak genom en begränsning av försörjningsstödet för större hushåll, ett aktivitetskrav för biståndsmottagare, jobbpremie och kvalificering till vissa bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner. De nuvarande regelverken för bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner riskerar att fungera som en tilldragningsfaktor för migranter och kan innebära att den som kommer till Sverige inte har tillräckliga incitament för att komma i arbete och få en egen försörjning. Detta kan leda till långvarigt bidragsberoende och utanförskap.

Kraven som ställs för att kvalificera sig till den svenska välfärden behöver höjas för personer som bosätter sig i Sverige. Regeringen avser att återkomma med ett förslag avseende kvalificering till socialförsäkring enligt betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53) som ska gälla de som bosätter sig i Sverige fr.o.m. 1 januari 2027. Kvalificeringen ska gälla vissa bosättningsbaserade förmåner. Regeringen avser emellertid inte att gå vidare med de övergångsbestämmelser som utredningen föreslog som omfattade redan här i landet bosatta personer. Regeringen avser för närvarande inte heller att gå vidare med förslaget vad gäller kvalificering till ekonomiskt bistånd. Vad beträffar kvalificering och förmånen assistansersättning avser regeringen att utreda frågan vidare i syfte att assistansen ska begränsas för vissa personer som kommer till Sverige.

Hyreshöjningarna har ökat de senaste åren och 2024 var det de största hyreshöjningarna på 30 år. De övre bostadskostnadsgränserna i bostadsbidraget har däremot inte höjts sedan 1997. En majoritet av barnfamiljerna med bostadsbidrag, 69 procent, har en bostadskostnad över bostadskostnadsgränserna. För att bostadsbidraget i högre grad ska koppla till de faktiska bostadskostnaderna lämnar regeringen i denna proposition förslag om att höja de övre bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer (se avsnitt 3.9).

För att ytterligare stärka föräldrars förutsättningar att förena förvärvsarbete med familjeliv finns det enligt regeringen skäl att utöka antalet situationer som ger rätt till tillfällig föräldrapenning. Regeringen föreslår i denna proposition att rätt till tillfällig föräldrapenning ska finnas om en förälder behöver avstå från förvärvsarbete i samband med deltagande i introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård i förskolan eller skolan, exempelvis för ett barn med diabetes. En rätt till tillfällig föräldrapenning föreslås även införas vid möte i t.ex. skolan med anledning av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning samt i samband med utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas (se avsnitt 3.10).

Regeringen avser att stärka föräldraansvaret genom att genomföra förslag från promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30). För att underlätta för föräldrar som deltar i insatser i öppna former beslutade av en socialnämnd, och som syftar till att stödja föräldrarnas barn, ska rätten att få tillfällig föräldrapenning utvidgas (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 6.5 och 6.6).

Regeringens arbete med att motverka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar inom bl.a. den ekonomiska familjepolitiken fortsätter. I syfte att öka kvaliteten i beslutsunderlag och minska risken för felaktiga utbetalningar föreslår regeringen i denna proposition att ansökningstiden för tillfällig föräldrapenning förkortas från 90 dagar till 30 dagar (se avsnitt 3.10.2). Regeringen avser att lämna förslag om administrativa sanktioner i socialförsäkringen med ledning av förslagen i promemorian Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8). Promemorians förslag innebär att en sanktionsavgift ska kunna ges till dem vars felaktiga ersättning krävs tillbaka och att personer kan stängas av från en socialförsäkringsförmån under en viss tid. Syftet är att bidra till att samhällets reaktion kommer snabbare och i fler fall än i dag när någon tillskansar sig ersättning felaktigt, att skydda socialförsäkringen genom att stärka dess legitimitet och att stärka förutsättningarna att förebygga brott och felaktiga utbetalningar. Regeringen föreslår även andra åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen i stort (se vidare utg.omr. 2 avsnitt 8).

För att förenkla för föräldrar som ansöker om föräldrapenning har en promemoria med förslag om att slopa anmälningssplikten skickats på remiss (Åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen och förenklad administration inom föräldrapenningen, S2025/01246). Förslaget bedöms även förenkla Försäkringskassans administration.

Bostadsbidraget är ett viktigt stöd för barnfamiljer med låga inkomster och små ekonomiska marginaler. Bostadsbidragets konstruktion leder dock till att omfattningen av felaktiga utbetalningar är stor, samt till att många mottagare av bostadsbidrag, även de som tror sig göra rätt, blir återbetalningsskyldiga och även skuldsatta. Det är angeläget att minska problemen med felaktiga utbetalningar, återkrav och skuldsättning inom bostadsbidraget. Regeringen avser därför att föreslå att beräkningen av bostadsbidrag ska baseras på uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen för att beräkna inkomst av tjänst. Socialdepartementet har därför remitterat ett utkast till lagrådsremiss Ett mer träffsäkert och korrekt bostadsbidrag (S2025/01299). Detta beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 2027.

3.9 Förslag om höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget

3.9.1 Ärendet och dess beredning

Inom Socialdepartementet har promemorian Höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget tagits fram (S2025/01526). I promemorian föreslås att de övre bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer höjs med 1 500 kronor per månad för familjer med ett barn och med 2 000 kronor för familjer med två eller flera barn. De övre bostadskostnadsgränserna föreslås därmed bli 6 800 kronor för familjer med ett barn, 7 900 kronor för familjer med två barn och 8 600 kronor för familjer med tre eller flera barn. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1, avsnitt 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1, avsnitt 2*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1, avsnitt 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Socialdepartementet (S2025/01526).

3.9.2 Bestämmelser om bostadsbidrag

Bostadsbidraget är en inkomstprövad socialförsäkringsförmån som har såväl bostadspolitiska som familjepolitiska syften. Bidraget lämnas dels till barnfamiljer, dels till ungdomar som fyllt 18 men inte 29 år och som inte har barn. Bestämmelser om bostadsbidrag finns i 95–98 kap. socialförsäkringsbalken, förkortad SFB.

Bostadsbidrag till barnfamiljer lämnas till hushåll med barn som är yngre än 18 år eller som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp. Rätt till bostadsbidrag som barnfamilj gäller för den som har vårdnaden om och varaktigt bor tillsammans med barn på heltid eller växelvis ungefär halva tiden, och för den som med anledning av vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem.

Bostadsbidragets storlek bestäms av hushållets sammansättning, den bidragsgrundande bostadskostnaden, bostadens storlek och den bidragsgrundande inkomsten. Barnfamiljer kan dels få ett bidrag till bostadskostnader, dels ett bidrag för att barn stadigvarande bor eller tidvis vistas i hushållet. Det senare lämnas som särskilt bidrag för hemmavarande barn, som särskilt bidrag för barn som bor växelvis och som umgängesbidrag.

Bidrag till bostadskostnader lämnas till barnfamiljer med hälften av bostadskostnaden mellan en nedre och en övre gräns, som varierar med antalet barn. För familjer med ett barn är bostadskostnader som överstiger 1 400 kronor men inte 5 300 kronor bidragsgrundande. För familjer med två barn är intervallet för bidragsgrundande bostadskostnader mellan 1 400 kronor och 5 900 kronor och för familjer med tre eller flera barn mellan 1 400 kronor och 6 600 kronor. En högre bostadskostnad får beaktas om någon medlem av familjen är funktionshindrad.

Bostadsbidrag beräknas utifrån hushållets uppskattade inkomster för ett helt kalenderår. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre än 150 000 kronor för ensamstående föräldrar eller 75 000 kronor per person för sammanboende föräldrar, minskas bostadsbidraget med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

Bostadsbidrag lämnas som ett preliminärt bidrag. Slutligt bostadsbidrag bestäms i efterhand för varje kalenderår under vilket preliminärt bidrag har betalats ut. Slutligt bostadsbidrag bestäms efter det att beslut om slutlig skatt har meddelats av Skatteverket. Den som har fått ett för lågt preliminärt bostadsbidrag på grund av att den uppgivna inkomsten till Försäkringskassan var för hög får en tilläggsutbetalning med ränta. Den som har fått ett för högt preliminärt bostadsbidrag på grund av att han eller hon uppskattade sina inkomster för lågt får dels betala tillbaka det belopp som har betalats ut för mycket, dels betala en avgift. Tilläggsutbetalning och

återbetalning kommer dock bara i fråga när skillnaden mellan slutligt och preliminärt bostadsbidrag är minst 1 200 kronor under ett år.

3.9.3 Bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer bör höjas

Regeringens förslag

Den övre gränsen för bidragsgrundande bostadskostnader ska höjas med 1 500 kronor per månad för familjer med ett barn och 2 000 kronor per månad för familjer med två eller flera barn. Beloppsgränsen ska därmed vara 6 800 kronor per månad för familjer med ett barn, 7 900 kronor per månad för familjer med två barn och 8 600 kronor per månad för familjer med tre eller flera barn.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter på det. Flera remissinstanser, däribland *Fastighetsägarna Sverige* (Fastighetsägarna), *Inspektionen för socialförsäkringen* (ISF), *Rädda Barnen* och *Sveriges Allmännyttas*, välkomnar höjningen. *Barnombudsmannen*, *Fastighetsägarna*, *Hyresgästföreningen*, *Sveriges Kommuner och Regioner* (SKR) och *Verdandi* anser dock att höjningen inte är tillräcklig. ISF lyfter fram att bostadsbidraget inte kompenserar för hyreshöjningar för närmare hälften av bidragshushållen. *Boverket* anser att bostadskostnadsgränserna är väl avvägda. Hyresgästföreningen, *Rädda Barnen*, *Sveriges Allmännyttas* och *Verdandi* konstaterar att höjningen av bostadsbidraget blir lägre än ersättningsnivån i det tillfälliga tilläggsbidraget. *Rädda Barnen* framför att alla familjer med bostadsbidrag, även de med en bostadskostnad under den nuvarande gränsen, bör få höjt bostadsbidrag.

Ett flertal remissinstanser förordar en större översyn av bostadsbidraget. Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen, ISF och Sveriges Allmännyttas vill att bostadskostnadsgränserna indexeras eller räknas upp regelbundet i takt med kostnadsutvecklingen. Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen och SKR anser att bostadsbidraget behöver breddas och göras tillgängligt för fler hushåll. Fastighetsägarna och *Rädda Barnen* framhåller vikten av en övergång till månadsvis beräkning av bostadsbidraget. *Boverket*, Hyresgästföreningen och *Rädda Barnen* är kritiska till att barnfamiljer med ekonomiskt bistånd inte får en förbättrad situation. *Rädda Barnen* framhåller att familjer med löneutmätning kan drabbas på ett liknande sätt som familjer med försörjningsstöd om förbehållsbeloppet sänks motsvarande en höjning av bostadsbidraget.

Skälen för regeringens förslag

Bostadsbidraget riktar sig till hushåll med låga inkomster och små ekonomiska marginaler. Bostadsbidragets storlek bestäms av flera faktorer, bl.a. den bidragsgrundande bostadskostnaden.

Bidrag till bostadskostnader lämnas till barnfamiljer med hälften av de bidragsgrundande bostadskostnaderna mellan en nedre och en övre gräns, som varierar med antalet barn. För familjer med ett barn är den övre bostadskostnadsgränsen 5 300 kronor per månad. För familjer med två barn är den övre gränsen 5 900 kronor och för familjer med tre eller flera barn är den 6 600 kronor.

Barnfamiljer med bostadsbidrag har under delar av åren 2020–2025 fått ett förstärkt bostadsbidrag i form av ett tillfälligt tilläggsbidrag. Tilläggsbidraget var konstruerat för

att vara just ett tillfälligt stöd under en begränsad period, först under covid-19-pandemin och därefter under en period med hög inflation. Tilläggsbidraget lämnades som en andel av det preliminära bostadsbidraget och utan direkt koppling till hushållets bostadskostnader.

De övre bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer har inte höjts sedan 1997, men den nedre gränsen sänktes 2012. Sedan 1997 har den genomsnittliga årshyran per kvadratmeter nästan fördubblats, i snitt två och en halv procent per år. De senaste två åren har ökningarna varit högre än alla tidigare år sedan 1997. År 2023 ökade den genomsnittliga årshyran per kvadratmeter med i snitt fem procent och 2024 i snitt sju procent.

Barnhushåll med bostadsbidrag har en betydligt lägre medianhyra än medianhyran för samtliga hushåll i Sverige. Bostadskostnadsgränserna inom bostadsbidraget är betydligt lägre än vad en medianhyra är, både jämfört med medianhyran för bostadsbidrags-hushåll och för samtliga hushåll. Medianhyran för samtliga hushåll 2024, om varje barn hade ett eget sovrum, var för hushåll med ett barn 8 167 kronor, för hushåll med två barn 10 092 kronor och för hushåll med tre eller flera barn 12 368 kronor. Medianhyran för ett barnhushåll med bostadsbidrag beräknas 2026, med nuvarande bostadskostnadsgränser, vara 6 300 kronor för ett hushåll med ett barn, 7 300 kronor för ett hushåll med två barn och 8 300 kronor för ett hushåll med tre barn.

Andelen barnhushåll med en bostadskostnad över den övre bostadskostnadsgränsen var 15 procent 1997. I dag är motsvarande andel 69 procent. Uppdelat på olika hushållstyper beräknas andelen hushåll som har en hyra över bostadskostnadsgränsen 2026 vara 63 procent för ett hushåll med ett barn, 72 procent för ett hushåll med två barn och 75 procent för ett hushåll med tre barn. Den höga inflationen och de senaste årens hyreshöjningar har urholkat de övre bostadskostnadsgränserna mer än tidigare. Det innebär att kopplingen är svag mellan den faktiska bostadskostnaden och bostadsbidraget för en majoritet av barnfamiljerna med bostadsbidrag. Det bostadspolitiska inslaget inom bostadsbidraget har därmed minskat över tid. Det allmänna konsumtionsstödet i form av särskilt bidrag och umgängesbidrag har däremot höjts vid flera tillfällen sedan 1997.

Riksrevisionen har i rapporten Bostadsbidragets måluppfyllelse – trångboddhet och absolut fattigdom (RiR 2024:15) bedömt att bostadsbidragets bostadspolitiska måluppfyllelse har försämrats eftersom en större andel av hushållen med bostadsbidrag är trångbodda jämfört med tidigare. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att bl.a. se över bostadsbidragets utformning för att möjliggöra en bättre måluppfyllelse. En sådan översyn bör enligt Riksrevisionen även inkludera frågan om hur den bostadspolitiska måluppfyllelsen kan stärkas, exempelvis genom att bostadskostnadsintervallet följer med i hyresutvecklingen. Även andra aktörer, bl.a. Hyresgästföreningen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), har riktat kritik mot att bostadskostnadsgränserna inte har höjts i takt med hyresutvecklingen.

Om bostadskostnadsgränserna höjs, kommer den övre bostadskostnadsgränsen i högre grad att vara kopplad till den faktiska bostadskostnaden. Det skulle därmed stärka bostadsbidragets bostadspolitiska syfte. Bostadskostnadsgränserna bör därför höjas så att de ligger på samma nivå som vad medianbostadskostnaden beräknas bli för ett bostadsbidragshushåll 2026. Samtidigt som bostadsbidraget ska täcka en viss del av bostadskostnaden och vara relaterat till bostadskostnadens storlek, bör bostadskostnadsgränsen inte höjas så mycket att hushåll får mindre incitament att begränsa sina bostadskostnader. Då bostadsbidraget höjs kommer det vara helt bortreducerat vid en högre inkomst än tidigare. Detta kan leda till att hushåll med höga bostadskostnader som i dag inte har rätt till bostadsbidrag kommer att kunna få

det. Dessa nytillkomna hushåll kommer därmed att möta de marginaleffekter som bostadsbidraget har (se avsnitt 3.9.5).

Mot denna bakgrund föreslås att bostadskostnadsgränsen ska höjas med 1 500 kronor per månad för familjer med ett barn och med 2 000 kronor per månad för familjer med två eller flera barn. Det innebär att den övre bostadskostnadsgränsen blir 6 800 kronor för familjer med ett barn, 7 900 kronor för familjer med två barn och 8 600 kronor för familjer med tre eller flera barn. Höjningen innebär ett höjt bostadsbidrag med som mest 750 kronor per månad för familjer med ett barn och 1 000 kronor per månad för familjer med två eller flera barn.

Flera remissinstanser, bl.a. *Barnombudsmannen*, *Hyresgästföreningen* och *SKR*, framför att höjningen inte är tillräcklig. Bostadsbidraget kompenserar enligt *ISF* inte för hyreshöjningar för närmare hälften av bidragshushållen. Flera remissinstanser, bl.a. *Hyresgästföreningen*, *Rädda Barnen* och *Sveriges Allmännyttan*, för fram att höjningen av bostadsbidraget blir lägre än nivån på det tillfälliga tilläggsbidraget. Det finns, enligt regeringen, ett behov av att stötta barnfamiljer med låga inkomster. Samtidigt är det viktigt att det finns incitament för hushållen att begränsa sina bostadskostnader. Ett högre bostadsbidrag innebär dessutom att bostadsbidrag lämnas vid högre inkomster. När allt detta har tagits i beaktande anser regeringen att den förslagna höjningen av bostadskostnadsgränserna är på en lämplig nivå. Regeringen anser därför, i likhet med *Boverket*, att den föreslagna höjningen av bostadskostnadsgränserna är väl avvägd.

Flera remissinstanser framför synpunkter om att bostadsbidraget behöver ses över, bl.a. genom att breddas och att bostadskostnadsgränserna justeras löpande. Regeringen konstaterar att det aktuella förslaget avser en höjning av bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer. Frågor om bostadsbidragets utformning i andra avseenden omfattas därmed inte av detta lagstiftningsärende. I detta sammanhang kan det dock nämnas att frågan om en övergång till månadsvis beräkning av bostadsbidraget, som *Fastighetsägarna* och *Rädda Barnen* tar upp, bereds i Regeringskansliet. Det förslaget handlar om att beräkningen av bostadsbidraget ska baseras på uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen (se avsnitt 3.8).

Boverket, *Hyresgästföreningen* och *Rädda Barnen* framför synpunkter om att barnfamiljer med ekonomiskt bistånd inte får en förbättrad situation. Frågan om bostadsbidragets koppling till ekonomiskt bistånd diskuteras inom ramen för förslagets konsekvenser, se avsnitt 3.9.5, men ändringar i detta avseende ryms, liksom frågor om förbehållsbeloppet vid löneutmätning, inte inom det nu aktuella lagstiftningsärendet.

3.9.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

*Sveriges Allmännytt*a tillstyrker förslaget. *Försäkringskassan* för fram att myndigheten, efter viss it-utveckling, kommer att kunna genomföra och tillämpa de föreslagna ändringarna i samband med den ordinarie årsomräkningen 2025/2026.

Skälen för regeringens förslag

Höjningen av de övre bostadskostnadsgränserna bör träda i kraft så snart som möjligt. De nya bostadskostnadsgränserna kommer att behöva tillämpas av Försäkringskassan i samband med den årsomräkning som görs av bostadsbidragen vid ett årsskifte. Därför föreslås det att lagändringen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Äldre bestämmelser bör fortfarande gälla för bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet.

3.9.5 Konsekvenser

Konsekvenser för enskilda

Hushåll som berörs

Förslaget berör endast de barnhushåll som har en bostadskostnad över den nuvarande övre bostadskostnadsgränsen. Beräkningar visar att det är 69 procent av barnfamiljerna med bostadsbidrag som beräknas ha en bostadskostnad över gränsen 2026.

Samtliga hushåll som har en bostadskostnad över bostadskostnadsgränsen, 69 procent, kommer att få höjt bostadsbidrag. Bidrag till bostadskostnader lämnas med 50 procent av bostadskostnaden mellan en nedre och en övre gräns. De hushåll som i dag har en bostadskostnad som ligger på den föreslagna bostadskostnadsgränsen eller som är högre än den föreslagna gränsen kommer därmed att få en höjning av bostadsbidraget med 750 kronor per månad före avrundning om hushållet har ett barn och med 1 000 kronor per månad om hushållet har två eller flera barn. Eftersom bostadsbidraget avrundas nedåt till närmast hundratal kronor blir höjningen för familjer med ett barn antingen 700 eller 800 kronor beroende på hushållets inkomster. Om bostadskostnaden är mellan den nuvarande och föreslagna bostadskostnadsgränsen blir beloppet mindre än det maximala beloppet. Om ett hushåll har en bostadskostnad under den nuvarande övre bostadskostnadsgränsen får det ingen höjning av bostadsbidraget.

De flesta av de som berörs av förslaget är de som redan har bostadsbidrag. De som har bostadsbidrag och har en bostadskostnad motsvarande den nya övre bostadskostnadsgränsen kommer att få den maximala höjningen. De som har en bostadskostnad mellan den nya och gamla bostadskostnadsgränsen kommer att få ett belopp motsvarande hälften av skillnaden mellan bostadskostnaden och den tidigare övre bostadskostnadsgränsen. Det kan tillkomma hushåll som tidigare inte haft rätt till bostadsbidrag och som har en bostadskostnad över den nuvarande bostadskostnadsgränsen. Det innebär att något fler barnhushåll kan bli berättigade till bostadsbidrag än i dag men dessa får maximalt ett sammanlagt belopp som motsvarar höjningen. Enligt beräkningar skulle det kunna röra sig om ca 21 000 hushåll, men siffran är osäker. Benägenheten att söka bidrag är lägre då hushållet enbart kan få ett lägre belopp i bostadsbidrag.

I tabell 3.7 visas hur fyra olika hushållstyper påverkas av höjningen av bostadskostnadsgränserna. De första tre raderna visar att hushåll med en bostadskostnad på eller under bostadskostnadsgränsen inte påverkas alls. Därefter visas att hushåll med ett oreducerat bostadsbidrag och en bostadskostnad motsvarande den föreslagna bostadskostnadsgränsen efter höjningen får ett högre maximalt bostadsbidrag. Skillnaden är 800 kronor, 1 000 kronor och 1 000 kronor för

hushåll med ett, två respektive tre barn. De tre påföljande raderna visar ett hushåll med samma bostadskostnad men som har ett reducerat bostadsbidrag på grund av högre inkomst. Dessa hushåll får samma förändring av bostadsbidraget trots att de har ett reducerat bostadsbidrag. Längst ner i tabellen redovisas hushåll som tidigare inte hade fått bostadsbidrag men som blir berättigade till bostadsbidrag efter höjningen. Dessa hushåll kan som mest få ett bostadsbidrag motsvarande den maximala höjningen.

Tabell 3.7 Förändring av bostadsbidraget, olika hushållstyper

Olika hushållstyper	Inkomst kr/mån	Bostadskostnad kr/mån	Bostadsbidrag före, kr/mån	Bostadsbidrag efter kr/mån	Skillnad kr/mån
Ensamstående 1 barn		0	5 300	3 400	3 400
Ensamstående 2 barn		0	5 900	4 200	4 200
Ensamstående 3 barn		0	6 600	5 200	5 200
Ensamstående 1 barn		0	6 800	3 400	4 200
Ensamstående 2 barn		0	7 900	4 200	5 200
Ensamstående 3 barn		0	8 600	5 200	6 200
Ensamstående 1 barn	25 000	6 800	900	1 700	800
Ensamstående 2 barn	25 000	7 900	1 700	2 700	1 000
Ensamstående 3 barn	25 000	8 600	2 700	3 700	1 000
Ensamstående 1 barn	32 000	6 800	0	300	300
Ensamstående 2 barn	37 000	7 900	0	300	300
Ensamstående 3 barn	42 000	8 600	0	300	300

Källa: Socialdepartementets egna beräkningar.

Som nämnts ovan kommer ett lågt belopp kunna lämnas vid högre inkomster än tidigare. Tidigare kunde hushåll med en bostadskostnad på eller över den nuvarande bostadskostnadsgränsen få 100 kronor i månaden i bostadsbidrag vid en bidragsgrundande inkomst på 29 250, 33 250 och 38 250 kronor per månad för ett, två respektive tre barn. För hushåll med en bostadskostnad på eller över den föreslagna övre bostadskostnadsgränsen blir motsvarande inkomst per månad 33 000, 38 250 respektive 43 250 kronor. Om ett hushåll med höga bostadskostnader jämförs med ett hushåll som har lägre bostadskostnader, men samma bruttoinkomst, kommer hushållet med höga bostadskostnader att ha mindre kvar i disponibel inkomst efter betald bostadskostnad även efter den föreslagna höjningen trots ett högre bostadsbidrag. Det beror på att enbart hälften av bostadskostnaden mellan den nuvarande och den föreslagna övre bostadskostnadsgränsen ersätts av bostadsbidraget.

För hushåll som får inkomstprövade bidrag såsom bostadsbidrag uppkommer margineffekter, dvs. att bidragen minskar när en förälder börjar att arbeta eller ökar sin arbetstid. I bostadsbidraget är denna margineffekt 20 procent, dvs. när inkomsten ökar med 100 kronor minskar bostadsbidraget med 20 kronor. Margineffekterna kan medföra att de ekonomiska drivkrafterna till arbete minskar. Detta kan i sin tur leda till att personer arbetar mindre och medför i sådana fall en negativ inverkan på arbetsutbudet. Dessutom är risken för låg ekonomisk standard större om föräldrarna inte arbetar. För de hushåll där ingen förälder arbetar är det vanligt med ekonomiskt bistånd som också har stora margineffekter. En ökning i bostadsbidrag medför en motsvarande minskning i ekonomiskt bistånd.

Fastighetsägarna framför att det är ostridigt att en höjning av bostadsbidraget och dess gränsvärden kan påverka arbetsutbudet, men anser att effekten tenderar att överskattas. I denna proposition görs dock ingen kvantifiering av hur arbetsutbudet påverkas av förslaget. Regeringen strävar efter att det ska vara lönsamt att arbeta.

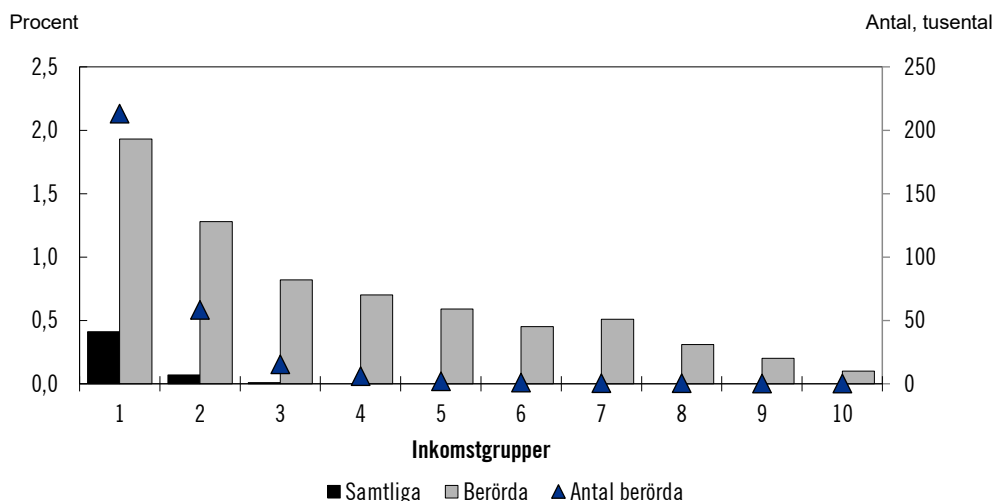
Inspektionen för socialförsäringen (ISF) efterfrågar en redovisning av andelen hushåll med en bostadskostnad som överstiger gränsen även efter den föreslagna höjningen. ISF uppmärksammar vidare att den föreslagna nivån på gränserna för de olika hushållstyperna inte relaterar till medianhyran på samma sätt. Efter den föreslagna höjningen av bostadskostnadsgränserna beräknas ca 50 procent av hushållen med bostadsbidrag 2026 ligga över de nya gränserna. Det innebär att ungefär hälften av bostadsbidragsmottagarna kommer att ligga såväl över som under de nya gränserna. Det beror på att medianhyran beräknas öka något för bostadsbidragshushållen i och med höjningen och att medianbostadskostnaden beräknas bli i princip densamma som de föreslagna bostadskostnadsgränserna för samtliga hushållstyper.

Effekter på inkomstfördelningen

I diagram 3.12 redovisas hur inkomstfördelningen påverkas av förslaget.

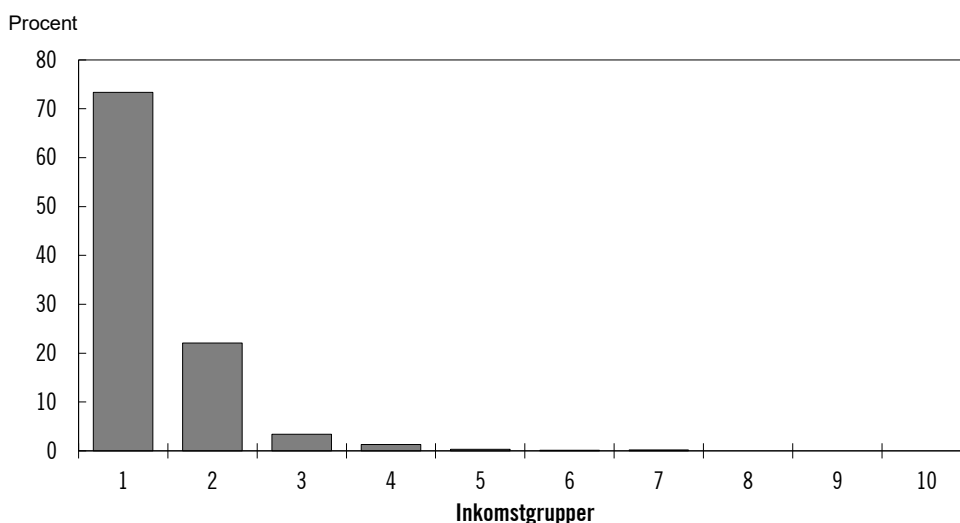
Sammanfattningsvis befinner sig de allra flesta, 72 procent, av de ca 300 000 individer i barnfamiljer, vuxna och barn, som skulle beröras i den lägsta inkomstgruppen. Sett till de två lägsta inkomstgrupperna är motsvarande andel 91 procent av individerna. Mycket få personer återfinns i inkomstgrupperna fyra och uppåt.

Diagram 3.12 Procentuell förändring i ekonomisk standard fördelat på inkomstgrupper

Källa: Socialdepartementets beräkningar, prognos 2026, i FASIT-modellen, STAR-urvalet SCB.

Av det ökade utbetalda bostadsbidraget beräknas 73 procent hamna i den lägsta inkomstgruppen och 95 procent i de två lägsta inkomstgrupperna.

Diagram 3.13 Andel av det ökade utbetalda bostadsbidraget, fördelat på inkomstgrupper

Källa: Socialdepartementets beräkningar, prognos 2026, i FASIT-modellen, STAR-urvalet SCB.

De med ekonomiskt bistånd får ingen påverkan på ekonomisk standard eftersom det ökade bostadsbidraget enbart minskar det ekonomiska biståndet. Av samtliga hushåll med bostadsbidrag hade 26 procent även ekonomiskt bistånd 2023. Det är betydligt vanligare att sammanboende mottagare av bostadsbidrag med hemmavarande eller växelvist boende barn har ekonomiskt bistånd, 35 procent, än bland ensamstående med bostadsbidrag, 23 procent. Detta kan förklaras med att sammanboendes bostadsbidrag börjar reduceras när var och ens inkomst överstiger 75 000 kronor per år. För ensamstående börjar bostadsbidraget reduceras då inkomsten överstiger 150 000 kronor per år.

Hyresgästföreningen framför synpunkter på analysen och är tveksam till att så många individer som befinner sig i de lägsta inkomstgrupperna får en ökad ekonomisk standard. I juli 2025 var antalet barnhushåll med ekonomiskt bistånd 21 500. Varje inkomstgrupp innehåller drygt en miljon individer. Cirka 587 000 individer i barnhushåll återfinns i den lägsta inkomstgruppen. Av det nu aktuella förslaget berörs 300 000 individer. Den största delen återfinns i inkomstgrupp 1. Av samtliga 300 000 berörda får ca 250 000 individer en förbättrad ekonomisk standard på 600 kronor eller mer. Ekonomisk standard visar hushållets disponibla inkomst efter att hänsyn tagits till försörjningsbörda. Personer som får höjt bostadsbidrag men där försörjningsstödet sänks i motsvarande grad beräknas inte få en förbättrad ekonomisk standard i analysen. Vidare anser *Hyresgästföreningen* att den föreslagna höjningen framstår som en sänkning för de flesta hushåll om analysen inkluderar det tillfälliga tilläggsbidraget som upphörde i juni 2025. I detta sammanhang kan det därför nämnas att jämförelser i budgetpropositionen alltid utgår från befintliga regler.

Konsekvenser för barn

Höjda bostadskostnadsgränser innebär att barnfamiljer med bostadskostnader över de nuvarande bostadskostnadsgränserna (69 procent av barnhushåll med bostadsbidrag) får ett högre bostadsbidrag och därmed en förbättrad ekonomisk situation, vilket också innebär en förbättrad ekonomisk situation för berörda barn. Förslaget stärker barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), bl.a. barnets rätt till en skälig levnadsstandard.

Konsekvenser för jämställdheten

Det är fler kvinnor än män som är mottagare av bostadsbidrag. Av de 116 000 vuxna som berörs direkt av förslaget är nästan 70 procent kvinnor. En höjning av bostadskostnadsgränserna leder därför till att fler kvinnor än män får en förbättrad ekonomisk situation, vilket ökar den ekonomiska jämställdheten. Sammantaget har förslaget en marginell positiv påverkan på jämställdheten. Om jämförelse görs mellan vuxna kvinnor och mäns snittinkomster i Sverige hade kvinnor 23,22 procent lägre individuell disponibel inkomst än män. Förslaget ändrar denna skillnad till 23,21 procent.

Konsekvenser för statens budget

En höjning av bostadskostnadsgränserna, så att de ligger på samma nivå som vad medianbostadskostnaden för ett bostadsbidragshushåll beräknas bli, innebär att kostnaderna på anslaget för bostadsbidrag ökar med ca 655 miljoner kronor. Eftersom bostadstillägget samordnas med bostadsbidraget skulle detta i sin tur leda till något minskat bostadstillägg. Anslagen för bostadstillägg beräknas minska med 16 miljoner kronor.

Tabell 3.8 Konsekvenser för statens budget, mnkr

	2026	2027	2028
Bostadsbidrag	655	602	566
Bostadstillägg	-16	-15	-14

Källa: Socialdepartementets beräkningar i FASIT-modellen, STAR-urvalet, SCB

Anm.: 14, 13 respektive 12 miljoner avser bostadstillägg till aktivitets- och sjukersättning; resterande 2 miljoner avser bostadstillägg till pensionärer.

Konsekvenser för myndigheter och domstolar

Försäkringskassan

Eftersom bostadskostnadsgränserna föreslås höjas i samband med ett årsskifte kommer Försäkringskassan att kunna hantera höjningen i samband med den ordinarie årsomräkningen av bostadsbidragen. Det medför att Försäkringskassan beräknas ha mindre kostnader för bl.a. it-justeringar som bedöms kunna hanteras inom ramen för Försäkringskassans befintliga anslag.

Försäkringskassan för fram att ett eventuellt ökat inflöde av hushåll med bostadsbidrag skulle innebära att myndigheten får ökade handläggningskostnader, ca 34 miljoner kronor årligen, utifrån antagande om ytterligare 21 000 barnhushåll med bostadsbidrag. Regeringen konstaterar att antalet barnhushåll med bostadsbidrag har haft en sjunkande trend de senaste åren. Minskningen av antalet barnhushåll med bostadsbidrag har varit drygt 40 000 mellan 2021 och 2024. I denna proposition nämns att det kan tillkomma barnfamiljer med bostadsbidrag efter höjningen men att osäkerheten i dessa beräkningar är stor. Därför ser inte regeringen någon anledning att tillföra Försäkringskassan ytterligare medel för detta. Däremot avser regeringen att följa utvecklingen.

Allmänna förvaltningsdomstolar

En höjning av de övre bostadskostnadsgränserna är positiv för berörda barnfamiljer eftersom de som har en bostadskostnad över de nuvarande bostadskostnadsgränserna får ett högre bostadsbidrag. Förslaget bedöms inte ge upphov till fler överklaganden och därmed inte heller till kostnadsökningar för de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Konsekvenser för kommuner

En höjning av bostadskostnadsgränserna för barnhushåll med bostadsbidrag enligt förslaget beräknas uppgå till en kostnad om ca 655 miljoner kronor. För de hushåll som får ett högre bostadsbidrag till följd av höjda bostadskostnadsgränser och som samtidigt får ekonomiskt bistånd kommer ett höjt bostadsbidrag att leda till att det ekonomiska biståndet sänks i motsvarande grad. Det var 23 procent av bostadsbidragshushållen med en ensamstående förälder med hemmavarande eller växelvist boende barn som samtidigt hade ekonomiskt bistånd 2023. Motsvarande uppgift för sammanboendehushåll var 35 procent.

Utgifterna för ekonomiskt bistånd för kommunerna beräknas minska med 91 miljoner kronor till följd av förslaget.

3.10 Förslag om kortare ansökningstid och stärkt rätt till tillfällig föräldrapenning

3.10.1 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 5 november 2020 att uppdra åt en särskild utredare att göra en översyn av reglerna för tillfällig föräldrapenning i syfte att modernisera, renodla och förenkla reglerna, minska utrymmet för fusk och felaktiga utbetalningar samt stärka möjligheterna till kontroll (dir. 2020:114).

I maj 2021 överlämnade utredningen delbetänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2, avsnitt 1*. Delbetänkandets lagförslag finns i *bilaga 2, avsnitt 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2, avsnitt 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Socialdepartementet (S2021/05712).

Utredningens slutbetänkande Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31) överlämnades i juni 2022. En sammanfattning av betänkandet i nu relevanta delar finns i *bilaga 2, avsnitt 4*. Slutbetänkandets lagförslag finns i *bilaga 2, avsnitt 5*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2, avsnitt 6*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Socialdepartementet (S2022/02803).

3.10.2 Ansökningstiden för tillfällig föräldrapenning ska begränsas

Regeringens förslag

Tillfällig föräldrapenning ska inte lämnas för längre tid tillbaka än 30 dagar före den dag som ansökan kom in till Försäkringskassan. Tidsbegränsningen ska inte gälla i fråga om tillfällig föräldrapenning till förälder som behöver vårda ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget, däribland *Inspektionen för socialförsäkringen*, *Företagarna*, *Ekonomistyrningsverket*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *Statskontoret*, *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* och *Kammarrätten i Stockholm*. Svenskt näringsliv tillstyrker men ser gärna en ännu kortare tidsgräns och förordar att kravet på anmälan

i samband med ansökan om tillfällig föräldrapenning återinförs. *Sveriges A-kassor* är positiva och ser att förslaget kan innebära en minskad risk för att tillfällig föräldrapenning och arbetslöshetsersättning betalas ut för samma dag.

Region Stockholm samt ett antal instanser som företräder patientorganisationer så som *Riksförbundet FUB*, *Svenska Diabetesförbundet* och *Kommunal* avstyrker förslaget mot bakgrund av risken för negativ påverkan på föräldrar som befinner sig i en utsatt situation om de inte ges tillräckliga tidsmarginaler för att ansöka om ersättning. Även *Barncancerförbundet* avstyrker och framför att föräldrar vars barn är svårt och eller långvarigt sjukt bör kunna undantas från kravet om en ansökningstid på 30 dagar.

Riksförbundet Attention påtalar att krav på intyg i vissa fall kan vara svårt att uppfylla inom 30 dagar och att det bör tydliggöras om väntan på intyg ska anses utgöra synnerliga skäl, eller om ansökan ska göras inom tidsramen även utan intyg, för att sedan kompletteras. *Lärarförbundet* och *Lärarnas Riksförbund* avstyrker förslaget och framför att dagens tidsram för ansökan harmoniserar med reglerna som gäller för sjukpenning och att det inte bör ändras.

Skälen för regeringens förslag

Omfattningen av felaktiga utbetalningar inom den tillfälliga föräldrapenningen är hög och Försäkringskassans uppskattningar visar att så mycket som 800 miljoner kronor varje år beror på avsiktliga fel, som därmed får betraktas som misstänkta bidragsbrott. Det är därför ytterst angeläget att de felaktiga utbetalningarna minskar. Den nuvarande långa ansökningsperioden för tillfällig föräldrapenning, som kan avse en situation tre månader tillbaka, kan motverka den ambitionen.

Felaktiga uppgifter i ansökan om vilken dag föräldern avstod arbete för att vårda barn, eller i vilken omfattning som föräldern vårdade barnet en viss dag, är ofta orsak till att felaktiga utbetalningar uppstår. Felaktigheterna kan vara både oavsiktliga och avsiktliga och en anledning till att fel dag anges kan vara att förmågan att ange exakta omständigheter korrekt tenderar att minska över tid. Ersättningsanspråket avser dagar då föräldern redan har avstått arbete för att vårda ett sjukt barn. En alltför vidsträckt period för att ansöka om ersättning riskerar att minska kopplingen mellan frånvaroperioden och prövningen av ansökan, vilket kan öka risken för felaktiga utbetalningar. *Sveriges A-kassor* är positiva till en kortad ansökningstid och framför att en sådan ändring bedöms minska risken att tillfällig föräldrapenning och arbetslöshetsersättning felaktigt betalas ut för samma dag.

Sedan den 1 januari 2025 finns större möjligheter för Försäkringskassan att kontrollera en ansökan som avser en tidsperiod som inträffat för en längre tid sedan, eftersom det finns möjlighet att jämföra lämnade uppgifter med de frånvarouppgifter som lämnas i samband med arbetsgivardeklarationerna (prop. 2024/25:36, bet. 2024/25:SfU9, rskr 2024/25:97). Det ger en möjlighet att, redan före beslut om tillfällig föräldrapenning, verifiera uppgiften om att föräldern har avstått från arbete den aktuella dagen. Det finns dock fortfarande en viss risk att en förälder avsiktligt ansöker om ett större antal ersättningsdagar för tid som ligger längre tillbaka, i förhoppningen om att inte kontrolleras och därmed kan tillskansa sig en högre summa med felaktigt utbetald ersättning. Risk för felaktigt angivna uppgifter i ansökan kvarstår därför trots större kontrollmöjligheter. Frånvarouppgifterna avser vidare inte alla föräldrar. För arbetslösa föräldrar och föräldrar som är egenföretagare finns inte sådana frånvarouppgifter.

I betänkandet SOU 2022:31 beskriver utredningen att över 90 procent av de föräldrar som ansöker om tillfällig föräldrapenning inkommer med ansökan inom 30 dagar. Antalet föräldrar som ansöker om ersättning är högt, totalt var det 496 850 kvinnor

och 378 380 män som fick tillfällig föräldrapenning under 2024. Det innebär att trots att huvuddelen av ansökningarna görs tidigt, så är det uppskattningsvis 87 500 föräldrar vars ansökningar lämnas för längre tid tillbaka varje år.

Tillfällig föräldrapenning är en förmån avsedd att bl.a. täcka inkomstförlust till följd av att föräldern avstår arbete för att vårda ett sjukt eller smittat barn. Det är därmed rimligt att föräldern ansöker om förmånen inom en närliggande tid i relation till när frånvarorsaken och inkomstbortfallet uppstod. Regeringen anser sammanfattningsvis att en kortad tid för ansökan kan bidra till att minska de felaktiga utbetalningarna i förmånen tillfällig föräldrapenning.

Ett antal remissinstanser så som *Riksförbundet FUB*, *Autism- och Aspergerförbundet* och *Svenska Diabetesförbundet* framför farhågor om att en kortad ansökningstid kan vara negativ för föräldrar och barn med långvariga och svåra sjukdomar då de i en stressig situation kan behöva extra tid och flexibilitet för ansökan. *Barncancerförbundet* framför att föräldrar till barn med långvariga eller svåra sjukdomar bör undantas från kravet att ansöka inom 30 dagar. Även om förslaget innebär en minskad tidsperiod då föräldrar kan ansöka om ersättning jämfört med i dag så har de 30 dagar på sig att lämna ansökan från tidpunkten för frånvaron, vilket får anses vara tillräckligt med tid i de allra flesta fall. Föräldern behöver redan från den första frånvarodagen anmäla frånvaron till arbetsgivaren och även föra en dialog om när föräldern avser att återgå i arbete. Om ansökan lämnas in i samband med avslut av frånvaroperioden uppfylls i de allra flesta fall ansökningsfristen. Även i de fall frånvaron skulle vara längre än 30 dagar finns incitament för föräldern att ansöka tidigare än så, för att ansökan ska kunna behandlas och utbetalning kunna ske. I den mån föräldern av egna hälsoskäl eller på grund av särskilt ömmande omständigheter i det enskilda fallet inte hinner ansöka i tid kan ansökan ändå komma att prövas om det anses vara fråga om synnerliga skäl.

Regeringen anser inte att det är motiverat att undanta samtliga ansökningar som gäller ett långvarigt eller svårt sjukt barn från den föreslagna tidsgränsen, eftersom det skulle innebära utökad administration och förorsaka gränsdragningsproblem. Det finns heller inte några indikationer på att just denna grupp av föräldrar i dag ansöker om ersättning senare än andra. Regeringen anser dock att tillfällig föräldrapenning när ett barn är allvarligt sjukt i det avseende som gäller för rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 30 § socialförsäkringsbalken, förkortad SFB, bör undantas från kravet på ansökan inom 30 dagar. I en sådan situation misstänks barnet lida av eller lider av en sjukdom som typiskt sett eller i det enskilda fallet är förenad med ett påtagligt hot mot barnets liv. Föräldrar kan i en sådan situation behöva ha ytterligare flexibilitet avseende tidsfristen för ansökan. Barncancerfondens synpunkt tillgodoses därmed till viss del. Att behålla 90-dagarsgränsen och därmed ha olika fasta ansökningstider komplicerar regelverket. Tidsbegränsningen föreslås därmed inte gälla i fråga om sådan tillfällig föräldrapenning som avses i 13 kap. 30 eller 31 e § SFB. Det innebär att det för barn med allvarlig sjukdom skapas ytterligare flexibilitet i ansökningsförfarandet än vad som är fallet i dag när tidsfristen är 90 dagar. Även i fortsättningen ska inte tidsfristen gälla vid ansökan om tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit.

Riksförbundet Attention anser att behovet av att med hjälp av läkarutlåtande intyga exempelvis allvarlig sjukdom eller särskilt vård- och tillsynsbehov kan medföra en försenad ansökan och att det bör klargöras om det kan utgöra synnerliga skäl för en senare ansökan. Enbart avsaknad av ett intyg kan enligt regeringens mening inte utgöra synnerliga skäl för att anmälan ska kunna lämnas senare. Läkarutlåtande eller intyg bör i de flesta fall kunna lämnas inom 30 dagar från frånvarotillfället. Om så inte är fallet kan föräldern lämna in en ansökan inom tidsramen och samtidigt ange att ett

intyg kommer att lämnas in senare. Det är inte ovanligt att Försäkringskassan får ändra sitt beslut eller avvakta med beslut med anledning av att nya uppgifter tillförs ärendet. I de fall som ansökan gäller ett barn som är allvarligt sjukt, och ett sådant intyg tillförs ansökan, så gäller inte heller kravet på ansökan inom 30 dagar. För barn över 12 år som har ett särskilt vård- eller tillsynsbehov på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning, eller när barnet omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, finns även en möjlighet att få ett förhandsbesked om rätten till tillfällig föräldrapenning (13 kap. 4 § SFB). Ett sådant beslut bygger på ett läkarutlåtande och underlättar för föräldrarna eftersom intyg inte behöver skickas med vid varje ansökningstillfälle.

Svenskt Näringsliv anser att en kortare tidsperiod än 30 dagar bör övervägas och att kravet på att anmäla tillfällig föräldrapenning innan ansökan bör återinföras. Regeringen anser att en kortare tidsperiod inte är nödvändig ur kontrollsynpunkt och att de föreslagna 30 dagarna är en väl avvägd tidsperiod som ger de flesta föräldrar möjlighet att hinna med att ansöka och invänta eventuella intyg. Kravet på anmälan togs bort för att underlätta Försäkringskassans möjligheter till automatisering av handläggningen och för att minska administrationen både för myndigheten och för föräldrar. Försäkringskassan har ur kontrollsynpunkt inte någon nytta av en anmälan, eftersom prövningen av förutsättningar och villkor för ersättning görs först när ansökan inkommer. Regeringen ser därmed inte några fördelar med att återinföra ett krav på anmälan.

Läraryrket och *Lärarnas Riksförbund* avstyrker förslaget och framför att tidsramen för ansökan i dag harmonierar med reglerna som gäller för sjukpenning och att det är rimligt att reglerna överensstämmer. Tidsramen för att ansöka om sjukpenning överensstämmer dock inte med den för tillfällig föräldrapenning. För tillfällig föräldrapenning finns inte längre något krav på anmälan. Det kravet finns fortfarande kvar inom sjukpenningen och så länge en anmälan om sjukpenning är gjord kan den som vill ansöka om sjukpenning göra det inom preskriptionstiden som är 10 år. Den nuvarande tidsramen för ansökan om tillfällig föräldrapenning, 90 dagar, är dock densamma som för föräldrapenning. Ersättningarna har dock stora skillnader i konstruktion vad gäller såväl planeringsmöjligheter, planeringsbehov som ersättningsperiodernas längd. Att behålla en gräns på 90 dagar för tillfällig föräldrapenning kan därmed inte motiveras utifrån att tidsramen bör överensstämma med vad som gäller för föräldrapenning.

För att öka kvaliteten i beslutsunderlaget och minska risken för felaktiga utbetalningar anser regeringen att det är befogat att begränsa tiden från ersättningstillfället tills dess att ansökan lämnas till Försäkringskassan och att gränsen därmed ändras från 90 dagar till 30 dagar.

3.10.3 Stärkt rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrar med barn i behov av stöd

Föräldrar kan med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning behöva ha återkommande kontakter med olika huvudmän för att planera, samordna och följa upp insatser och åtgärder för barnet. Det kan exempelvis handla om möten med olika delar av hälso- och sjukvården, men även med andra centrala aktörer som barnets skola, förskola eller med socialtjänsten, för att barnet ska få rätt stöd och hjälp. Att förena förvärvsarbete med sådana samhällskontakter kan vara en utmaning för föräldrar – inte minst för dem som inte har arbeten som medger flexibla arbetstider. Enligt nuvarande regelverk finns begränsningar i möjligheten att få ersättning i form av tillfällig föräldrapenning i flera av sådana situationer.

För att ytterligare stärka föräldrars förutsättningar att förena förvärvsarbete med familjeliv, samt öka flexibiliteten i föräldraförsäkringen, finns det enligt regeringen skäl att utöka rätten till tillfällig föräldrapenning för föräldrar med barn i behov av stöd. En möjlighet till ledighet från arbetet, med kompensation för förlorad inkomst, underlättar för föräldrar att både kunna ge och ta del av det stöd som barnet har behov av.

Introduktion av ett barns behov av hjälp med egenvårdsåtgärder

Regeringens förslag

En förälder till ett sjukt barn eller till ett barn med funktionsnedsättning som inte har fyllt 12 år ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med deltagande i introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård enligt lagen om egenvård, i den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i.

Uttrycket ”utvecklingsstörning, eller annat funktionshinder” i 13 kap. 22 § socialförsäkringsbalken ska ändras till ”funktionsnedsättning”.

Regeringens bedömning

Tillfällig föräldrapenning i den nämnda situationen bör kunna lämnas även för barn som har fyllt 12 men inte 16 år om det är styrkt att barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Bestämmelserna om förmånstid bör inte ändras.

Utredningens förslag och bedömningar

Utredningens förslag och bedömningar överensstämmer huvudsakligen med regeringens. I utredningens förslag används uttrycket ”vård- eller behandlingsåtgärder” samt formuleringen ”den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i”. I delbetänkandet föreslås att en förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning som har behov av hjälp med egenvård ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning, i slutbetänkandet anges inte sjukdom eller funktionsnedsättning. Utredningen gör inte någon bedömning om förmånstiden utan föreslår en generell begränsning av förmånstiden för tillfällig föräldrapenning för vård av barn och en annan övre åldersgräns. Utredningens förslag har en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna är positiva till utredningens förslag, bl.a. *Arbetsgivarverket*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Inspektionen för socialförsäkringen*, *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, flertalet kommuner samt *Diabetesförbundet*. *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna* avstyrker förslaget, bl.a. med hänvisning till att det gör regelverket mer komplext vilket förvärrar företagets planeringsmöjligheten samt att förslaget ökar otydligheten kring olika aktörers ansvarsområden. Flera av de instanser som är positiva till förslaget lämnar synpunkter eller önskemål om förtydliganden.

SKR efterfrågar tydligare reglering av skolans ansvar och skyldighet att utföra vårdåtgärder. *Skolverket* och bland andra *Malmö kommun* och *Stockholms kommun* lyfter fram också behovet av tydlighet i ansvarsfördelningen för instruktioner om egenvård.

Försäkringskassan och *Skolverket* efterfrågar förtydligande av begreppet vård- och behandlingsåtgärder. Även SKR är kritiska till begreppet.

Socialstyrelsen anser det problematiskt att ersättningsrätten begränsas till introduktion av barnets behov och att behovet av återkommande introduktion bör lyftas. *Gävle kommun* anser att den breda innebörden av begreppet introduktion i detta sammanhang bör tydliggöras.

Oskarshamns kommun och *Region Gävleborg* anser att förmånstiden är för generös. *Statskontoret* instämmer och framför att det kan innebära en avsiktlig ansvarsförskjutning gällande omsorg och vård av barn från hälso- och sjukvården och skolan till föräldrarna. Oskarshamns kommun framför att 120 dagar är för lång tid för en vuxen som inte lämnat registerutdrag att vistas i skolverksamheten. Även *Sölvesborgs kommun* lyfter fram att vårdnadshavares närvaro i verksamheter behöver organiseras på ett sätt som säkerställer kraven på god arbetsmiljö.

Arvidsjaurs kommun föreslår att åldersgränsen bör korrigeras så att den harmonieras med skollagen och rätten till fritidshem. Barncancerfonden och Diabetesförbundet vill se en högre åldersgräns, 18 respektive 19 år. Oskarshamns kommun och Stockholms kommun anser att barn som fyllt 13 år och deltar i korttidstillsyn enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, bör omfattas.

Försäkringskassan, Svenskt Näringsliv och Region Stockholm framför att förslaget kan bidra till otydliga gränser mot omvårdnadsbidraget. Försäkringskassan vill se ett förtydligande av uttrycken sjukdom och funktionsnedsättning i förslaget relativt vad som gäller för omvårdnadsbidraget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Barn kan ha allvarliga eller långvariga sjukdomar, skador, funktionsnedsättningar eller andra tillstånd som är medfödda eller förvärvade. Som följd av detta kan barn ha behov av vård- och behandlingsåtgärder under hela eller delar av livet för att på samma sätt som andra få växa upp under jämlika levnadsvillkor och kunna vara delaktiga i samhället. Läkaren eller annan legitimerad person inom hälso- och sjukvården bedömer om barnet har behov av hälso- och sjukvårdsåtgärder. Hälso- och sjukvårdspersonal kan t.ex. göra bedömningen att barnet behöver hjälp med hälso- och sjukvårdsåtgärder som barnet kan utföra själv eller med hjälp av någon annan, s.k. egenvård. Det kan vara åtgärder som t.ex. föräldrar eller andra vuxna i olika typer av miljöer och sammanhang behöver hjälpa barnet med i dess vardag.

För vissa barn är dessa egenvårdsåtgärder livsnödvändiga och kontinuerliga och för andra barn är de under en period en förutsättning för att kunna leva ett liv som andra. Åtgärderna kan vara av enklare karaktär, som att ta ett ordinerat läkemedel vid en viss tidpunkt, eller av mer komplicerad karaktär, som exempelvis att få hjälp med att beräkna behovet av insulin. Annan egenvård kan t.ex. vara insmörjning vid svåra eksem eller annan hudsjukdom, medicinering vid allvarliga allergier eller astma, sondmatning samt behov av åtgärder vid allvarlig andningsproblematik.

Föräldrar till ett barn som har eller får en svår sjukdom, funktionsnedsättning, skada eller ett tillstånd som kräver vård kan ha behov av att närvara i barnets ordinarie förskole- eller skolverksamhet för att delta och medverka vid instruktionen och upplärningen av personal om barnets behov av egenvård. Föräldrars medverkan i förskola och skola kan vara av stor vikt för såväl barnets trygghet som för att säkerställa att skolpersonalen får tillräcklig kunskap om barnet. Utredningen beskriver att det ofta är krav från skolhuvudmän att föräldrar medverkar vid en sådan introduktion.

Rätt till tillfällig föräldrapenning med därmed sammanhängande ledighetsrätt finns dock inte för den aktuella situationen. Föräldrar till barn som omfattas av LSS har möjlighet att nyttja s.k. kontaktdagar vid deltagande i skolan, men det är endast en begränsad andel av de barn som har behov av egenvårdsåtgärder i skolan som tillhör den personkretsen och kontaktdagarna kan behöva användas för andra behov. En rätt till tillfällig föräldrapenning och därmed medföljande ledighetsrätt från arbetet innebär en stärkt möjlighet för föräldrar att kunna delta vid en introduktion till barnets behov av egenvård i förskola eller skola. Barnet ges då även bättre förutsättningar för att kunna delta i förskole- eller skolverksamheten som andra barn. Föräldrarnas medverkan stärker stödet för god hälsa, trygghet och delaktighet i skolan. I detta resonemang instämmer flera remissinstanser.

Svenskt Näringsliv och *Företagarna* anser att en utökad rätt till tillfällig föräldrapenning kan bidra till ett mer komplext regelverk och att företagens planeringsförutsättningar försämrats. Tillfällig föräldrapenning kan beviljas i flera olika situationer, och är en viktig förutsättning för föräldrars möjligheter att förena arbetsliv och familjeliv. Utmaningarna kan vara särskilt stora för föräldrar till barn som har särskilda behov. Svenskt Näringsliv lyfter fram att nuvarande föräldraförsäkring och omvårdnadsbidrag redan ger föräldrar goda möjligheter till ledighet och ersättning. Enligt 12 kap. 7 a § SFB har en förälder rätt till föräldrapenning för att delta i ett barns introduktion i vissa verksamheter enligt skollagen. Frågor som relaterar till barnets behov av hjälp med vårdåtgärder kan avhandlas med personal under en sådan inskolningsperiod, men det huvudsakliga syftet med bestämmelsen är att ge föräldrarna möjlighet till att medverka vid inskolning i förskola och förskoleklass, då förälderns närvaro ofta behövs, oavsett om barnet har en sjukdom eller en funktionsnedsättning. Föräldrar har dessutom olika möjligheter att spara dagar med föräldrapenning. Det gäller särskilt för äldre barn. Dagarna kan vara förbrukade när ett barn drabbas av sådan sjukdom som medför ett behov av hjälp med egenvård i skolverksamheten. Om föräldrar till barn med behov av egenvård nyttjar föräldrapenningdagar för att medverka vid introduktion i skolan och förskolan innebär det också att dessa familjer får färre föräldrapenningdagar kvar att nyttja för att få tid tillsammans och för föräldrarna att underlätta kombinationen av arbetsliv och familjeliv. Regeringen anser därmed inte att existerande stöd i form av föräldrapenning minskar behovet av att införa en rätt till tillfällig föräldrapenning för barn med behov av egenvårdsåtgärder. Regeringen anser att förslaget är angeläget eftersom det ökar flexibiliteten för föräldrarna och underlättar arbetsmarknadsdeltagandet för föräldrar till barn med stora behov av egenvård. Förslaget avser därtill en begränsad grupp och en begränsad tid. Något försämrade planeringsförutsättningar för företag och arbetsgivare, som en följd av att vissa föräldrar är frånvarande från arbetet med tillfällig föräldrapenning får mot bakgrund av de fördelar förslaget innebär accepteras. Regeringen föreslår därför att rätt till tillfällig föräldrapenning ska införas i en sådan situation.

Egenvårdsåtgärder vid introduktion i verksamheter enligt skollagen

I såväl delbetänkandet som slutbetänkandet används uttrycket ”vård- eller behandlingsåtgärder” för att beskriva de vårdrelaterade åtgärder eller insatser som föranleder introduktionsbehovet. Uttrycket förekom vid tidpunkten för utredningens arbete enbart i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:6) om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. Utredningen fann att uttrycket egenvård kunde vara missvisande eftersom den situation som förslaget tar sikte på är då barnet inte klarar av att utföra vissa åtgärder eller insatser på egen hand och därav är i behov av hjälp. Utredningen ansåg därför att ”vård- eller behandlingsåtgärder” utgjorde ett bättre och mer allmänt hållet uttryck att använda i sammanhanget. SKR och *Socialstyrelsen* har framfört synpunkter på uttrycken egenvård

och vård- och behandlingsåtgärder i sina remissvar och *Försäkringskassan* har önskat förtydliganden.

Den 1 januari 2023, efter det att utredningen lämnat sitt slutbetänkande, trädde lagen (2022:1250) om egenvård i kraft (prop. 2021/22:244, bet. 2021/22:SoU35, rskr. 2021/22:428). I lagen anges att med egenvård avses en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att en patient kan utföra själv eller med hjälp av någon annan (2 §). I och med införandet av uttrycket egenvård ändrades ”vård- eller behandlingsåtgärder” i 5 kap. 2 § patientlagen (2014:821) till ”egenvård enligt lagen (2022:1250) om egenvård”. Med hänvisning till att utredningen hämtat ledning i patientlagen när det gäller uttrycket vård- eller behandlingsåtgärder, så anser regeringen att det är den sistnämnda formuleringen som bör användas även i detta lagstiftningsärende. Den nu föreslagna regleringen tar sikte enbart på det fall när den enskilde behöver hjälp av annan för att utföra åtgärden. Den valda formuleringen innebär att ett uttryck som definieras i lag används, vilket är mer rättssäkert. Därmed tillmötesgår de remissinstanser som påtalat vikten av att det är ett väldefinierat uttryck som används.

Förslaget har som syfte att föräldern ska kunna närvara vid introduktion av ett barns behov av hjälp med egenvårdsåtgärder. *Gävle kommun* anser att den breda innebörden av uttrycket introduktion bör tydliggöras och *Socialstyrelsen* anser att behovet av återkommande introduktion bör lyftas. Uttrycket introduktion används i detta sammanhang eftersom det tydliggör att det handlar om en insats under en begränsad tidsperiod. Målet med föräldrarnas medverkan är att personalen efter genomförd introduktion därefter själva ska kunna utföra de aktuella egenvårdsåtgärderna på ett tillfredsställande sätt, med god kunskap om barnet och så att barnet får en trygg introduktion. Behovet av sådan introduktion kan dock uppstå vid flera olika tillfällen, t.ex. när barnet börjar i en ny verksamhet, när ordinarie personal slutar eller vid förändringar i de egenvårdsåtgärder som ska utföras.

I fråga om vilken verksamhet som avses föreslår utredningen att det ska avse den verksamhet enligt skollagen (2010:800) som barnet normalt deltar i. Det bör således avse förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, internationell skola på grundskolenivå, fritidshem, pedagogisk omsorg, öppen fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Med hänsyn till systematiken i socialförsäkringsbalken (jfr 12 kap. 7 a §) anser regeringen att de aktuella verksamhetsformerna enligt skollagen bör framgå direkt av lagtexten. *Oskarshamns kommun* och *Stockholms kommun* anser att barn som fyllt 13 år och deltar i korttidstillsyn enligt LSS bör omfattas av förslaget. Skolungdomar över 12 år har rätt till korttidstillsyn utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov (9 § 7 LSS). Korttidstillsynen regleras inte i skollagen, utan i LSS, även om verksamheten i vissa kommuner kan finnas lokaliserad på en skola. Behovet av att föräldern deltar i introduktion av hjälp med egenvård skulle kunna finnas även i sådan verksamhet. Utredningen har inte utrett den frågan närmare och det finns inte inom detta lagstiftningsärende möjlighet att inkludera ytterligare verksamheter.

Arvidsjaurs kommun önskar se en harmonisering mellan socialförsäkringsbalken och skollagen när det gäller barn som deltar i fritidshem och är äldre än 12 år. Det kan konstateras att föräldrar till ett barn som fyllt 12 år och som har ett särskilt vård- eller tillsynsbehov på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning kan få rätt till ersättning för deltagande i introduktion av egenvårdsåtgärder med det förslag som nu lämnas (se vidare nedan).

Behov av hjälp med egenvårdsåtgärder och förälders medverkan

SKR efterfrågar tydligare reglering över skolans ansvar och skyldighet till att utföra vårdåtgärder. Även *Skolverket*, *Malmö kommun* och *Svenskt Näringsliv* betonar vikten av tydlighet i ansvarsfördelningen för instruktioner om egenvård mellan hälso- och sjukvården, skolhuvudmännen och elevens vårdnadshavare. Regeringen vill därför understryka att förslag om att en rätt till tillfällig föräldrapenning införs för att en förälder ska kunna medverka vid introduktionen till barnets egenvård inte innebär att ansvarsförhållanden mellan vården, huvudmännen för skolorna och förskolorna och föräldrarna förskjuts eller på annat sätt förändras. Förslaget innebär att föräldrarnas närvaro vid introduktionen underlättas. Olika aktörers roller gällande egenvård beskrivs bl.a. i utredningens delbetänkande och utvecklas här i syfte att tydligare beskriva ansvar och skyldigheter för olika aktörer.

Ansaret för bedömningen av vad som kan utföras som egenvård ligger hos behandlande hälso- och sjukvårdspersonal. Detta framgår av 2 § lagen om egenvård. När egenvård utförs gäller inte hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Inte heller andra regler på hälso- och sjukvårdens område gäller vid utförandet av egenvård. Hälso- och sjukvården har ansvar för planering såväl som uppföljning av egenvården.

Enligt skollagen har huvudmannen (kommun eller enskild aktör) ansvar för att utbildningen genomförs i en trygg miljö som präglas av omsorg och respekt för individen. Det innebär att barn och elever ska ges förutsättningar att delta i undervisningen på ett säkert sätt. Om ett barn har en sjukdom som kräver anpassningar, ska skolan eller förskolan vidta nödvändiga åtgärder för att barnet ska kunna delta i verksamheten. Det kan inkludera anpassning av miljön, stöd från personal och samverkan med hälso- och sjukvård. Skolans författningar har inte några bestämmelser som rör tillsynsansvaret för barn och elever. Men när ett barn är i förskolan, skolan eller fritidshemmet går tillsynsansvaret över från barnets vårdnadshavare till huvudmannen, som är den som har det yttersta ansvaret för verksamheten. Tillsynsansvaret innebär att barn och elever, på samma sätt som när vårdnadshavaren har ansvar, får sina behov tillgodosedda, inte skadas eller skadar något eller någon annan. Ansaret för att barnet får hjälp med egenvården åligger huvudmannen (se bl.a. Skolinspektionens beslut den 15 september 2020, dnr 2020:4111). Det innebär att det är huvudmannens ansvar att det finns rutiner som säkerställer att egenvårdsinsatsen utförs på ett ändamålsenligt och säkert sätt.

Vårdnadshavaren har vidare ett generellt ansvar för barnets behov av omvårdnad och måste därför samarbeta med hälso- och sjukvården gällande egenvårdsåtgärder samt se till att tillräcklig information kommer till skolan (se bl.a. Skolinspektionens beslut den 16 oktober, dnr SI 2019:10288).

Regeringens förslag innebär inte att huvudmannen för skolverksamheten fräntas ansvaret att planera verksamheten på ett sådant sätt att det under hela barnets vistelsetid finns personal på plats som kan tillgodose barnets behov av hjälp med vårdåtgärderna. Skolinspektionen framhåller att det alltid är huvudmannen som ansvarar för att det finns personal på plats med tillräcklig kunskap och kompetens som säkerställer en elevs behov av egenvård (se bl.a. Skolinspektionens beslut den 15 september 2020, dnr 2020:4111). Det är rektor som beslutar om skolans inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 10 § skollagen). Förslaget om tillfällig föräldrapenning vid introduktion innebär heller inte att tillfällig föräldrapenning kan beviljas enbart med anledning av att ordinarie personal är sjuk eller frånvarande av annan anledning. Förslaget innebär inte heller ett krav på högre kompetens bland skolpersonalen. Flera remissinstanser, däribland *Astma- och Allergiförbundet*, *Malmö kommun* och *Trollhättans kommun* framhåller vikten av samverkan mellan vård, skola

och föräldrar för att skapa en trygg egenvård i skolverksamheten. Regeringen bedömer att förutsättningarna för god samverkan och dialog stärks med förslaget.

Behov av hjälp med egenvårdsåtgärder samt behov av att avstå förvärvsarbete

I utredningens delbetänkande angavs att rätten till tillfällig föräldrapenning vid introduktion av barnets behov av egenvård förelåg för barn med sjukdom eller funktionsnedsättning. Utredningens intention var dock att det är barnets behov av hjälp med egenvård som är av vikt, inte orsaken till behovet. Det är barnets behov av hjälp med egenvårdsåtgärder som ska vara i fokus. Försäkringskassan har med anledning av delbetänkandets förslag efterfrågat förtydligande av vad som avses med sjukdom eller funktionsnedsättning och på vilket sätt personkretsen skiljde sig från den som gäller för omvårdnadsbidrag. I slutbetänkandet är lagförslaget omformulerat. Det är inte längre angivet att barnet måste ha en sjukdom eller en funktionsnedsättning, själva behovet av hjälp med egenvård är tillräckligt. Regeringen instämmer i utredningens resonemang om att det är behovet av introduktion av barnets behov av egenvård, och även föräldrarnas behov av att medverka, som är avgörande för rätt till ersättning och det inte finns behov av att ange att det är en sjukdom eller funktionsnedsättning som kan ha förorsakat behovet. Något förtydligande av vad som avses med sjukdom eller funktionshinder i enlighet med Försäkringskassans synpunkter är således inte nödvändigt. Det innebär vidare att även föräldrar till barn vars egenvårdsbehov beror av t.ex. syndrom och missbildningar kan ha rätt till tillfällig föräldrapenning i den nu aktuella situationen. Egenvården kan handla om kontinuerliga insatser som behöver göras varje dag eller om insatser som bara behöver göras vid behov, exempelvis att hjälpa en elev att få läkemedel om specifika symptom uppstår. Att det är hjälpbehovet med egenvård som ska stå som utgångspunkt är ett resonemang som exempelvis *Socialstyrelsen* och *Barncancerfonden* instämmer i.

Behovet av att föräldern avstår förvärvsarbete för att medverka i introduktionen av barnets hjälpbehov uppstår endast i fråga om egenvårdsåtgärder som är av en viss karaktär eller omfattning. Föräldrarnas närvaro i verksamheten förutsätter att behovet finns för såväl barnet, föräldern och huvudmannen för barnets verksamhet. Försäkringskassan har i sitt remissvar påtalat att det kan vara svårt att bedöma behovet av föräldrarnas närvaro. I vilken omfattning och på vilket sätt föräldrarna behöver närvara i verksamheten för att barnets behov ska kunna tillgodoses på ett sätt som alla inblandade känner sig trygga med är upp till huvudmannen, i dialog med föräldrarna, att avgöra. I den utsträckning det är möjligt och lämpligt bör förstås även barnet komma till tals. Egenvårdsåtgärder som det är tillräckligt att informera om skriftligt eller genom en kort kommunikation mellan föräldrar och personal, faller utanför tillämpningsområdet. Ett barn med behov av egenvårdsåtgärder kan även ha beviljats personlig assistans eller assistansersättning för tid i skolan och för de aktuella behoven av egenvård. Då ankommer det på den assistenten att hjälpa barnet med egenvårdsåtgärderna även i skolan och en förälder bör därmed inte kunna beviljas tillfällig föräldrapenning för introduktion i skolan.

Utredningen beskriver att det inte är möjligt att lämna någon fullständig beskrivning av vilka typer av egenvårdsåtgärder som kan motivera ett behov av föräldrarnas medverkan i introduktionen. Exempel på när ett sådant behov ofta uppstår kan vara vid egenvårdsåtgärder som innebär kontinuerlig övervakning och kontroll t.ex. när ett barn har diabetes eller behöver andra omfattande egenvårdsåtgärder. Behov av föräldrarnas medverkan i introduktionen kan även finnas när det är fråga om integritetskänsliga egenvårdsåtgärder, t.ex. barn som behöver hjälp med stomi, kateterisering, nutrition via sond eller knapp på magen. Då kan föräldrarnas närvaro ge barnet en extra trygghet. Vidare kan det röra sig om barn för vilka det kan uppstå ett

behov av akut medicinerings på grund av epilepsi, krampanfall eller allvarliga allergier. Regeringen instämmer i den beskrivning som utredningen ger och i bedömningen att det inte är möjligt att generellt uttala sig om vilka typer av egenvårdsåtgärder som kan motivera föräldrarnas medverkan. Regeringen anser vidare att det i många fall då en introduktion kan bli aktuell bör finnas god information om barnet hos Försäkringskassan, som möjliggör för att myndigheten att bedöma rätten till ersättning. I de fall där informationen hos myndigheten är otillräcklig kan Försäkringskassan begära in kompletterande underlag (se vidare bedömningen om intyg nedan).

Under introduktionsperioden kan det även finnas inslag såsom exempelvis möten mellan skolpersonal och föräldrar där barnets närvaro inte är nödvändig. Det kan dessutom i vissa fall vara en fördel att barnet inte är närvarande när föräldrar och personal diskuterar barnets behov, sjukdom eller funktionsnedsättning. Utredningen gör bedömningen att det inte bör finnas något krav på att barnet ska vara närvarande under tid då föräldern får tillfällig föräldrapenning i samband med introduktion. Regeringen delar denna bedömning.

Barn upp till 12 år och i vissa fall upp till 16 år ska omfattas

Utredningen föreslår att rätt till ersättning i den aktuella situationen ska finnas för barn som inte fyllt 12 år. Regeringen instämmer i det förslaget. Tillfällig föräldrapenning kan enligt nuvarande reglering i socialförsäkringsbalken lämnas för barn som fyllt 12 men inte 16 år när det finns ett särskilt tillsyns- eller vårdbehov som beror på barnets sjukdom, utvecklingsstörning eller funktionshinder (13 kap. 22 § SFB). Vad gäller grunden för detta särskilda tillsyns- eller vårdbehov så föreslår utredningen att begreppet funktionshinder ska bytas ut mot begreppet funktionsnedsättning. Barnets funktionsnedsättning och det behov av särskild tillsyn och vård som detta medför ska vara utgångspunkten för bedömningen och därmed bör heller inte begreppet utvecklingsstörning längre användas i lagtexten (SOU 2022:31, s. 360 som hänvisar till prop. 2017/18:190 s. 69). Regeringen instämmer i utredningens resonemang och lämnar därför ett sådant förslag till ändring i 13 kap. 22 § SFB. Regeringen föreslår även, i likhet med utredningen, att begreppet ”funktionshindrat barn” ska bytas ut mot begreppet ”ett barn med funktionsnedsättning” i 13 kap. 20 § första stycket SFB.

Regeringen gör vidare bedömningen att rätt till tillfällig föräldrapenning för barn som fyllt 12 men inte 16 år bör gälla även när föräldern behöver avstå från förvärsarbete i samband med deltagande i introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård. Förutsättningen är att det är styrkt att barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning (se 13 kap. 23 § SFB). Liksom är fallet i dag krävs det ett läkarutlåtande som styrker det särskilda vård- eller tillsynsbehovet för att det ska kunna finnas en rätt till tillfällig föräldrapenning. Ett antal remissinstanser, däribland *Diabetesförbundet* föreslår en högre åldersgräns än 16 år. I utredningens slutbetänkande lämnas ett generellt förslag om att tillfällig föräldrapenning för barn som har ett särskilt vård- eller tillsynsbehov på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning ska kunna betalas ut för barn som ännu inte fyllt 18 år. Det förslaget är dock inte föremål för detta lagstiftningsärende.

Förmånstiden följer av nuvarande reglering

I dag kan tillfällig föräldrapenning betalas ut under 60 dagar per barn och år när ett barn exempelvis är sjukt eller smittat, vid besök i samhällets förebyggande barnhälsovård eller, om ett barn har en sjukdom eller funktionsnedsättning, vid läkarbesök som är en del i behandlingen av barnet (13 kap. 21 § första stycket och 25 § första stycket – de situationer som är aktuella regleras i 13 kap. 16 och 20 §§ SFB). Ytterligare 60 dagar per barn och år kan sedan beviljas för sådana situationer (13 kap.

21 § andra stycket och 25 § andra stycket SFB). Utredningen bedömde i delbetänkandet att det inte bör vara någon annan konstruktion av förmånstiden för introduktion till egenvårdsåtgärder än vad som gäller för t.ex. läkarbesök. *Statskontoret*, *Oskarshamns kommun* och *Region Gävleborg* ansåg dock att den föreslagna förmånstiden för introduktion är för generös. Även Arbetsgivarverket vill se begränsningar av den totala förmånstiden för tillfällig föräldrapenning. Utredningen föreslår i sitt slutbetänkande att det skulle göras en generell begränsning av förmånstiden för tillfällig föräldrapenning samtidigt som flera andra förslag som berör hur förmånstid är reglerad i dag lades fram. De förslagen bereds i Regeringskansliet. Regeringen delar den bedömning som gjordes i delbetänkandet, förmånstiden för att delta vid introduktion av egenvårdsåtgärder bör hanteras på samma sätt som gäller för de situationer enligt 13 kap 16 och 20 §§ SFB som kan ge rätt till tillfällig föräldrapenning i dag. Det innebär att på samma sätt som det i dag är teoretiskt möjligt att få ersättning under 120 dagar för deltagande i en kurs som ordnas av sjukvårdshuvudman för att lära sig vårda ett barn (13 kap. 20 § första stycket 2 i den nu föreslagna lydelsen) kan det vara teoretiskt möjligt att få motsvarande ersättning i den nu föreslagna situationen. Regeringen vill dock påtala att det antal dagar som föräldrar kan komma att behöva använda för den aktuella situationen bedöms vara relativt få. Utredningen uppskattar att ca 7 000 föräldrar kan komma att nyttja mellan fem och sju dagar per år och barn. Endast i undantagsfall bör längre perioder än så vara aktuella, t.ex. om barnet byter verksamhet eller om egenvårdsåtgärderna förändras. Regeringen bedömer i likhet med utredningen att det inte är nödvändigt att införa en helt ny förmånstid för den nu aktuella situationen. Det vore att komplicera lagstiftningen och frångå systematiken gällande tillfällig föräldrapenning där flera olika anledningar till att föräldern ansöker om tillfällig föräldrapenning räknas av från de 60 plus 60 dagar som utgör den totalt sett möjliga förmånstiden. En annan hantering, med en för ändamålet bestämd förmånstid, kan även riskera att bli normerande och inte ge den nödvändiga flexibilitet som krävs, eftersom barns behov och omständigheter kan variera kraftigt. Regeringens bedömning är att det i huvudsak kommer att röra sig om kortare och begränsade tidsperioder som föräldern kan komma att närvara tillsammans med barnet i skolverksamheten. Det innebär även att behovet av exempelvis registerutdrag för någon som under längre tid vistas i skolverksamheten, något som Oskarshamns kommun nämner, inte bedöms behöva utredas vidare. Det behöver dock alltid säkerställas att vårdnadshavares närvaro i skolverksamheter organiseras på ett sätt som säkerställer kraven på god arbetsmiljö.

Gränsdragning mot omvårdnadsbidrag

Tillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag har delvis överlappande syften. Båda förmånerna kan lämnas när ett barn är i behov av tillsyn och omvårdnad, men förmånerna skiljer sig även åt på betydande sätt. I 11 kap. 16 § SFB regleras förhållandet mellan förmånerna. Tillfällig föräldrapenning kan inte lämnas för sådana behov av omvårdnad eller tillsyn av ett barn som har grundat rätt till omvårdnadsbidrag. Den tillfälliga föräldrapenningen kan fungera som ett komplement till omvårdnadsbidraget (se RÅ 2001 ref. 70). Föräldern har vissa valmöjligheter om ett behov av tillsyn och omvårdnad ska tillgodoses genom omvårdnadsbidrag eller tillfällig föräldrapenning. Exempelvis kan föräldern välja att undanta vissa besök i skolan, eller läkarbesök från en ansökan om omvårdnadsbidrag, för att ge en möjlighet att få tillfällig föräldrapenning när han eller hon avstår från förvärvsarbete i samband med sådana besök. Fördelen är att den tillfälliga föräldrapenningen ger en rätt enligt föräldraledighetslagen (1995:584) till ledighet från arbetet för en specifik tidpunkt, något som omvårdnadsbidraget inte gör. Tillfällig föräldrapenning kan även beviljas för sådana situationer som normalt inte kan förutses och därför inte utgör underlag för omvårdnadsbidraget, t.ex. vid nya sjukdomar och akuta försämringstillstånd hos barnet (prop. 2017/18:190 s. 51 och 96). Tillfällig föräldrapenning kan även i vissa fall

betalas ut till den förälder som inte får omvårdnadsbidraget för en situation som beaktas inom omvårdnadsbidraget. *Försäkringskassan* påtalar att gränssnittet mellan tillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag medför tillämpningsproblem och att ytterligare utvidgningar av rätten till tillfällig föräldrapenning medför att förmånerna överlappar på ett sätt som kan vara problematiskt. Även *Svensket Näringsliv* lyfter fram en sådan oro.

Den överlappning mellan förmånerna som finns i dag hanteras delvis genom att föräldrarna får besluta om vilka behov som ska ligga till grund för omvårdnadsbidraget. I likhet med vad som gäller för bl.a. läkarbesök kan föräldrar, i de fall båda förmånerna är aktuella, få möjlighet att välja vilken förmån som bäst tillgodoser deras behov gällande introduktion av hjälp med egenvård, omvårdnadsbidrag eller tillfällig föräldrapenning. Korrekt information kring konsekvenserna av ett sådant val blir av största vikt även framöver. Viktiga aspekter att informera om kan vara ersättningens storlek och rätten till ledighet från arbetet. *Försäkringskassan* har ansvar och uppgift att lämna information till berörda föräldrar och kan behöva se över hur information om omvårdnadsbidrag respektive tillfällig föräldrapenning ges till föräldrar och om det finns utrymme för förbättringar.

Möte med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning

Regeringens förslag

En förälder ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning för ett barn som inte har fyllt 12 år om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med möte i den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i, om mötet är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning.

Regeringens bedömning

Tillfällig föräldrapenning i den nämnda situationen bör kunna lämnas även för barn som fyllt 12 men inte 16 år om det är styrkt att barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Bestämmelserna om förmånstid bör inte ändras.

Utredningens förslag och bedömningar

Utredningens förslag och bedömningar överensstämmer huvudsakligen med regeringens. I utredningens förslag används formuleringen ”den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i”. Utredningen gör inte någon bedömning om förmånstid utan föreslår en generell begränsning av förmånstiden för tillfällig föräldrapenning för vård av barn och en annan övre åldersgräns. Utredningens förslag har en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna

Förslag om rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med möte med ett barns skolverksamhet ingår som en del av ett större förslag från utredningen, där flera tillkommande situationer föreslås ge rätt till tillfällig föräldrapenning. Vissa remissinstanser har därför lämnat synpunkter utifrån den totala utökningen av situationer medan några lämnar synpunkter på specifika förslag. De remissinstanser som yttrar sig över förslagen är i huvudsak positiva, däribland är *Kammarrätten i Stockholm*, *LO*, *Myndigheten för delaktighet*, *Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd*, *Skolverket*, *Region Stockholm*, *Funktionsrätt Sverige*, *Barncancerfonden*, *Autism- och Aspergerförbundet*, *Svenska Diabetesförbundet*, *Saco* och *TCO*.

Företagarna och *Svenskt Näringsliv* avstyrker förslaget och anser att de situationer som redan i dag kan ge rätt till förmånen i stället behöver tydliggöras. Svenskt Näringsliv framför även att förslaget medför en oklar gränsdragning mot omvårdnadsbidraget. Även *Försäkringskassan* framhåller att förslaget skapar ytterligare situationer där tillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag överlappar varandra.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) är positiv till förslaget, men ställer sig frågande till om förslaget kan omfatta barn som på grund av risk för barnets hälsa inte kan delta i vanlig förskole- och skolverksamhet.

Malmö kommun är positiva till förslaget men poängterar att det är viktigt att det inte innebär en förskjutning av ansvar i frågor som ligger inom sjukvårdens kompetens mot föräldrar och skola.

Socialstyrelsen saknar ett förtydligande av rätten till ersättning kopplat till barn med problematisk skolfrånvaro.

Arbetsgivarverket tillstyrker, men endast om förmånstiden begränsas, annars bedömer myndigheten att rätten till ledighet från arbetet i sin helhet, dvs. inklusive samtliga av utredningens förslag även de som inte hanteras i denna proposition, blir för generös.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Regeringen anser att det är angeläget att rätten till tillfällig föräldrapenning utvidgas för att skapa bättre förutsättningar för föräldrar till barn med sjukdom eller funktionsnedsättning att bistå med och även ta emot viktig och nödvändig information om barnet och dess behov av hjälp och stöd i exempelvis förskola och skola. Sådana möten kan vara återkommande och det är inte rimligt så som är fallet i dag att det ska krävas att en representant för hälso- och sjukvården deltar på mötet för att föräldern ska få rätt till ersättning och ledighet från arbetet. *Svenskt Näringsliv* och *Företagarna* är negativa till en sådan rätt, och anser att de situationer som i dag kan ge rätt till ersättning i stället ska förtydligas. Ett sådant förtydligande kan sägas ske nu, när det inte längre ska ställas krav på vissa aktörers närvaro under mötet. Det blir enklare för föräldern och även för huvudman för skolverksamheten att förstå i vilka situationer som en förälder har rätt till ersättning och ledighet från arbetet för sådant deltagande. Samtidigt ska ett deltagande på mötet från andra aktörer, t.ex. hälso- och sjukvården eller socialtjänsten, inte utgöra något hinder mot att sådan ersättning ska kunna lämnas.

Det är barnets sjukdom eller funktionsnedsättning som ska vara skälet till att föräldern behöver delta i mötet för att det ska finnas en rätt till ersättning i den aktuella situationen. Det kan t.ex. gälla sådana möten med barnets skola som är nödvändiga för att ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning fullt ut ska kunna fullgöra sin skolgång. *Socialstyrelsen* önskar förtydliganden om hur förslaget relaterar till barn med problematisk skolfrånvaro. Regeringen delar den bild som *Socialstyrelsen* beskriver, där insatser för att främja skolnärvaro är beroende av ett strukturerat och långsiktigt arbete mellan flera aktörer, däribland skola, hälso- och sjukvård, vårdnadshavare och barn och ibland även socialtjänsten. I de fall ett barn med problematisk skolfrånvaro har en sjukdom eller en funktionsnedsättning och det är orsaken till mötet i skolverksamheten, så kan ersättning beviljas eftersom det är sådana tillstånd som ska vara utgångspunkten för ersättning i den aktuella situationen. Andra viktiga aktörer kan också vara närvarande på ett sådant möte. Regeringen bedömer att möjligheten till samråd och samförstående mellan olika aktörer ökar med förslaget, vilket ger ökade förutsättningar för lämpligt stöd och hjälp och till att delta i skolan. Att föräldern ges möjlighet till att delta i möten med anledning av ett barns sjukdom eller

funktionsnedsättning kan inte i sig, så som *Malmö kommun* befarar, innebära någon förskjutning av andra aktörers ansvar för barnet.

Utredningen föreslår att det ska vara vid möten i den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i som det ska finnas en rätt till ersättning. Som redan anförts ovan delar regeringen den uppfattningen. På samma sätt som gällande förslaget om introduktion av hjälp med egenvård i avsnittet ovan anser regeringen att de aktuella verksamhetsformerna enligt skollagen ska framgå direkt av lagtexten.

ISF lyfter fram frågan om vad som ska gälla när barn exempelvis på grund av immunbrist som en följd av cancerbehandling eller kraftiga allergier vistas i en särskilt anpassad förskola eller grundskola. Det är huvudmannen för skolverksamheten som ska säkerställa att miljön i förskola och skola är trygg och tillgänglig och vid behov genomföra åtgärdsprogram och därtill samverka med elevhälsan, inklusive skolsköterska och skolläkare. I vissa fall kan ett barn behöva vistas i en särskilt anpassad verksamhet där särskilt stöd kan ges i form av fysisk miljöanpassning, t.ex. särskilda matplatser, allergifria zoner m.m. Den särskilda anpassningen bör inte i sig innebära att verksamheten har någon annan form än exempelvis förskola och skola och inkluderas därmed.

I likhet med vad som gäller i fråga om tillfällig föräldrapenning för bl.a. läkarbesök enligt 13 kap 20 § SFB finner regeringen att det inte heller bör finnas något krav på att föräldern behöver ha barnet i sin vård för att ha rätt till ersättning i den föreslagna situationen. Det innebär att barnet inte ska behöva vara närvarande under mötet tillsammans med föräldern, om så inte är nödvändigt eller lämpligt.

Utredningen föreslår att rätt till ersättning i den aktuella situationen ska finnas för barn som inte fyllt 12 år. Regeringen instämmer i det förslaget. Regeringen gör vidare, i likhet med utredningen, bedömningen att rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrar till barn som fyllt 12 men inte 16 år bör finnas när det är styrkt att barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Liksom är fallet i dag krävs det ett läkarutlåtande som styrker det särskilda vård- eller tillsynsbehovet.

Utredningen bedömde att det inte bör vara någon annan konstruktion av förmånstiden för möten i verksamheter enligt skollagen med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning än vad som gäller för möten i sådan verksamhet i dag. *Arbetsgivarverket* anser att det behövs en generell begränsning av antalet dagar då det finns rätt till tillfällig föräldrapenning och ledighet från arbetet om det ska ske en utökning av antalet situationer då tillfällig föräldrapenning ska kunna lämnas. Utredningen föreslår i sitt slutbetänkande att det ska göras en generell begränsning av förmånstiden för tillfällig föräldrapenning, samtidigt som flera andra förslag som berör hur förmånstid är reglerad i dag lades fram. De förslagen bereds i Regeringskansliet. Regeringen anser att förmånstiden i den nu föreslagna situationen bör hanteras på samma sätt som gäller för de situationer enligt 13 kap 16 och 20 §§ SFB som kan ge rätt till tillfällig föräldrapenning i dag. Det behövs inte några lagändringar för att det ska uppnås. Det handlar i huvudsak om ett fåtal möten per barn och år för de föräldrar som berörs.

Som Svenskt Näringsliv och *Försäkringskassan* beskriver så finns en risk för gränsdragningsproblem eftersom ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning kan ge föräldern rätt till både tillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag. För en diskussion om detta se ovan.

Utredning av ett barns behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen

Regeringens förslag

En förälder ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning för ett barn som inte har fyllt 18 år om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas.

I fråga om barn som har fyllt 12 men inte 18 år ska samma bestämmelser om förmånstid för tillfällig föräldrapenning i den nämnda situationen gälla som för barn som inte har fyllt 12 år.

Regeringens bedömning

I fråga om barn som inte har fyllt 12 år bör bestämmelserna om förmånstid inte ändras.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen använder begreppet ”hjälp och stöd” och förslaget har en annan lagteknisk utformning. Utredningen föreslår en generell begränsning av förmånstiden för tillfällig föräldrapenning för vård av barn.

Remissinstanserna

Förslagen om utökad rätt till tillfällig föräldrapenning vid en utredning enligt socialtjänstlagen eller vid en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas ingår som en del av ett mer omfattande förslag från utredningen, där flera tillkommande situationer föreslås ge rätt till tillfällig föräldrapenning. Vissa remissinstanser har svarat avseende den totala utökningen av situationer och vissa några lämnar synpunkter på specifika förslag. De remissinstanser som yttrar sig över förslagen är i huvudsak positiva, bland dessa återfinns *ISF, Kammarrätten i Stockholm, LO, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Skolverket, Region Stockholm, Funktionsrätt Sverige, Barncancerfonden, Autism och Aspergerförbundet, Svenska Diabetesförbundet, Saco och TCO*. Flera av dessa instanser så som ISF, LO, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd samt Örebro och Gävle kommun tillstyrker utredningens övergripande förslag om höjda åldersgränser.

Företagarna och *Svenskt Näringsliv* avstyrker förslaget och anser att de situationer som redan i dag kan ge rätt till förmånen behöver tydliggöras. De är även negativa till en högre åldersgräns. *Arbetsgivarverket* tillstyrker, men endast om förmånstiden begränsas, annars bedömer myndigheten att rätten till ledighet från arbetet i sin helhet blir för generös.

Försäkringskassan har inga synpunkter på förslaget men framför att det kan finnas skäl att komplettera den allmänna bestämmelsen om rätten till tillfällig föräldrapenning i 13 kap. 2 § SFB för att spegla den nya ersättningsgrundande situationen.

Socialstyrelsen är positiv och anser vidare att även utredningar om barnets behov enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bör inkluderas. I detta instämmer *Riksförbundet Attention* och *Stockholms kommun*. Den senare anser även att möjligheten att beviljas tillfällig föräldrapenning bör omfatta de eventuella insatser som en utredning inom socialtjänsten kan leda till, såsom exempelvis behandlande eller föräldrastödande insatser.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Oro över ett barns beteende eller situation kan innebära att det behöver utredas om barnet är i behov av socialtjänstens skydd eller stöd. Vårdnadshavare och barn kan själva ta kontakt med socialtjänsten för att ansöka om stöd, exempelvis om ett barn har ett riskfyllt beteende. Socialnämnden kan uppmärksamma barn som far illa eller som misstänks fara illa bl.a. i det förebyggande arbetet eller genom den egna uppsökande verksamheten eller genom samverkan med andra samhällsorgan. Socialtjänsten kan även få kännedom om barns situation genom anmälningar om oro för ett barn. Anställda inom exempelvis Polismyndigheten och andra myndigheter vars verksamhet berör barn och unga så som skola och förskola, myndigheterna inom hälso- och sjukvården samt tandvården har en lagreglerad skyldighet att anmäla misstanke om att ett barn far illa till socialnämnden (19 kap. 1 § socialtjänstlagen [2025:400]). Regeringen beslutade den 11 september 2025 propositionen Stärkt skydd för barn som riskerar att fara illa (prop. 2025/26:12). Propositionen innehåller förslag om att fler myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och ordningsvakter ska vara skyldiga enligt socialtjänstlagen att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Propositionen innehåller också förslag om att det ska förtydligas i socialtjänstlagen att vissa myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma redan omfattas av denna skyldighet. Anmälningarna kan gälla brister i hemmet eller föräldraskapet eller annan typ av oro runt barnet, såsom när barn har ett utagerande beteende, kriminalitet eller problematisk skolfrånvaro. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Vid en anmälan om oro för ett barn ska socialtjänsten ta ställning till om en utredning ska inledas genom en s.k. förhandsbedömning (20 kap. 2 § socialtjänstlagen). Vid en förhandsbedömning kan en förälders medverkan vara nödvändig för att socialtjänsten ska få god information om barnets situation och därmed kunna bedöma behovet av utredning och stödinsatser. Socialnämnden bör också erbjuda vårdnadshavaren, barnet och den som gjort anmälan ett möte, om det är lämpligt med hänsyn till barnets bästa (19 kap. 5 § socialtjänstlagen). I de fall en utredning inleds är vårdnadshavarna centrala för att inhämta information om barnets behov och förutsättningar och även för att vara ett stöd för barnet. När en utredning pågår kan den ha olika karaktär och omfattning, men generellt är föräldrarnas medverkan och roll av stor betydelse för att socialtjänsten ska få en rättvisande bild av barnets situation och kunna utforma lämpliga insatser. Föräldrars medverkan kan även vara nödvändig för att visa samspelet mellan barnet och föräldrarna. I vissa fall kan föräldrar dessutom uppfatta sin medverkan som tvingande då socialtjänsten under vissa förutsättningar har en skyldighet att ingripa och omhänderta barn i behov av vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av barn och unga.

För att kunna medverka i en utredning hos socialtjänsten om barnets behov av skydd eller stöd, eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas, kan föräldrarna behöva avstå från förvärvsarbete. Någon rätt till tillfällig föräldrapenning och rätt till ledighet från arbetet finns dock inte för denna situation. Som SKR konstaterar har det nuvarande regelverket lett till problem för såväl berörda föräldrar och barn som för socialtjänsten.

För barnets psykiska och fysiska välmående, på såväl kort som lång sikt, kan föräldrars kontakter med socialtjänsten vara lika angelägna som kontakter med hälso- och sjukvården. En utredning kan identifiera behov av insatser som är viktiga för att förebygga att barn och unga utvecklas ogynnsamt och för att förhindra att destruktiva beteenden blir långvariga. Regeringen föreslår därför att föräldrar ska ges möjlighet till tillfällig föräldrapenning när de medverkar i en utredning som initierats med anledning av sådant behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen som barnets situation

påkallar. Utredningen använder begreppet ”hjälp och stöd” för att beskriva en sådan utredning. I 20 kap. socialtjänstlagen används dock uttrycket ”skydd eller stöd” gällande en utredning av ett barns behov och därför anser regeringen att det begreppet bör användas i stället. Ändringen är språklig och utgör inte någon ändring i sak. Möjlighet till tillfällig föräldrapenning bör även finnas vid deltagande i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas. En utvidgning av ersättningsrätten på nu föreslaget vis ger bättre förutsättningar för stöd till såväl föräldrar som barn. Föräldrarnas medverkan kan vara av stor betydelse för att socialtjänsten ska få en rättvisande bild av barnets behov av skydd eller stöd. Att möjligheten för föräldrar att medverka förbättras innebär således även att socialtjänstens arbete kan förenklas och bli mer effektivt.

Regeringen anser därför att det finns tydliga fördelar med ett sådant förslag trots de invändningar som *Svenskt Näringsliv*, *Arbetsgivarverket* och *Företagarna* för fram. Utredningen bedömer att i genomsnitt 5 000 föräldrar årligen skulle använda tillfällig föräldrapenning i en sådan situation, i första hand för del av en dag under enstaka tillfällen. Regeringen bedömer att utvidgningen därmed inte innebär någon större påverkan på planeringsmöjligheter för arbetsgivarna och heller inte ökar komplexiteten i regelverket på ett problematiskt sätt.

Flera av kontakterna mellan föräldrar och socialtjänst kan i dessa situationer ske utan att barnet är närvarande. Utredningen bedömer därför att det inte bör vara ett krav på att föräldern vårdar barnet för rätt till ersättning. Regeringen delar den bedömningen.

Även föräldrar till barn som är över 12 år bör omfattas av möjligheten till tillfällig föräldrapenning, eftersom en förhandsbedömning eller utredning kan bli aktuell även för äldre barn. Som tidigare nämnts finns en rätt till tillfällig föräldrapenning i vissa situationer för barn som fyllt 12 men inte 16 år när det finns ett särskilt vård- eller tillsynsbehov som beror på sjukdom eller funktionsnedsättning. Ett sådant krav bör dock inte ställas i denna situation eftersom ett barns behov av skydd eller stöd av socialtjänsten kan uppstå även om barnet inte har ett särskilt vård- eller tillsynsbehov på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Regeringen föreslår liksom utredningen att en förälder ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning för barn som har fyllt 12 men inte 18 år om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete för att medverka i en utredning eller i förhandsbedömning hos socialtjänsten. En högre åldersgräns än 16 år, som i dag är fallet när ett barn har ett särskilt vård- eller tillsynsbehov på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning, är enligt regeringen motiverat i denna situation. Utredningar och därpå följande insatser inom socialtjänsten omfattar även barn mellan 16 och 18 år. När barnet är mellan 12 och 18 år ska det ställas krav på att föräldrarnas närvaro ska styrkas av socialtjänsten (se vidare nedan).

Regeringen anser att förmånstiden i den nu föreslagna situationen bör hanteras på samma sätt som gäller för de situationer enligt 13 kap. 16 och 20 §§ SFB som kan ge rätt till tillfällig föräldrapenning i dag. Omfattningen på nyttjandet bedöms komma att begränsas till ett fåtal möten per barn och år för de föräldrar som berörs av förslaget.

Stockholms kommun, *Socialstyrelsen* och *Riksförbundet Attention* har framfört att rätt till tillfällig föräldrapenning även bör finnas vid medverkan i utredningar kring barnets behov av stöd och hjälp enligt LSS. Utredningen har inte analyserat den frågan vidare och en sådan utvidgning av rätten är därför inte föremål för detta lagstiftningsärende.

Stockholms kommun anser dessutom att föräldrarnas medverkan i de eventuella insatser som en utredning inom socialtjänsten kan leda till, som exempelvis behandlande eller föräldrastödjande insatser, bör ge en rätt till tillfällig föräldrapenning. I promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när

samtycke saknas (Ds 2024:30), finns förslag om att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning när de avstår från förvärvsarbete för att delta i insatser i öppna former med stöd av bl.a. socialtjänstlagen. Rätten till tillfällig föräldrapenning föreslås gälla såväl när insatsen riktas till föräldern själv som när den riktas till barnet under förutsättning att och föräldrarnas deltagande är nödvändigt för att uppnå syftet med insatsen. Regeringen avser att genomföra förslag från promemorian (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 6.5 och 6.6).

Enligt *Försäkringskassan* kan det finnas skäl att komplettera den allmänna bestämmelsen i 13 kap. 2 § SFB för att spegla de nya ersättningsgrundande situationerna som föreslås. Regeringen kan konstatera att tillfällig föräldrapenning redan i dag lämnas för t.ex. besök på en institution för medverkan i behandling av barnet och deltagande i kurs för att lära sig vårda barnet. Föräldrar till barn inom LSS-kretsen kan också använda s.k. kontaktdagar inom tillfällig föräldrapenning för att t.ex. besöka barnets skola. Dessa situationer skiljer sig tydligt åt men omfattas alla av 13 kap. 2 § SFB. Högsta förvaltningsdomstolen har vidare ansett att begreppet vård inte bör tolkas allt för snävt, utan även omfatta sådan vård som rör barnets utveckling och fostran, i fråga om rätt till tillfällig föräldrapenning (RÅ 2004 ref. 52). Enligt regeringens mening behöver 13 kap. 2 § SFB därmed inte ändras med anledning av de nu tillkommande situationerna.

Föräldrapenningsförmåner till flera föräldrar för samma barn och tid

Regeringens förslag

Tillfällig föräldrapenning ska få lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid vid möte i skolan med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning samt vid medverkan i en utredning hos socialtjänsten eller i en förhandsbedömning av om en utredning ska inledas.

När det finns en samtidig rätt till tillfällig föräldrapenning för flera föräldrar och någon av föräldrarna har en samtidig rätt till föräldrapenning ska det vara möjligt att kombinera tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning vid rätt till tillfällig föräldrapenning vid möte i skolan med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning samt vid medverkan i en utredning hos socialtjänsten eller i en förhandsbedömning av om en utredning ska inledas.

Regeringens bedömning

Det bör vara tillräckligt med en förälders närvaro vid introduktion av ett barns behov av hjälp med vårdåtgärder.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag inkluderar fler situationer när föräldrapenningsförmåner kan lämnas för samma barn och tid. Utredningens förslag har en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser är positiva till förslaget så som *ISF*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd*, *TCO*, *Örebro kommun*, *Gävle kommun*, *Funktionsrätt Sverige*, *Barncancerfonden* och *Jämställdhetsmyndigheten*. *Försäkringskassan* har inget att invända mot att flera föräldrar ges rätt till tillfällig föräldrapenning. *Riksförbundet Attention* vill se att även deltagande i introduktion om barnets behov av egenvårdsåtgärder ska omfattas så att flera föräldrar kan delta. *Arbetsgivarverket*

tillstyrker att fler än en förälder kan delta vad gäller utredning eller förhandsbedömning hos socialtjänsten.

Ett större antal remissinstanser instämmer i utredningens bedömning, däribland *Folkhälsomyndigheten*, LO, TCO, *Statskontoret*, *Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd*, *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, *Arbetsgivarverket*, ISF, *Luleå kommun*, *Lidingö kommun*, *Halmstads kommun* och *Kungsbacka kommun*. *Svenskt Näringsliv* avstyrker.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

För att föräldrar ska få och bistå med viktig och nödvändig information om barnet och dess behov av hjälp och stöd kan närvaro vid möten i skolan med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning och deltagande i en utredning hos socialtjänsten vara av väsentlig betydelse. Behovet av att få information, men även att ge sådan, kan finnas hos fler än en av föräldrarna. Vid ett möte hos socialtjänsten kan det dessutom uppfattas som tvingande att föräldrarna ska medverka i utredningen eller förhandsbedömningen, t.ex. i ett fall då föräldraförmågan har ifrågasatts och det finns en risk för ett omhändertagande av barnet. Utredningen föreslår därför att det ska finnas en samtidig rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldrar behöver avstå från förvärvsarbete i en sådan situation. Det är främst föräldrar som är barnets vårdnadshavare som har ett sådant behov av deltagande. Det kan dock inte uteslutas att även en förälder som inte är vårdnadshavare, så som en sambo eller andra personer som enligt socialförsäkringsbalkens bestämmelser är att likställa med föräldrar, också samtidigt kan behöva närvara och delta i sådana utredningar. Motsvarande behov kan även finnas när föräldrarna behöver avstå från förvärvsarbete för att delta i ett möte i skolverksamheten som är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. Samtidig rätt till ersättning bör därför finnas för flera föräldrar i dessa situationer. Ett gemensamt deltagande kan möjliggöra ett gemensamt ansvarstagande för barnet och därmed bidra till ett mer jämställt föräldraskap, något som *Jämställdhetsmyndigheten* framför.

Riksförbundet Attention vill se att flera föräldrar kan få tillfällig föräldrapenning även vid deltagande i introduktion om barnets behov av egenvårdsåtgärder. I delbetänkandet bedömde utredningen att det bör vara tillräckligt med att en förälder i taget närvarar vid en sådan introduktion. Regeringen delar den bedömningen. Det är även möjligt för föräldrarna att dela upp introduktionsperioden mellan sig för att de på så sätt ska kunna känna sig trygga med att barnets hjälpbehov kan tillgodoses i verksamheten och bidra med kunskap om barnets situation.

Om en förälder får föräldrapenning så är det i de flesta fall inte möjligt att lämna tillfällig föräldrapenning till en annan förälder för samma barn och tid trots att det i den aktuella situationen kan finnas en samtidig rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrarna. Utredningen föreslår att när det finns en sådan samtidig rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrarna så ska det vara möjligt att kombinera föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning för samma barn och tid. Det ger den arbetande föräldern möjlighet att få tillfällig föräldrapenning utan att den förälder som vårdar barnet med föräldrapenning behöver byta från föräldrapenning till tillfällig föräldrapenning. Regeringen instämmer i att det bör införas ytterligare möjligheter att kombinera föräldrapenningsförmåner och lämnar ett sådant förslag. Förslaget är begränsat jämfört med utredningens förslag som inbegriper ytterligare situationer som inte är föremål för detta lagstiftningsärende. Förslaget avser för det första tillfällen då föräldern deltar i möte i skolan med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning. Den andra situationen avser medverkan i utredning enligt socialtjänstlagen om barnets behov av skydd eller stöd och vid en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas. Eftersom regeringen föreslår att tillfällig

föräldrapenning även ska kunna lämnas i den andra situationen om barnet har fyllt 12 men inte 18 år (förslaget till 13 kap. 24 a § SFB) så bör föräldrapenningsförmåner kunna lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid i den situationen även om barnet har fyllt 12 men inte 18 år.

Underlag för att styrka rätten till ersättning

Regeringens förslag

För barn som har fyllt 12 men inte 18 år ska rätten till tillfällig föräldrapenning vid deltagande i en utredning hos socialtjänsten eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas styrkas med ett intyg om att föräldern deltagit.

Regeringens bedömning

Det bör inte införas något ytterligare krav på intyg för rätt till tillfällig föräldrapenning i de nya ersättningsgrundande situationerna.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet instanser tillstyrker slutbetänkandet i sin helhet, däribland *ISF, Kammarrätten i Stockholm, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Gävle kommun* och *Örebro kommun. Funktionsrätt Sverige* tillstyrker förslaget om att intyg ska styrka närvaron. *Försäkringskassan* har inget att invända mot förslaget, men anser att det bör förtydligas vad som avses med att styrka rätten till ersättning och om uttrycket innefattar ett specifikt beviskrav.

Flertalet remissinstanser som kommenterat bedömningen i delbetänkandet om att intyg inte ska krävas för att styrka rätten till tillfällig föräldrapenning vid introduktion av ett barns behov av hjälp med egenvård ställer sig bakom den. Bland dessa finns *ISF, Statskontoret, LO, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Socialstyrelsen, Arbetsgivarverket, TCO* och ett flera kommuner. *Försäkringskassan* anser att det bör införas en bestämmelse om möjlighet till inhämtande av intyg i de situationer där myndigheten saknar tillräckligt utredningsunderlag. *Svenskt Näringsliv* avstyrker och *Region Gävleborg* anser att det finns risk för fusk och felutnyttjande i den aktuella situationen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Regeringen föreslår ovan att en förälder ska kunna få tillfällig föräldrapenning vid medverkan i en utredning om ett barns behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen eller i en förhandsbedömning av om en utredning ska inledas. Regeringen anser i likhet med utredningen att rätten till tillfällig föräldrapenning i denna situation ska vara förenad med ett krav på intyg som visar att föräldern deltagit om barnet är över 12 år. Detta är i linje med principen att för barn som har fyllt 12 år ska det finnas någon form av underlag till stöd för rätten till tillfällig föräldrapenning. Det bör vara tillräckligt med enbart uppgifter om att föräldern närvarat vid sådana tillfällen, intygat av en företrädare för socialtjänsten.

Försäkringskassan önskar ett klagörande av om ”styrkt” innebär ett högre beviskrav än vad som vanligen gäller i socialförsäkringen. Enligt regeringens mening bör det som nu föreslås i fråga om ”styrka” förstås på samma som i 110 kap. 18 § första meningen SFB.

Utredningen har gjort bedömningen att det inte bör införas ett krav på intyg för att styrka rätten till tillfällig föräldrapenning vid möte med skolan på grund av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning eller vid deltagande i introduktion av barnets behov av egenvårdsåtgärder. *Svenskt Näringsliv* är negativ till bedömningen. Försäkringskassan anser att det bör införas en bestämmelse om möjlighet till inhämtande av intyg, i de situationer där myndigheten saknar tillräckligt utredningsunderlag.

Försäkringskassan ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver (110 kap. 13 § första stycket SFB). Det innebär att Försäkringskassan leder utredningen i ärendet och ska se till att det material som krävs kommer in. Det ankommer dock även på en sökande av en förmån att visa att han eller hon uppfyller förutsättningarna för att få förmånen. Försäkringskassan kan då anvisa den enskilde hur denne bäst kan styrka sina påståenden (prop. 2008/09:200 s. 554 och 555). Om tillräcklig information redan finns hos Försäkringskassan, t.ex. i ett ärende om omvårdnadsbidrag eller i form av ett förhandsbesked för tillfällig föräldrapenning, behöver föräldern inte komplettera med ytterligare underlag. Vid behov kan Försäkringskassan kontakta den enskilde som då är skyldig att lämna uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rätten till tillfällig föräldrapenning. Uppgifterna lämnas på heder och samvete (110 kap. 13 § andra stycket SFB). När det behövs får Försäkringskassan dessutom göra förfrågningar hos den försäkrades arbetsgivare eller någon annan som kan antas lämna behövliga uppgifter (110 kap. 14 § 1 SFB). Försäkringskassan har alltså i dag möjlighet att kräva flera typer av underlag som myndigheten kan behöva för att pröva rätten till tillfällig föräldrapenning, även i de nu föreslagna situationerna. Uppgifter i en ansökan om tillfällig föräldrapenning lämnas på heder och samvete (110 kap. 4 § och 111 kap. 4 § SFB).

Endast i vissa fall finns det ett föreskrivet krav på styrkande av rätten till tillfällig föräldrapenning i form av intyg eller utlåtande. Dagens reglering tillåter en flexibilitet i fråga om på vilket sätt som rätten till ersättning ska styrkas, vilket med hänsyn till föräldrar, hälso- och sjukvården samt Försäkringskassan kan vara av stort värde. Ansökningsförfarandet och administrationen av försäkringen blir på detta sätt mindre komplicerad och betungande. Regeringen gör mot ovan beskrivna bakgrund samma bedömning som utredningen. Det behövs inte ytterligare bestämmelser om krav på intyg för att styrka rätten till tillfällig föräldrapenning i nu aktuella situationer.

Vad beträffar *Region Gävleborgs* synpunkt att det finns en risk för fusk och felutnyttjande av förmånen när intyg inte krävs vill regeringen utöver ovanstående beskrivning om utredningsskyldighet och möjlighet att inhämta uppgifter vid behov även nämna att Försäkringskassan bedriver ett intensivt arbete mot bidragsbrott och felaktiga utbetalningar och har fått nya verktyg för kontroller, bl.a. frånvarouppgifter som lämnas i samband med arbetsgivardeklarationerna. Försäkringskassans kontrollarbete kommer säkerligen att omfatta även de nu tillkommande situationerna.

3.10.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringen om ansökningstid för tillfällig föräldrapenning ska träda i kraft den 1 april 2026. Övriga lagändringar ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla i fråga om tillfällig föräldrapenning som avser tid före ikraftträdandet.

För ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett beslut om omvårdnadsbidrag eller vårdbidrag ska bestämmelsen om att tillfällig föräldrapenning inte lämnas för sådant behov av omvårdnad eller tillsyn som har grundat rätt till omvårdnadsbidrag inte utgöra hinder mot att lämna tillfällig föräldrapenning för deltagande i möte med den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i, om mötet är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. Detsamma ska gälla i fråga om tillfällig föräldrapenning vid introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård i den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i.

I fråga om beslut om omvårdnadsbidrag ska detta gälla till dess att Försäkringskassan har omprövat beslutet om omvårdnadsbidrag eller beslutat att lämna omvårdnadsbidrag efter en ny ansökan som inte endast avser en ändrad fördelning av sedan tidigare beviljat omvårdnadsbidrag.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår i båda betänkandena ikraftträdandedatum som redan har passerat. I delbetänkandet föreslås mer begränsade övergångsbestämmelser för de situationer då det redan finns ett beslut om omvårdnadsbidrag eller om vårdbidrag. Regeringens förslag överensstämmer i sak med förslaget i slutbetänkandet. Av övervägandena i slutbetänkandet framgår att delar av övergångsbestämmelserna ska gälla för den situationen att tillfällig föräldrapenning lämnas vid förälders deltagande i viss introduktion. Detta framgår av lagförslaget i delbetänkandet men har förbisetts i slutbetänkandets lagförslag.

Remissinstanserna

Få remissinstanser lämnar specifika synpunkter om ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna, både gällande delbetänkandet och slutbetänkandet. *Diabetesorganisationen i Sverige* och *Storstockholms diabetesförening* är positiva till det i delbetänkandet föreslagna ikraftträdandet. Vidare är flertalet remissinstanser positiva till eller tillstyrker delbetänkandet i sin helhet, däribland *Folkhälsomyndigheten*, *TCO* och *ISF*.

Försäkringskassan anser att ikraftträdandetidpunkten bör flyttas fram och övergångsbestämmelserna i delbetänkandet bör justeras. *Försäkringskassan* anser även att slutbetänkandets förslag till ikraftträdande bör skjutas fram och lämnar synpunkter på övergångsbestämmelserna.

ISF och *Karlstads kommun* är instanser som tydligt tillstyrker slutbetänkandets förslag. *TCO* anser att övergångsbestämmelserna är väl avvägda. *Kammarrätten i Stockholm*, *Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd* och bl.a. *Gävle kommun* tillstyrker slutbetänkandets förslag i sin helhet.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anser att ett snart ikraftträdande är angeläget. Regeringen föreslår därför att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026. När det gäller ändring av ansökningstiden (13 kap. 9 a § SFB) finns behov av ett senare ikraftträdande. Försäkringskassan behöver tid för att genomföra vissa it-justeringar och föräldrar behöver få information om och möjlighet att anpassa sig till den föreslagna kortare ansökningstiden. Den tidpunkt som ger utrymme för detta bedöms vara den 1 april 2026. Äldre bestämmelser bör fortfarande gälla för tillfällig föräldrapenning som avser tid före ikraftträdandet.

Av 11 kap. 16 § SFB framgår att tillfällig föräldrapenning inte lämnas för sådant behov av omvårdnad eller tillsyn av ett barn som har grundat rätt till omvårdnadsbidrag. Enligt den äldre lydelsen av 11 kap. 16 § gäller motsvarande hinder mot att lämna tillfällig föräldrapenning för den numera upphävda förmånen vårdbidrag. Deltagande i möten med skolan samt medverkan vid introduktion till barnets behov av egenvård i skolan är behov som kan ha beaktats inom ramen för ett omvårdnadsbidrag. Regeringen anser att det ska vara möjligt för föräldrar att få välja om dessa behov ska ligga till grund för omvårdnadsbidrag eller kunna ge rätt till tillfällig föräldrapenning. Föräldrarna har dock i det fall behoven redan har beaktats inom ett vid ikraftträdandetidpunkten gällande beslut om omvårdnadsbidrag inte haft en sådan valmöjlighet. Det är inte känt hur stor den gruppen av föräldrar är. I syfte att förenkla för föräldrarna och för Försäkringskassan lämnas därför förslag på övergångsbestämmelser som ska göra det möjligt för denna grupp av föräldrar att, under en övergångsperiod, trots beslutet om omvårdnadsbidrag få tillfällig föräldrapenning. *Försäkringskassan* lyfte i sitt remissvar till delbetänkandet att den föreslagna övergångsbestämmelsen innebär att möjligheten att beviljas tillfällig föräldrapenning, trots att behovet beaktats vid bedömningen av rätten till omvårdnadsbidrag, upphör i några situationer där det kan ifrågasättas om detta har varit meningen. Det gäller exempelvis när en förälder som tidigare har beviljats omvårdnadsbidrag får avslag på en ansökan om att förmånen ska ges med en högre nivå samtidigt som omprövning inte ska ske enligt 22 kap. 15 § SFB. I så fall gäller det tidigare beslutet. Försäkringskassan föreslår att övergångsbestämmelsen omformuleras. Regeringen anser att övergångsbestämmelserna bör utformas i enlighet med Försäkringskassans synpunkter.

Undantaget bör därför gälla tills Försäkringskassan omprövat beslutet om omvårdnadsbidrag, eller har beviljat omvårdnadsbidrag efter en ny ansökan. Undantaget ska dock inte gälla beslut som endast avser en ändrad fördelning av sedan tidigare beviljat omvårdnadsbidrag. I fråga om barn för vilka det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om vårdbidrag, som i dagsläget är mycket få, så bör undantaget gälla tills dess att beslutet om vårdbidrag av någon anledning upphör att gälla.

3.10.5 Följdändring med anledning av införandet av en tioårig grundskola

Regeringens förslag

Det ska göras en följdändring i 13 kap. 20 § socialförsäkringsbalken på så sätt att förskoleklassen ska tas bort från bestämmelsen.

Ändringen ska träda i kraft den 1 juli 2028. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för tillfällig föräldrapenning som avser tid före ikraftträdandet.

Utredningens förslag

Utredningen berör inte frågan om införandet av en tioårig grundskola och upphörandet av förskoleklassen som skolform.

Skälen för regeringens förslag

Riksdagen har beslutat att grundskolan ska utökas och bli tioårig genom att förskoleklassen upphör som skolform den 1 juli 2028 och ersätts av en ny första årskurs i grundskolan (prop. 2024/25:143, bet. 2024/25:UbU17, rskr.2024/25:289).

Regeringen föreslår i denna proposition en utökad rätt till tillfällig föräldrapenning när en förälder behöver avstå från förvärvsarbete för deltagande i vissa möten i ett antal i lagen angivna verksamheter som barnet normalt deltar i (se förslaget till 13 kap. 20 § SFB). En sådan angiven verksamhet är förskoleklassen. Eftersom förskoleklassen som skolform upphör den 1 juli 2028 måste en följdändring göras i 13 kap. 20 § tredje stycket SFB på så att den andra punkten om skolformen förskoleklass tas bort. Som en följd av detta bör de efterföljande punkterna numreras om.

Eftersom förskoleklassen som skolform upphör den 1 juli 2028 så bör lagändringen träda i kraft samma dag. Äldre bestämmelser bör dock fortfarande gälla för tillfällig föräldrapenning som avser tid före den 1 juli 2028.

3.10.6 Konsekvenser av förslagen

Konsekvenser av begränsad tid för ansökan

En förändrad tid för ansökan om tillfällig föräldrapenning innebär att Försäkringskassan kommer att behöva anpassa it-systemen och informera föräldrar om förändringen. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1, utg.omr. 10, avsnitt 3.14.8, bet. 2024/25:SfU1, rskr. 2024/25:98) fick Försäkringskassan medel för en sådan förändring inom ramen för arbetet med att minska felaktiga utbetalningar i föräldraförsäkringen.

Kvaliteten i beslutsunderlagen kan förbättras när ansökan görs i nära anslutning till frånvaron, och behoven av rättningar eller återkrav vid felaktigheter kan komma att minska. En begränsad ansökningstid kan även bidra till att begränsa avsiktliga bidragsbrott och därmed minska omfattningen av felaktiga utbetalningar.

Statliga myndigheter i övrigt, inklusive förvaltningsdomstolar, bedöms inte påverkas av förslaget om förändrad tid för ansökan.

Föräldrar som i dag ansöker sent om ersättning kan som en följd av förslaget behöva ändra sitt beteende, för de flesta föräldrar är det okomplicerat men kan i vissa situationer vara svårare. Möjlighet till undantag finns om barnet har en allvarlig sjukdom eller när tillfällig föräldrapenning betalas ut i samband med att ett barn har avlidit. När föräldrarna ansöker om ersättning tidigare bör risken minska för att föräldern på grund av glömska oavsiktligt ansöker om fel dag eller en felaktig omfattning. Det gynnar föräldern då antalet felaktiga utbetalningar och återkrav minskar.

Förslaget bedöms gynna arbetsgivare, genom att korrigeringar av frånvaro i efterhand minskar, och risken för felaktigheter och missbruk av såväl ledighetsrätt som tillfällig föräldrapenning minskar. Det betonar även kravet på ersättning för att den anställda ska ha rätt till ledighet.

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser i övrigt.

Konsekvenser av utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning

Ekonomiska konsekvenser för staten

De ekonomiska konsekvenserna för staten beror i hög grad på hur många föräldrar som kommer att använda tillfällig föräldrapenning i de nya föreslagna situationerna. Beräkningarna bygger på antaganden om nyttjandegrad, vilka har hämtats från utredningens kartläggningar och skattningar. Vad beträffar kostnader för Försäkringskassan har nya beräkningar inhämtats under hand från myndigheten.

Förslaget om medverkan vid introduktion av ett barns behov av hjälp med egenvårdsåtgärder bedöms innebära en utgiftsökning om ca 37 miljoner kronor per år.

I viss mån kan det vara samma föräldrar som berörs av introduktion av egenvårdsåtgärder som även kan ha behov av andra möten med skolan och vissa omsorgsverksamheter som är motiverade av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. Redan i dag kan föräldrar få ersättning vid möten med skolan och andra verksamheter om någon representant från hälso- och sjukvården är närvarande vid mötet. Förslaget om möte i skolan bedöms medföra en utgiftsökning med ca 8 miljoner kronor per år.

Antalet orosanmälningar gällande barn är relativt stort men det är inte alltid som en anmälan leder till en utredning. Utredningar och förhandsbedömningar kan även ha olika karaktär. Det kan röra sig om allt från ett telefonsamtal till närvaro i utredningshem under ett antal veckor. Uppskattningen av kostnaderna för förslaget är därför osäker men skattades i utredningen till ca 10 miljoner kronor per år.

Sammantaget beräknas förslagen att öka utgifterna för tillfällig föräldrapenning med 55 miljoner kronor per år. Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning är inkluderad i beräkningen.

Förändringarna av regelverket medför vissa kostnader för Försäkringskassan som är handläggande myndighet för tillfällig föräldrapenning. Förslagen innebär ett något högre inflöde av ärenden och därmed högre löpande administrativa kostnader. Några ärenden är mer komplicerade än genomsnittet eftersom intyg kan behöva hanteras och i vissa fall behöver även en bedömning göras av barns särskilda vård- eller tillsynsbehov. Försäkringskassan har även kostnader för viss it-utveckling. Myndighetens kostnader med anledningen av förslagen beräknas uppgå till 19,1 miljoner kronor för 2026. De löpande kostnaderna beräknas därefter uppgå till 18,6 miljoner kronor årligen.

Regeringen bedömer att ärendeflödet till domstolar kommer att påverkas enbart marginellt av regeländringen, eftersom antalet tillkommande ärenden är få och det är ett begränsat antal ärenden med tillfällig föräldrapenning i ärendehandläggningen i dag.

Konsekvenser för föräldrar och för jämställdhet

Förslagen innebär en utvidgning av vilka situationer som ger rätt till tillfällig föräldrapenning. Utvidgningen bedöms beröra endast en mindre andel av de föräldrar som i dag använder försäkringen, men utgöra ett viktigt bidrag för dessa föräldrars möjligheter att kombinera arbetsliv och familjeliv och för att stödja barnet.

Förslaget om medverkan i introduktion av ett barns behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder kommer bl.a. att nyttjas av föräldrar till barn med svåra sjukdomar och funktionsnedsättningar. Genom den nya ersättningsgrunden ges föräldrar till barn med behov av egenvårdsåtgärder mer likartade förutsättningar att medverka i skolan vid introduktionen. Medverkan är i många fall en förutsättning för att barnet och föräldrarna ska kunna vara trygga med att barnets behov tillgodoses.

Hur lång tid som föräldern behöver medverka vid barnets introduktion skiljer sig åt beroende på barnets unika förutsättningar, men för många föräldrar rör det sig om ett mindre antal dagar per år. I delbetänkandet uppskattar utredningen att ca 7 000 föräldrar årligen kan komma att ansöka om och beviljas ersättning för att medverka i introduktion av barnets behov av hjälp med egenvårdsåtgärder i skolan.

Möten i skolan som motiverats av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning kan i vissa fall vara förlagda till tid när föräldern annars skulle ha arbetat. För de föräldrar som inte har möjlighet till flexibel arbetstid, eller inte kan vara lediga på annat sätt, kan förslaget därför gynna möjligheterna att delta i dessa möten med skolan. Utredningen bedömer att situationen kan komma att nyttjas av uppskattningsvis ca 5 000 föräldrar årligen under delar av dag.

Förslaget om att ge rätt till tillfällig föräldrapenning vid medverkan i utredning av ett barns behov av skydd eller stöd av socialtjänsten, eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas, innebär att föräldrar får ökade möjligheter till ledighet och kompensation för inkomstförlust när socialtjänsten ska utreda barnets situation. Behovet avser ett begränsat antal föräldrar. Generellt bedöms föräldrar främst ha behov av ersättning i dessa fall under del av dag eller enstaka dagar. I vissa fall kan det dock gälla någon vecka eller i enstaka fall en månad. Antalet föräldrar som kan komma att nyttja ersättning i denna situation skattas i slutbetänkandet till ca 5 000 per år.

Med möjligheten till tillfällig föräldrapenning följer en lagstadgad ledighetsrätt. Föräldrarnas position på arbetsmarknaden riskerar att påverkas negativt om det saknas en sådan rätt till ledighet när föräldern har behov av att avstå arbete. För föräldrar med osäkra anställningar kan konsekvenserna bli mer långtgående beroende på omfattningen av frånvaron. Ledighetsrätten stärker föräldrarnas position vad gäller rätten att avstå från arbete. Därigenom blir föräldrar inte på samma sätt beroende av att ha en anställning som medger flexibla arbetstider, och föräldern får kompensation för den inkomstförlust som frånvaron innebär. På så sätt stärks föräldrarnas ekonomiska situation.

Kvinnor tar generellt sett fortfarande ett större ansvar för det obetalda omsorgs- och hemarbetet och förvärvsarbete i lägre utsträckning än män. Ett större ansvar för obetalt hem- och omsorgsarbete är ett av skälen till att kvinnor i större utsträckning än män går ner i arbetstid och använder tillfällig föräldrapenning. Givet kvinnors ofta större ansvar för omsorg om barn är det sannolikt att det i dag i större utsträckning är kvinnor som avstår från att arbeta i de situationer som nu föreslås täckas av försäkringen, exempelvis genom att gå ned i arbetstid eller avstå arbete utan ersättning för lönebortfall. *Funktionsrätt Sverige* framför att särskilt kvinnor till barn med funktionsnedsättning kommer att påverkas av förslagen, eftersom kvinnor i hög grad sköter samordningen och kontakterna kring barnen i dag. Förslagen innebär att delar av inkomstbortfallet ersätts och bidrar därmed till att framför allt gynna kvinnors ekonomiska situation på kort sikt. *Företagarna* anser att de samhällsekonomiska konsekvenserna för utvidgad tillfällig föräldrapenning bör tydliggöras, särskilt gällande anknytning och deltagande på arbetsmarknaden. Det kan konstateras att en sammantaget längre frånvaro från arbetet bl.a. i form av tillfällig föräldrapenning sammantaget kan inverka negativt på löne- och karriärutveckling. Frånvaron med tillfällig föräldrapenning kan komma att öka något för vissa föräldrar, om dagens uttagsmönster består gäller det fler kvinnor än män. Redan i dag kan föräldrar behöva delta på liknande möten eller utredningar, men att det då får ske utan en uttalad rätt till ledighet från arbetet och utan ersättning. De utvidgningar av rätten till tillfällig föräldrapenning som nu föreslås bedöms vid en samlad bedömning inte ha någon större negativ inverkan på föräldrars anknytning till arbetsmarknaden, utan kan i stället stärka förutsättningarna att kombinera familjeliv och arbetsliv för föräldrar som kan

ha extra starkt behov av hjälp med planering och samordning av olika samhällskontakter. Eftersom förslaget även innebär att föräldrar i vissa fall kan delta samtidigt på ett möte i skolan eller på socialtjänsten för att ge och få information om barnets behov av stöd och hjälp så kan ett gemensamt ansvar för barnet tas och det jämställda föräldraskapet stärkas.

Konsekvenser för barn

I FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) tydliggörs att det är föräldrarna som har det huvudsakliga och även gemensamma ansvaret för barnets uppfostran och utveckling (artikel 18). Ett barn har även rätt att bli omvårdat av sina föräldrar (artikel 7). För att garantera och främja de rättigheter som anges i konventionen åläggs en stat att ge lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och utveckling (bl.a. artikel 18.2 och artikel 26). Den tillfälliga föräldrapenningen är en viktig del av grundskyddet för arbetande föräldrar och deras barn i Sverige. Förslagen om en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning innebär att försäkringen i större utsträckning än i dag anpassas till barns behov och de situationer där föräldrar behöver vara närvarande för att stärka barns rätt till stöd. En utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning i dessa situationer utgör ett viktigt försäkringsskydd för föräldrar som förvärvsarbetar, samtidigt som det innebär mer likartade förutsättningar för ett närvarande föräldraskap oavsett yrke eller bransch. Ersättningsrätten innebär även att risken för ekonomisk utsatthet för barn minskar när föräldern får en del av inkomstbortfallet kompensert via socialförsäkringen.

Funktionsrätt Sverige önskar en fördjupad konsekvensanalys av hur förslagen påverkar föräldrar som har barn med funktionsnedsättning och kroniska sjukdomar.

Förslagen om att föräldrar ska kunna få rätt till ersättning för möten i skolverksamhet med anledning av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning samt rätt till ersättning för medverkan vid introduktion till barnets behov av egenvård i skola eller förskola bedöms bidra till att barn ges stärkta förutsättningar att närvara i skolan på ett tryggt och säkert sätt, med rätt stöd, vilket är centralt för att barnet framgångsrikt ska kunna fullgöra sin skolgång. Möjligheten till ersättning är specifikt riktat mot barn i behov av stöd och hjälp, med egenvårdsåtgärder eller annat stöd i skolan när barnet har en sjukdom eller funktionsnedsättning. Möjligheten till tillfällig föräldrapenning och därmed föräldrarnas närvaro underlättar för barnet att ta del av stöd i förskola, skola m.m.

För barn vars beteende, tillstånd eller situation innebär att barnet aktualiseras hos socialtjänsten är föräldrarnas deltagande vid eventuell utredning eller förhandsbedömning av om en utredning ska inledas av stor betydelse. Förslaget om utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning vid medverkan i sådan utredning eller förhandsbedömning underlättar i arbetet att kartlägga barnets behov och för att kunna ge rätt skydd eller stöd. Tidiga insatser och stöd till barn och unga kan vara angelägna för att exempelvis minska risken för kriminalitet senare i livet.

Sammantaget bedömer regeringen att förslagen har positiva effekter för barns trygghet och stärker förutsättningarna för att barnet får rätt skydd eller stöd.

Konsekvenser för arbetsgivare, företag och företagare

Arbetsgivare, både privata, statliga och kommuner och regioner påverkas av förslagen när anställda får en rätt till ledighet med tillfällig föräldrapenning i fler situationer än i dag. Samtliga företag i Sverige som har anställda med barn, främst barn under 12 år, bedöms i någon mån kunna påverkas. Det kan innebära att vissa anställda är frånvarande från arbetet i något högre utsträckning. Den totala effekten på enskilda

arbetsgivare bedöms dock vara begränsad, eftersom den ökade frånvaron enbart gäller vissa begränsade grupper av föräldrar och frånvaron inte beräknas vara omfattande utan i många fall bör utgöra enbart delar av en arbetsdag och i vissa fall ett antal dagar per år. Det totala antalet dagar som kan medges med tillfällig föräldrapenning under ett år är dessutom detsamma som i dag. Sammantaget bedöms förslagen ha liten påverkan på arbetsgivare och på företagens kostnader, planeringsförutsättningar och kompetensförsörjning. Det bedöms därmed inte finnas någon anledning att särskilt anpassa informationsinsatser och ikraftträdande till små företag.

För företag inom utbildningssektorn kan förslagen öka effektiviteten i att utforma rätt stöd till barn med sjukdomar eller funktionsnedsättningar när föräldrarnas närvaro underlättas och informationsöverföringen stärks. Det kan bidra till mer ändamålsenlig utformning av stöd och underlätta planeringen i sådana verksamheter.

Föräldrar som är företagare och nyttjar tillfällig föräldrapenning bedöms i stort få samma konsekvenser som anställda föräldrar. Generellt sett nyttjar dock föräldrar som är företagare ersättningen i lägre utsträckning än anställda föräldrar. De förslag som lämnas bedöms bidra till att föräldrar med stora behov av ersättning i större utsträckning kan få sitt behov tillgodosett.

Konsekvenser för kommuner och regioner

De konsekvenser som beskrivs ovan gällande arbetsgivare gäller även anställda inom kommuner och regioner. Förslagen kan även, i likhet med vad som beskrivs ovan, vara positiva för de skolverksamheter som har kommunal huvudman.

Dessutom stärks och förenklas socialtjänstens arbete med att utreda barns behov av insatser och stöd enligt socialtjänstlagen när föräldrar ges ökade förutsättningar att bistå med information och delta i utredningen.

I de fall en förälder behöver avstå från förvärvsarbete för att medverka i en utredning om behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen för ett barn som är äldre än 12 år så behöver ett intyg om föräldrarnas deltagande tas fram. Den extra administration som kan krävas bedöms vara begränsad och uppvägas av att större effektivitet i utredningsarbetet kan uppnås när föräldrarna har större möjligheter att delta i en förhandsbedömning och ev. efterföljande utredning.

Förslagen inskränker inte den kommunala självstyrelsen.

Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms vara förenliga med EU-rätten och med Sveriges övriga internationella åtaganden.

3.11 Författningskommentar

3.11.1 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken 11 kap.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att föräldrapenningsförmåner inte får lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid samt vissa undantag från denna princip. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.3.

Av det nya *andra stycket* följer att föräldrapenningsförmåner får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid i två situationer. Den första situationen är förmån i samband med möte i sådan verksamhet enligt skollagen (2010:800) som barnet

normalt deltar i, om mötet är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning (13 kap. 20 § andra stycket 1). Den andra situationen gäller föräldrapenning i samband med utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas (13 kap. 20 § andra stycket 3). Enligt 13 kap. 24 a § ska tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 20 § andra stycket 3 kunna lämnas till föräldrar även om barnet har fyllt 12 men inte 18 år. Hänvisningen till 20 § andra stycket 3 innebär att föräldrapenningsförmåner kan lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid även i de fall barnet har fyllt 12 men inte 18 år.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att den tidigare andra stycket flyttats hit. Ingen ändring i sak är avsedd. Det som enbart gäller för tillfällig föräldrapenning samlas i samma stycke.

13 kap.

3 §

I paragrafen regleras i vilka situationer – utöver vad som följer av 11 kap. 10 § – som tillfällig föräldrapenning får lämnas till *båda* föräldrarna för samma barn och tid respektive när förmånen får lämnas till *flera* föräldrar för samma barn och tid. Övervägandena finns i 3.10.3.

Ändringen i *första stycket* är redaktionell och innebär ingen ändring i sak.

Ändringen i *andra stycket* medför att tillfällig föräldrapenning får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid dels i samband med möte i sådan verksamhet enligt skollagen (2010:800) som barnet normalt deltar i, om mötet är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning, dels i samband med utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas. Vidare ändras hänvisningen till 11 kap. 10 § andra stycket till att avse 11 kap. 10 § tredje stycket. Ändringen är en följd av den ändrade styckeindelningen i 11 kap. 10 § och innebär ingen ändring i sak.

9 a §

Paragrafen reglerar rätten till tillfällig föräldrapenning för tid före ansökan. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.2.

Ändringen i *första stycket* innebär att tillfällig föräldrapenning inte lämnas för längre tid tillbaka än 30 dagar före den dag ansökan kom in till Försäkringskassan.

Ändringen i *andra stycket* innebär att undantaget från tidsbegränsningen enligt första stycket utökas. Tidsbegränsningen ska inte heller gälla när en förälder till ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet.

20 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en förälder till ett sjukt eller funktionshindrat barn, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning för att i vissa situationer kunna besöka läkare, medverka i behandling av sitt barn eller lära sig vårda barnet även om föräldern i dessa situationer inte samtidigt vårdar barnet och barnet således inte är närvarande (prop. 1992/93:159 s. 147 och 204). Övervägandena finns i avsnitt 3.10.3.

Ändringen i *första stycket* innebär att ”till ett sjukt eller funktionshindrat barn” ändras till ”till ett sjukt barn eller till ett barn med funktionsnedsättning”. Ändringen är enbart språklig och innebär ingen ändring i sak.

I det nya *andra stycket* anges i tre punkter ytterligare situationer som ger rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrar till barn som inte fyllt 12 år utan att föräldern samtidigt vårdar barnet. Det finns i dessa fall inget generellt villkor för rätt till förmånen att barnet är sjukt eller har en funktionsnedsättning. Det är inte heller ett villkor att även barnet måste vara närvarande. Ett villkor som dock gäller är att föräldern är tvungen att avstå från förvärvsarbete på grund av åtgärden.

Enligt den *första punkten* har en förälder rätt till tillfällig föräldrapenning för deltagande i möte i vissa verksamheter och som är motiverat av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. Det ska alltså inte vara fråga om utvecklingssamtal eller liknande. Om representanter för t.ex. hälso- och sjukvården eller socialtjänsten närvarar vid ett sådant möte som avses i bestämmelsen är detta inget hinder mot att lämna tillfällig föräldrapenning. Vilka verksamheter som avses framgår av det nya tredje stycket. Med barnets sjukdom eller funktionsnedsättning avses detsamma som i första stycket.

Av den *andra punkten* följer att en förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med deltagande i introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård enligt lagen (2022:1250) om egenvård i vissa verksamheter som närmare anges i det nya tredje stycket. Vad som avses med egenvård framgår närmare av prop. 2021/22:244.

Med uttrycket introduktion avses en sådan avgränsad period som initialt är nödvändig för att det hos personal i verksamheten ska kunna upparbetas nödvändig och tillräcklig kompetens för att barnets behov av hjälp med egenvårdsåtgärder ska kunna tillgodoses på ett sätt som alla inblandade, särskilt barnet, känner sig trygga med. Föräldrarnas medverkan i introduktionen ska således syfta till att personalen så snart som möjligt själva ska kunna ombesörja detta behov, utan föräldrarnas närvaro. Uttrycket introduktion är inte begränsat till den situationen då ett barn med behov av vårdåtgärder börjar i en ny verksamhet, eller kommer tillbaka efter en längre tids frånvaro. Bestämmelsen är tillämplig även vid exempelvis stadiabyte i skolan, om annan personal då ska hjälpa barnet med vårdåtgärderna. Den är också tillämplig i den situationen när ny personal behöver introduceras, t.ex. när ordinarie personal slutar eller när det sker någon förändring av vårdåtgärderna som kräver en ny introduktion eller uppdatering hos ansvarig personal. Det finns inget krav på att barnet måste vara närvarande i alla delar av introduktionen.

I vilken omfattning och på vilket sätt föräldrarna behöver närvara i verksamheten för att barnets behov ska kunna tillgodoses på ett sätt som alla inblandade känner sig trygga med är upp till huvudmannen för verksamheten, i dialog med föräldrarna, att avgöra. I den utsträckning det är möjligt och lämpligt bör även barnet komma till tals. Vilket stöd hälso- och sjukvården bidrar med är vidare också en viktig faktor. Bestämmelsen ger således inte föräldrar en rätt att delta i verksamheten mer än vad som är nödvändigt, utan syftar endast till att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning när det finns ett behov av att en förälder medverkar i introduktionen av barnets hjälpbehov.

Enligt den *tredje punkten* har en förälder rätt till tillfällig föräldrapenning för medverkan i en utredning hos socialtjänsten som avser barnets behov av skydd eller stöd, eller för medverkan i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas. Rätt till tillfällig föräldrapenning enligt denna punkt förutsätter inte att barnet är sjukt eller har

en funktionsnedsättning eller i övrigt behöver vård i någon annan bemärkelse enligt detta kapitel.

Som en förutsättning för rätt till tillfällig föräldrapenning vid förälders deltagande i möte enligt andra stycket första punkten eller vid deltagande i introduktion enligt andra stycket andra punkten anges att det ska röra sig om ett möte eller en introduktion i verksamhet som anges i det nya *tredje stycket*. I det nya tredje stycket anges att det avser i paragrafen särskilt uppräknade skolformer och vissa andra verksamheter enligt skollagen (2010:800). Det är samma verksamheter som anges i 12 kap. 7 a § SFB, se vidare författningskommentaren till den paragrafen (prop. 2017/18:270 s. 69 och 70).

22 §

I paragrafen regleras förutsättningar för att lämna tillfällig föräldrapenning för vård av barn som har fyllt 12 år. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.3.

I paragrafen byts ”utvecklingsstörning eller annat funktionshinder” ut mot ”funktionsnedsättning”. Ändringen är språklig och innebär ingen ändring i sak.

24 a §

I paragrafen, som är ny, anges att en förälder till ett barn som har fyllt 12 men inte 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i sådana fall som avses i 20 § andra stycket 3. Rätten till tillfällig föräldrapenning för ett sådant barn avser alltså situationen att föräldern behöver avstå förvärvsarbete i samband med en utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas. Se vidare författningskommentaren till 20 § andra stycket 3. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.3.

25 §

Paragrafen reglerar med hur många dagar tillfällig föräldrapenning kan lämnas för barn som har fyllt 12 men inte 18 år. Första stycket anger huvudregeln som är högst 60 dagar per år. Andra stycket anger att tillfällig föräldrapenning kan lämnas för ytterligare 60 dagar per år bl.a. i de situationer som regleras i 20 §. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.3.

Ändringen i *andra stycket* innebär att föräldrar som behöver avstå från förvärvsarbete i den situation som regleras i 24 a § omfattas av bestämmelserna om rätt till ytterligare dagar med tillfällig föräldrapenning även om tillfällig föräldrapenning redan lämnats med 60 dagar. Det innebär att en förälder som avstår från förvärvsarbete i samband med en utredning om barnets behov av skydd eller stöd enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas har rätt till tillfällig föräldrapenning även om föräldern under kalenderåret redan har utnyttjat 60 ersättningsdagar.

97 kap.

18 §

Paragrafen reglerar vilka kostnader för bostad som ska beaktas när bostadsbidrag beräknas. Övervägandena finns i avsnitt 3.9.3.

Ändringarna innebär att den övre gränsen för bidragsgrundande bostadskostnader höjs.

110 kap.

18 §

Paragrafen reglerar vissa situationer där det som en förutsättning för rätt till tillfällig föräldrapenning krävs att ett läkarutlåtande lämnas in för att styrka barnets sjukdomstillstånd eller särskilda vård- eller tillsynsbehov. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.3.

Paragrafen ändras på så sätt att det anges att i fall som avses i 13 kap. 24 a § ska intyg ges in till Försäkringskassan för att styrka att föräldern deltagit vid ett sådant tillfälle. Föräldern ska alltså genom att lämna in ett intyg till Försäkringskassan styrka att föräldern deltagit hos socialtjänsten i utredning om barnets behov av skydd eller stöd eller i en förhandsbedömning av om en sådan utredning ska inledas. Till skillnad från de övriga situationer som redan regleras i paragrafen handlar det här inte om ett läkarintyg utan om ett intyg om att föräldern faktiskt närvarat hos socialtjänsten i en sådan utredning eller förhandsbedömning. Med styrka avses detsamma som i paragrafens första mening.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 3.9.4 och 3.10.4.

Enligt *första punkten* ska lagen träda i kraft den 1 april 2026 i fråga om 13 kap. 9 a § och i övrigt den 1 januari 2026.

I *andra punkten* anges att äldre bestämmelser fortfarande gäller för tillfällig föräldrapenning och bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet. I fråga om ändringen i 13 kap. 9 a §, som träder i kraft den 1 april 2026, innebär övergångsbestämmelsen att för tillfällig föräldrapenning som avser tid före den 1 april 2026 så gäller paragrafen i dess äldre lydelse. Det betyder att om en förälder ansöker om tillfällig föräldrapenning för en viss dag före den 1 april 2026 så måste ansökan, för att den ska prövas i sak, ha kommit in till Försäkringskassan inom 90 dagar räknat fr.o.m. dagen efter den dag som ansökan avser.

Av 11 kap. 16 § socialförsäkringsbalken framgår att tillfällig föräldrapenning inte lämnas för sådant behov av omvårdnad eller tillsyn av ett barn som har grundat rätt till omvårdnadsbidrag. Enligt den äldre lydelsen av 11 kap. 16 § gäller motsvarande hinder mot att lämna tillfällig föräldrapenning för den numera upphävda förmånen vårdbidrag. Av *tredje och fjärde punkterna* framgår att bestämmelsen i 11 kap. 16 § inte utgör något hinder för att lämna tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 § andra stycket 1 och 2, dvs. dels för deltagande i möte med skola och vissa omsorgsverksamheter med anledning av ett barns sjukdom eller funktionsnedsättning, dels för deltagande i introduktion av barnets behov av hjälp med egenvård i skola och vissa omsorgsverksamheter även om det för barnets vid tidpunkten för ikraftträdandet finns ett gällande beslut om omvårdnadsbidrag eller

vårdbidrag. För ett barn för vilket det vid tidpunkten för ikraftträdandet finns ett gällande beslut om omvårdnadsbidrag gäller detta till dess att Försäkringskassan har omprövat beslutet enligt 22 kap. 15 § eller beslutat att lämna omvårdnadsbidrag efter en ny ansökan, som inte endast avser en ändrad fördelning av sedan tidigare beviljat omvårdnadsbidrag. För ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om vårdbidrag gäller undantaget till dess att detta beslut av någon anledning upphör att gälla.

3.11.2 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken 13 kap.

20 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en förälder till ett sjukt eller funktionsnedsatt barn, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning för att i vissa situationer kunna besöka läkare, medverka i behandling av sitt barn eller lära sig vårda barnet även om föräldern i dessa situationer inte samtidigt vårdar barnet. Övervägandena finns i avsnitt 3.10.5.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att ordet ”förskoleklass” i punkten 2 tas bort eftersom förskoleklassen som skolform upphör fr.o.m. den 1 juli 2028. Ändringen innebär att efterföljande punkter i stycket omnumreras och att en följdändring görs i den nya punkten 3.

3.12 Budgetförslag

3.12.1 1:1 Barnbidrag

Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:1 Barnbidrag

Tusental kronor

2024	Utfall	32 522 601	Anslagssparande	552 223
2025	Anslag	32 048 147 ¹	Utgiftsprognos	32 084 196
2026	Förslag	31 659 197		
2027	Beräknat	31 104 363		
2028	Beräknat	30 779 369		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för allmänna barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Anslaget får även användas för utgifter för tilläggsbelopp vid familjeförmåner enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.10 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:1 Barnbidrag

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	32 048 147	32 048 147	32 048 147
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder		-26 300	-78 800
<i>varav BP26</i>		-26 300	-78 800
– Kvalificering till välfärden		-26 300	-78 800
Makroekonomisk utveckling			
Volym	-388 950	-917 484	-1 189 978
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	31 659 197	31 104 363	30 779 369

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Barnbidraget är ett generellt bidrag och kompenserar för den ökade försörjningsbörda som barn medför för en familj. Allmänt barnbidrag står för ca 88 procent av utgifterna för hela anslaget. Bedömningen av anslagsbehovet görs utifrån SCB:s befolkningsprognoser. Antalet barn i åldern 0–16 förväntas minska under prognosperioden, vilket innebär att utgifterna blir lägre för allmänt barnbidrag och flerbarnstillägg. Det genomsnittliga antalet utbetalda barnbidrag per månad förväntas minska från 1 890 000 år 2025 till 1 808 000 år 2028. Sammantaget innebär detta att utgifterna för anslaget förväntas minska under perioden.

Regeringen avser att lämna förslag om krav på kvalificering till vissa av de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen. Detta innebär minskade utgifter för barnbidrag och flerbarnstillägg. Anslaget beräknas minska med 26 300 000 kronor 2027, 78 800 000 kronor 2028, 131 300 000 kronor 2029, 183 800 000 kronor 2030, 236 400 000 kronor 2031 och 262 600 000 kronor fr.o.m. 2032.

Regeringen föreslår att 31 659 197 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Barnbidrag* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 31 104 363 000 kronor respektive 30 779 369 000 kronor.

3.12.2 1:2 Föräldraförsäkring

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:2 Föräldraförsäkring

Tusental kronor

2024	Utfall	47 770 119	Anslagssparande	2 759 919
2025	Anslag	50 765 281 ¹	Utgiftsprognos	47 825 301
2026	Förslag	49 640 665²		
2027	Beräknat	51 500 970		
2028	Beräknat	52 721 595		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 4 153 001 tkr. avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2026 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2023 som uppgick till -350 766 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för

- föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och graviditetspenning enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken
- statlig ålderspensionsavgift för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och graviditetspenning enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.12 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:2 Föräldraförsäkring

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	50 765 281	50 765 281	50 765 281
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	24 800	18 600	-64 500
<i>varav BP26</i>	<i>55 000</i>	<i>49 800</i>	<i>-33 300</i>
– Kvalificering till välfärden		-40 300	-123 400
– Utvidgade möjligheter till vård av barn	55 000	55 000	55 000
– Fler verktyg till socialtjänsten när samtycke saknas		35 100	35 100
Makroekonomisk utveckling	948 777	1 956 521	3 322 797
Volym	-2 098 193	-1 239 432	-1 301 983
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	49 640 665	51 500 970	52 721 595

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Utgifterna inom föräldraförsäkringen påverkas framför allt av fem faktorer: antalet barn som föds, antalet barn i befolkningen i åldern 0–12 år, ersättningsnivåer, antalet använda dagar samt fördelningen av ersättningsdagarna mellan föräldrarna. Förändringar i födelsetalen påverkar redan på kort sikt användningen av såväl graviditetspenning och föräldrapenning som de tio dagarna i samband med ett barns födelse inom den tillfällig föräldrapenningen. Under prognosperioden förväntas antalet födda barn att minska, liksom antalet barn i åldrarna 0–12 år. Det har en sänkande effekt på utgifterna. Samtidigt förväntas prisbasbelopp och timersättning öka över tid, vilket innebär att medelersättningen höjs för förmånerna. Sammantaget ökar detta utgifterna.

Tabell 3.13 Medelersättning för förmåner inom föräldraförsäkringen

Kronor

	2025	2026	2027	2028
Föräldrapenning, kvinnor	726	763	792	820
Föräldrapenning, män	887	918	944	969
Tillfällig föräldrapenning	1 198	1 239	1 274	1 311
Graviditetspenning	760	786	812	837

Anm.: Ingen fördelning på kön görs för prognosen av tillfällig föräldrapenning.

Källa: Försäkringskassan, anslagsuppföljning juli 2025.

För barn födda fr.o.m. 2014 har åldersgränserna i föräldrapenning ändrats, vilket har haft en sänkande effekt på utgifterna under de senaste åren. Under perioden 2023–2025 tillkommer åldersgrupper för vilka föräldrapenning kan tas ut, eftersom det för barn födda 2014 och framåt finns möjlighet att få föräldrapenning upp till barnet är 12

år eller den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret. Det har haft en höjande effekt på utgifterna. Under 2024 var antalet födda barn mycket lågt, vilket innebär minskade utgifter för föräldrapenningen. Under de sex första månaderna av 2025 har antalet födda barn fortsatt att minska. Antalet var det lägsta antalet födda under ett första halvår sedan 2002. Antalet födda barn förväntas enligt SCB fortsätta minska under prognosperioden. Sammantaget prognosticeras antalet utbetalda nettodagar med föräldrapenning att ligga runt 44,1 miljoner dagar per år under perioden 2025–2028 (ca 14 miljoner eller 32 procent förväntas betalas ut till män, 30 miljoner eller 68 procent till kvinnor). Höjt prisbasbelopp och ökande timlöner innebär att medelersättningen för föräldrapenning ökar.

Utgifterna för vård av sjukt barn utgör ca 90 procent av de totala utgifterna för tillfällig föräldrapenning. Nyttjandet av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn har under första halvan av 2025 har minskat jämfört med tidigare år, men fortsatt att vara på den förhöjda nivå som uppstod under pandemin. Till följd av färre födda barn beräknas antalet utbetalda dagar med tillfällig föräldrapenning minska från ca 7,8 miljoner dagar 2025 till ca 7,3 miljoner dagar 2028 (ingen fördelning på kön görs för prognosen av tillfällig föräldrapenning). Liksom för föräldrapenning påverkar prisbasbeloppet och ökande timlöner ersättningsnivån för tillfällig föräldrapenning och medelersättningen ökar därför över tid. Utgifterna för tillfällig föräldrapenning förväntas därför öka under perioden.

Regeringen avser att lämna förslag om krav på kvalificering till vissa av de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen. Detta innebär minskade utgifter för föräldrapenning. Anslaget beräknas minska med 40 300 000 kronor 2027, 123 400 000 kronor 2028, 209 700 000 kronor 2029, 299 400 000 kronor 2030, 392 700 000 kronor 2031 och 445 100 000 kronor fr.o.m. 2032.

För att ytterligare stärka föräldrars förutsättningar att förena förvärvsarbete med familjeliv lämnas i denna proposition förslag om en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning i vissa fall när barnet har en sjukdom, en funktionsnedsättning eller när barnet kan vara i behov av skydd eller stöd av socialtjänsten. Anslaget ökas med 55 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen avser att stärka föräldraansvaret genom att genomföra förslag från promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30). För att underlätta för föräldrar som deltar i insatser i öppna former beslutade av en socialnämnd, och som syftar till att stödja föräldrarnas barn, ska de kunna få tillfällig föräldrapenning (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 6.5 och 6.6). Anslaget beräknas öka med 35 100 000 kronor fr.o.m. 2027.

Det totala antalet utbetalda dagar med graviditetspenning beräknas minska från 660 000 dagar 2025 till 624 000 dagar 2028 som en följd av att färre barn förväntas födas. På grund av ökande timlöner och höjt prisbasbelopp förväntas utgifterna trots detta öka svagt de kommande åren.

Tabell 3.14 Delposter 1:2 Föräldraförsäkring

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Föräldrapenning	35 622 189	37 154 944	38 075 818
Statlig ålderspensionsavgift för föräldrapenning	3 203 646	3 412 300	3 514 502
Tillfällig föräldrapenning	9 354 917	9 506 474	9 680 870
Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning	913 995	876 128	879 435
Graviditetspenning	510 558	517 019	526 098
Statlig ålderspensionsavgift för graviditetspenning	35 360	34 105	44 872

Regeringen föreslår att 49 640 665 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Föräldraförsäkring* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 51 500 970 000 kronor respektive 52 721 595 000 kronor.

3.12.3 1:3 Underhållsstöd

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:3 Underhållsstöd

Tusental kronor

2024	Utfall	2 687 002	Anslagssparande	111 380
2025	Anslag	2 753 953 ¹	Utgiftsprognos	2 686 751
2026	Förslag	2 780 875		
2027	Beräknat	2 864 947		
2028	Beräknat	2 875 580		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för underhållsstöd enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Betalningar från bidragsskyldiga föräldrar ska återföras till anslaget.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.16 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:3 Underhållsstöd

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	2 753 953	2 753 953	2 753 953
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-20 000	-20 000	-20 000
Makroekonomisk utveckling			
Volym	46 922	130 994	141 627
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 780 875	2 864 947	2 875 580

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Genom underhållsstödet garanterar samhället att barn med särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte betalar något underhåll eller betalar ett underhåll som är lägre än underhållsstödsbeloppet. Inom underhållsstödet finns det dels en bidragsmottagande förälder, eller en bidragsmottagande ungdom över 18 år om det är fråga om ett s.k. förlängt underhållsstöd, dels en bidragsskyldig förälder.

Utgiftsutvecklingen för underhållsstödet är beroende av exempelvis antalet separationer, antalet barn i åldern 0–18 år och löneutvecklingen. Utgiftsstyrande faktorer som staten kan påverka är bl.a. stödets nivå, procentsatserna som bestämmer den bidragsskyldiga föräldrarnas betalningsskyldighet samt storleken på grundavdraget för egna levnadskostnader som får göras innan betalningsskyldigheten beräknas.

Under prognosperioden förväntas antalet barn med underhållsstöd vara på en stabil nivå, omkring 160 000 barn. Det genomsnittliga utbetalningsbeloppet förväntas fortsätta att öka svagt genom att de barn som har underhållsstöd blir äldre och därmed får ett högre underhållsstöd samtidigt som färre betalningsskyldiga föräldrar har

betalningsförmåga att betala ett belopp som motsvarar fullt underhållsstöd. Sammantaget innebär det att utgifterna för underhållsstöd förväntas att öka under prognosperioden.

Regeringen föreslår att 2 780 875 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Underhållsstöd* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 2 864 947 000 kronor respektive 2 875 580 000 kronor.

3.12.4 1:4 Adoptionsbidrag

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:4 Adoptionsbidrag

Tusental kronor

2024	Utfall	4 800	Anslagssparande	9 984
2025	Anslag	14 784 ¹	Utgiftsprognos	3 146
2026	Förslag	9 784		
2027	Beräknat	9 784		
2028	Beräknat	9 784		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till kostnader för internationella adoptioner enligt socialförsäkringsbalken. Bidrag lämnas för adoptioner som förmedlas av en sammanslutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.18 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:4 Adoptionsbidrag

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	14 784	14 784	14 784
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-5 000	-5 000	-5 000
<i>varav BP26</i>	-5 000	-5 000	-5 000
– Minskning av adoptionsbidraget till följd av lågt nyttjande	-5 000	-5 000	-5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 784	9 784	9 784

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Utgifterna för anslaget är beroende av bidragets nivå och antalet barn som kommer till Sverige genom adoption som har förmedlats av auktoriserade adoptionssammanslutningar. Sett över en längre period har antalet adoptioner minskat och pandemin innebär en än lägre nivå av ansökningar om adoptionsbidrag. Ansökningarna förväntas minska från 42 bidrag 2025 till 36 år 2028. Som en följd av lågt nyttjande minskas anslaget med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen föreslår att 9 784 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Adoptionsbidrag* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 9 784 000 kronor respektive 9 784 000 kronor.

3.12.5 1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Tusental kronor

2024	Utfall	1 109 344	Anslagssparande	-21 896
2025	Anslag	1 123 300 ¹	Utgiftsprognos	1 136 800
2026	Förslag	1 148 200		
2027	Beräknat	1 176 900		
2028	Beräknat	1 201 700		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för barnpension och efterlevandestöd enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.20 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	1 123 300	1 123 300	1 123 300
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	10 000	20 000	20 000
Makroekonomisk utveckling	37 300	75 300	112 400
Volym	-22 400	-41 700	-54 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 148 200	1 176 900	1 201 700

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Barnpension är grundad på den avlidna förälderns inkomst medan efterlevandestöd är ett grundskydd för barn som får låg eller ingen barnpension. Utgifterna för anslaget är beroende av antalet barn vars föräldrar avlider, inkomstnivån hos den avlidna föräldern samt antalet barn under 18 år som har invandrat till Sverige vars ena eller båda föräldrar har avlidit.

Antalet barnpensioner beräknas minska svagt under prognosperioden mot bakgrund av relativt låg dödlighet och invandring samt låg fruktsamhet, från i genomsnitt 22 400 år 2025 till 22 200 år 2028. Även antalet mottagare av efterlevandestöd förväntas minska, från 11 100 i genomsnitt 2025 till 9 900 år 2028. En minskad invandring är en förklaring till färre ansökningar om efterlevandestöd. Samtidigt ökar medelbeloppet för efterlevandestöd som en följd av höjt prisbasbelopp. Sammantaget väntas utgifterna för anslaget öka något under prognosperioden.

Regeringen föreslår att 1 148 200 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Barnpension och efterlevandestöd* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 1 176 900 000 kronor respektive 1 201 700 000 kronor.

3.12.6 1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag

Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag

Tusental kronor

2024	Utfall	5 677 391	Anslagssparande	-9 610
2025	Anslag	6 637 908 ¹	Utgiftsprognos	6 610 271
2026	Förslag	7 645 098²		
2027	Beräknat	7 846 455		
2028	Beräknat	7 999 275		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 712 067 tkr. avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2026 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2023 som uppgick till -29 824 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för:

- omvårdnadsbidrag och vårdbidrag enligt socialförsäkringsbalken.
- statlig ålderspensionsavgift för omvårdnadsbidrag och vårdbidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.22 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	6 637 908	6 637 908	6 637 908
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder		-4 900	-15 000
<i>varav BP26</i>		-4 900	-15 000
– Kvalificering till välfärden		-4 900	-15 000
Makroekonomisk utveckling	51 025	63 911	234 092
Volym	956 165	1 149 536	1 142 275
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	7 645 098	7 846 455	7 999 275

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Utgifterna för anslaget styrs av antalet barn i åldersgrupper 0–19 år, andelen barn som det betalas vårdbidrag eller omvårdnadsbidrag för samt storleken på bidraget. Från och med den 1 januari 2019 har omvårdnadsbidrag ersatt den del av vårdbidraget som ger ersättning för barnets tillsyns- och vårdbehov. Det har skett en successiv överföring av utgifter mellan anslagsdelen vårdbidrag och anslagsdelen omvårdnadsbidrag och antalet mottagare av vårdbidrag är mycket litet. Antalet mottagare av omvårdnadsbidrag förväntas öka över tid. Även prisbasbeloppet beräknas öka, vilket påverkar förmånsnivån. Utgifterna för anslaget förväntas därför sammantaget att öka under prognosperioden.

Regeringen avser att lämna förslag om krav på kvalificering till vissa av de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen. Detta innebär minskade utgifter för omvårdnadsbidrag och vårdbidrag. Anslaget beräknas minska med 4 900 000 kronor 2027, 15 000 000 kronor 2028, 25 500 000 kronor 2029, 36 400 000 kronor 2030, 47 700 000 kronor 2031 och 54 100 000 kronor fr.om. 2032.

Regeringen föreslår att 7 645 098 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 7 846 455 000 kronor respektive 7 999 275 000 kronor.

3.12.7 1:7 Pensionsrätt för barnår

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:7 Pensionsrätt för barnår

Tusental kronor

2024	Utfall	8 971 900	Anslagssparande	
2025	Anslag	7 747 900 ¹	Utgiftsprognos	7 747 900
2026	Förslag	7 671 200²		
2027	Beräknat	7 421 800		
2028	Beräknat	8 694 100		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 7 671 200 tkr. avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2026 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2023 som uppgick till -581 503 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för pensionsrätt för barnår enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.24 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:7 Pensionsrätt för barnår

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	7 747 900	7 747 900	7 747 900
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Makroekonomisk utveckling	159 700	429 700	691 500
Volym	-236 400	-755 800	254 700
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	7 671 200	7 421 800	8 694 100

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Pensionsrätt för barnår kan tillgodoräknas föräldrar med barn i åldern 0–4 år och utgifterna påverkas därmed av hur många barn som föds. Pensionsgrundande belopp för barnår fastställs utifrån det för föräldern förmånligaste av tre olika beräkningsalternativ. Beloppen som beräknas i de olika beräkningsalternativen påverkas av timlöneutvecklingen, inkomstbasbeloppets utveckling och utvecklingen av den pensionsgrundande inkomsten.

Antalet barn i de yngre åldrarna förväntas minska de kommande åren, vilket innebär lägre utgifter. Samtidigt påverkar ökande timlöner och inkomstbasbelopp samt sysselsättningen utgifterna. Även regleringsbelopp som avser avvikelser mellan det preliminära belopp som har tagits ut och faktisk avgift påverkar utgifterna. Sammantaget väntas utgifterna för anslaget att minska de första åren i prognosperioden för att 2028 öka på grund av positivt regleringsbelopp.

Regeringen föreslår att 7 671 200 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Pensionsrätt för barnår* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 7 421 800 000 kronor respektive 8 694 100 000 kronor.

3.12.8 1:8 Bostadsbidrag

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:8 Bostadsbidrag

Tusental kronor

2024	Utfall	4 134 200	Anslagssparande	872 964
2025	Anslag	3 440 176 ¹	Utgiftsprognos	3 348 703
2026	Förslag	3 673 310		
2027	Beräknat	3 206 655		
2028	Beräknat	3 385 826		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bostadsbidrag enligt socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.26 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:8 Bostadsbidrag

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	3 440 176	3 440 176	3 440 176
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	243 200	68 500	288 700
<i>varav BP26</i>	<i>755 000</i>	<i>280 100</i>	<i>500 300</i>
– Kvalificering till välfärden		-21 900	-65 700
– Höjda bostadskostnadsgränser	655 000	602 000	566 000
– Justerat ikraftträdande av månadsuppgifter	100 000	-300 000	
Makroekonomisk utveckling	41 809	17 534	-1 845
Volym	-51 875	-319 555	-341 205
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 673 310	3 206 655	3 385 826

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Bostadsbidraget för barnfamiljer består av ett bidrag till bostadskostnader, särskilda bidrag för hemmavarande barn och för barn som bor växelvis samt umgängesbidrag. Därutöver kan bostadsbidrag betalas ut till ungdomshushåll. Bostadsbidragets storlek bestäms av hushållets sammansättning, bostadskostnaden, bostadens storlek och den bidragsgrundande inkomsten. De särskilda bidragen och umgängesbidraget är konsumtionsstöd för barnfamiljer med låga inkomster. Utgifterna för bostadsbidraget styrs i huvudsak av utvecklingen på arbetsmarknaden och sysselsättningen. Det innebär att det framför allt är konjunkturutvecklingen som med viss eftersläpning påverkar utgifterna. Även demografiska förändringar påverkar utgifterna, såsom antalet födda barn.

Den största delen av bostadsbidraget betalas ut till barnfamiljer. På grund av ett datafel vid Försäkringskassan kan antal mottagare och medelersättning varken

redovisas eller prognosticeras. Sammantaget beräknas utgifterna för bostadsbidrag vara relativt stabila under prognosperioden.

Regeringen avser att lämna förslag om krav på kvalificering till vissa av de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen. Detta innebär minskade utgifter för bostadsbidrag. Anslaget beräknas minska med 21 900 000 kronor 2027, 65 700 000 kronor 2028, 109 400 000 kronor 2029, 153 200 000 kronor 2030, 197 000 000 kronor 2031 och 218 800 000 kronor fr.om. 2032.

Regeringen föreslår i denna proposition höjda bostadskostnadsgränser inom bostadsbidrag för barnfamiljer. Som en följd av förslaget ökar utgifterna. Anslaget ökas med 655 000 000 kronor 2026. Anslaget beräknas öka med 602 000 000 kronor 2027 och 566 000 000 kronor fr.o.m. 2028.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 12 avsnitt 3.14.8) budgeterades medel för att använda månadsuppgifter i beräkningen av bostadsbidrag. Ikraftträdandet var beräknat till 1 januari 2026. Kompletterande beredningsunderlag har tagits fram för att åstadkomma en mer ändamålsenlig reform. Regeringen avser att återkomma med förslag där tidpunkten för ikraftträdande har justerats till 1 januari 2027. Av den anledningen fördelar sig utgifterna på andra år än vad som tidigare angetts. Anslaget ökas med 100 000 000 kronor 2026. Anslaget beräknas minska med 300 000 000 kronor 2027.

Regeringen föreslår att 3 673 310 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Bostadsbidrag* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 3 206 655 000 kronor respektive 3 385 826 000 kronor.

Bilaga 1

Förslag om höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av promemorian Höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget.....	2
2	Promemorians lagförslag.....	3
3	Förteckning över remissinstanserna	4

1 Sammanfattning av promemorian Höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget

Bostadsbidraget riktar sig till hushåll med låga inkomster och små ekonomiska marginaler. De senaste åren har såväl hyror som levnadsomkostnader ökat. Under 2023 ökade den genomsnittliga årshyran per kvadratmeter med i snitt fem procent och under 2024 i snitt sju procent. De övre bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer har inte höjts sedan 1997. Sedan 1997 har den genomsnittliga årshyran per kvadratmeter nästan fördubblats.

För att bostadsbidraget i högre grad ska vara kopplat till de faktiska bostadskostnaderna föreslås i promemorian att de övre bostadskostnadsgränserna för barnfamiljer höjs med 1 500 kronor per månad för familjer med ett barn och med 2 000 kronor för familjer med två eller flera barn. De övre bostadskostnadsgränserna föreslås därmed bli 6 800 kronor för familjer med ett barn, 7 900 kronor för familjer med två barn och 8 600 kronor för familjer med tre eller flera barn. Höjningen innebär ett höjt bostadsbidrag med som mest 750 kronor per månad för familjer med ett barn och 1 000 kronor per månad för familjer med två eller flera barn.

2 Promemorians lagförslag

Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 97 kap. 18 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

97 kap.

18 §¹

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som bidrag till kostnader för bostad med 50 procent av den del av bostadskostnaden per månad som för familjer med

– ett barn överstiger 1 400 kronor men inte 5 300 kronor,

– två barn överstiger 1 400 kronor men inte 5 900 kronor, och

– tre eller flera barn överstiger 1 400 kronor men inte 6 600 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om någon medlem av familjen är funktionshindrad.

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som bidrag till kostnader för bostad med 50 procent av den del av bostadskostnaden per månad som för familjer med

– ett barn överstiger 1 400 kronor men inte 6 800 kronor,

– två barn överstiger 1 400 kronor men inte 7 900 kronor, och

– tre eller flera barn överstiger 1 400 kronor men inte 8 600 kronor.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2011:1520.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden inkommit från Barnombudsmannen, Boverket, Fastighetsägarna Sverige, Försäkringskassan, Hyresgästföreningen, Inspektionen för socialförsäkringen, Pensionsmyndigheten, Rädda barnen, Sveriges Allmännyttä och Sveriges Kommuner och Regioner. Därutöver har ett yttrande inkommit från Verdandi.

Bilaga 2

Förslag om kortare ansökningstid och stärkt rätt till tillfällig föräldrapenning

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning av delbetänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)	2
2	Delbetänkandets lagförslag	3
3	Förteckning över remissinstanserna	5
4	Sammanfattning av Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31), i nu tillämpliga delar	6
5	Slutbetänkandets lagförslag	8
6	Förteckning över remissinstanserna	21

1 Sammanfattning av delbetänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)

Delbetänkandets analys och förslag

Utredningen har fått i uppdrag att lämna förslag som möjliggör att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att instruera personal i förskola, skola, fritidshem och pedagogisk omsorg om egenvård för ett barn med kronisk sjukdom.

Barn kan ha allvarliga eller långvariga sjukdomar, skador, funktionsnedsättningar eller andra tillstånd som kan innebära att barnet har behov av vårdåtgärder under hela eller delar av livet. Föräldrar eller andra vuxna kan behöva bistå barnet med dessa vårdåtgärder i vardagen. För närvarande utgör frånvaro från arbetet för att medverka vid instruktion av barns behov av hjälp med egenvård i skolan inte någon specifik ersättningsgrund inom tillfällig föräldrapenning.

Utredningen föreslår därför att det ska införas en ny ersättningsgrund inom den tillfälliga föräldrapenningen som innebär att en förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha rätt till förmånen när föräldern behöver avstå från förvärsarbete i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i förskola, skola och andra pedagogiska verksamheter. Avgörande för rätten till ersättning ska vara barnets behov av hjälp med vårdåtgärder i den aktuella verksamheten, till exempel åtgärder som motiveras av en sjukdom som diabetes eller på grund av epilepsi eller allvarliga allergier. Ansvaret för bedömningen av vilka vårdåtgärder som kan utföras ligger hos huvudmännen inom hälso- och sjukvården.

Förslaget omfattar verksamheter i de skolformer som skolplikten ska eller kan fullgöras i, vilka är förskoleklass, grundskola, anpassad grundsärskola, specialskola eller sameskola samt internationell skola på grundskolenivå. Även fritidshem samt annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen är inkluderade i förslaget.

De åldersgränser och den förmånstid som utredningen föreslår följer systematiken i dagens regelverk. Rätten till tillfällig föräldrapenning i den föreslagna ersättningsgrundande situationen ska därmed gälla för barn som inte har fyllt 12 år. Avseende barn som har fyllt 12 men inte 16 år ska en rätt finnas om barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård. Förmånen ska i den föreslagna ersättningsgrundande situationen kunna lämnas under sammanlagt högst 120 dagar per barn och år.

Utredningen bedömer att det inte finns behov av att införa någon bestämmelse om krav på intyg för att styrka rätten till förmånen, eller några följdändringar i föräldraledighetslagen för att föräldrar som är arbetstagare ska ha rätt till ledighet från arbetet.

2 Delbetänkandets lagförslag

Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 13 kap. 21, 23 och 25 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 13 kap. 20 a §, och närmast före 13 kap. 20 a § en ny rubrik av följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

Vid introduktion av vård- eller behandlingsåtgärder

20 a §

En förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning, som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärsarbete i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i en verksamhet enligt skollagen (2010:800), om den avser

1. förskola,

2. förskoleklass,

3. grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola eller internationell skola på grundskolenivå,

4. fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2 eller 3, eller

5. verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen.

21 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 16–20 §§ lämnas under sammanlagt högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4 *eller* 20 § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

Tillfällig föräldrapenning enligt 16–20 a §§ lämnas under sammanlagt högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4, 20 *eller* 20 a § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

23 §

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 22 § endast om han eller hon behöver avstå från sitt förvärsarbete av skäl som anges i 16 *eller* 20 §.

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 22 § endast om han eller hon behöver avstå från sitt förvärsarbete av skäl som anges i 16, 20 *eller* 20 a §.

25 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 22 § lämnas under högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4 *eller* 20 § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 16 § 1, 3 eller 4, 20 *eller* 20 a § lämnas tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 a § lämnas inte för tid före ikraftträdandet.
 3. Bestämmelsen i 11 kap. 16 § utgör inte hinder för att lämna tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 a § för ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om omvårdnadsbidrag enligt 22 kap. Detta gäller till dess att Försäkringskassan har omprövat beslutet enligt 22 kap. 15 § eller prövat en ny ansökan om omvårdnadsbidrag.
 4. Bestämmelsen i 11 kap. 16 §, i dess lydelse före den 1 januari 2019, utgör inte hinder för att lämna tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 a § för ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om vårdbidrag enligt 22 kap. i dess lydelse före den 1 januari 2019. Detta gäller till dess att Försäkringskassan har prövat en ansökan om omvårdnadsbidrag.

3 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande inkommit från Adoptionscentrum, Arbetsgivarverket, Arvidsjaurs kommun, Astma- och allergiförbundet, Barncancerfonden, Barnombudsmannen, Svenska Diabetesförbundet, Diabetesorganisationen i Sverige, Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Falun, Gävle kommun, Halmstads kommun, Integritetsskyddsmyndigheten, Inspektionen för socialförsäkringen, Jämställdhetsmyndigheten, Karlstads kommun, Kungsbacka kommun, Lidingö kommun, Landsorganisationen i Sverige, Luleå kommun, Malmö kommun, Mjölby kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Norrköpings kommun, Oskarshamns kommun, Region Gävleborg, Region Stockholm, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statskontoret, Statens skolverk, Stockholms kommun, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Regioner SKR, Sveriges kvinnolobby, Sölvesborgs kommun, Tjörns kommun, Trollhättans kommun och Umeå kommun.

Därutöver har yttrande inkommit från Personskadeförbundet RTP, Storstockholms diabetesförening och Riksförbundet FUB.

Följande instanser har avstått från att lämna ett yttrande eller inte haft några synpunkter: Barnombudsmannen, Gnesta kommun, Integritetsskyddsmyndigheten, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Integritetsskyddsmyndigheten, Förvaltningsrätten i Falun, Riksdagens ombudsmän JO, Botkyrka kommun, Växjö kommun, Statens skolinspektion, Förhandlings- och samverkansrådet (PTK), Regelrådet, Saco.

4 Sammanfattning av Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31), i nu tillämpliga delar

Analys och åtgärder för att minska felaktiga utbetalningar

Vid utformningen av åtgärder och förslag för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar inom tillfällig föräldrapenning har utredningens utgångspunkter bland annat varit:

Omfattningen av felaktigheterna är så stora och innebär så omfattande ekonomiska konsekvenser att det är motiverat att föreslå åtgärder för att bevara legitimiteten för försäkringen.

- Regelverket ska vara så enkelt och lättöverskådligt att föräldrar kan överblicka när de har rätt till ersättning.
- Fler uppgifter som ligger till grund för ansökan om tillfällig föräldrapenning behöver styrkas.
- Felaktigheter i ansökan ska i första hand upptäckas och förhindras innan beslut fattas i ärendet.

Utredningen föreslår bland annat att ansökningstiden för tillfällig föräldrapenning ska kortas. Ersättning ska inte lämnas för längre tid tillbaka än 30 dagar före den dag ansökan kom in till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det finns synnerliga skäl för att tillfällig föräldrapenning ändå bör lämnas.

Nya ersättningsgrunder

Utredningen föreslår att fler situationer ska läggas till de nuvarande för att bättre möta föräldrars och barns behov. Utredningens förslag bedöms även förenkla och skapa överblick för när rätt till ersättning finns. Tre av de föreslagna ytterligare situationer då tillfällig föräldrapenning ska kunna betalas ut är aktuella för denna proposition.

- möte med den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i, om mötet är föranlett av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning,
- introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i, eller
- utredning om barnets behov av hjälp och stöd enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller i en förhandsbedömning om en sådan utredning ska inledas.

Utredningen föreslår att rätt till tillfällig föräldrapenning ska finnas för barn som har fyllt 12 men inte 18 år, om barnet har ett särskilt tillsyns- eller vårdbehov. Även om barnet inte har ett tillsyns- eller vårdbehov ska rätt till tillfällig föräldrapenning finnas vid avstående från förvärvsarbete för bland annat deltagande i utredning eller förhandsbedömning hos socialtjänsten.

Utredningen föreslår att samtidig rätt till tillfällig föräldrapenning ska finnas för två föräldrar om det behövs för vården av ett barn. Vidare föreslås att en samtidig rätt till flera föräldrar ska finnas i de nya ersättningsgrundande situationerna möte med barnets skola eller omsorg eller vid deltagande i utredning eller förhandsbedömning hos socialtjänsten.

Om det finns en samtidig rätt till tillfällig föräldrapenning föreslår utredningen även att det ska vara möjligt att kombinera föräldrapenning med tillfällig föräldrapenning på

så sätt att en förälder ska kunna få föräldrapenning samtidigt som den andra föräldern får tillfällig föräldrapenning.

5 Slutbetänkandets lagförslag

Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 13 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 11 kap. 5, 6 och 10 §§ och 110 kap. 1, 17 och 18 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 110 kap. 37 § ska lyda ”Huvudman för en verksamhet enligt skollagen (2010:800)”,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 13 kap., och två nya paragrafer, 110 kap. 19 och 37 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

5 §¹

När det gäller tillfällig föräldrapenning likställs med en förälder även familjehemsförälder.

Första stycket gäller inte i fall som avses i 13 kap. 8 och 9 §§.

Första stycket gäller inte i fall som avses i 13 kap. 10 och 11 §§.

6 §

I fråga om tillfällig föräldrapenning för en försäkrad som har fått rätt till sådan förmån enligt 13 kap. 8, 9, 11 eller 31 a § likställs den försäkrade med en förälder.

En försäkrad som enligt första stycket är likställd med en förälder får dock inte överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 8 §. *Inte heller får Försäkringskassan bevilja tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 9 § på grundval av ett medgivande av en sådan försäkrad.*

I fråga om tillfällig föräldrapenning för en försäkrad som har fått rätt till sådan förmån enligt 13 kap. 10, 11 eller 14 § likställs den försäkrade med en förälder.

En försäkrad som enligt första stycket är likställd med en förälder får dock inte överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 10 §.

10 §²

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 12 kap. 4 a och 5 a–7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 e § får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid.

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 12 kap. 4 a och 5 a–7 §§ samt 13 kap. 5 § första stycket och 13, 14 och 16 §§.

Föräldrapenningsförmåner får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid i fall som anges i 13 kap. 5 § andra stycket och 29 §.

För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

13 kap.

Tillfällig föräldrapenning

Innehåll

¹ Senaste lydelse 2018:1952.

² Senaste lydelse 2018:1628.

1 §

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om rätten till tillfällig föräldrapenning i 2–11 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- tillfällig föräldrapenning för tid före ansökan i 12 §,*
- tillfällig föräldrapenning vid barns födelse eller adoption i 13–18 §§,*
- tillfällig föräldrapenning för barn som inte har fyllt 12 år i 19–23 §§,*
- tillfällig föräldrapenning för barn som har fyllt 12 men inte 18 år i 24–26 §§,*
- tillfällig föräldrapenning för unga som har fyllt 18 men inte 21 år i 27 och 28 §§,*
- tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit i 29 och 30 §§,*
- beräkning av antalet dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning i 31 §, och*
- beräkning av tillfällig föräldrapenning i 32–37 §§.*

Allmänna bestämmelser om rätten till tillfällig föräldrapenning

Inledande bestämmelser

2 §

Rätt till tillfällig föräldrapenning har en försäkrad förälder som avstår från att utföra förvärvsarbete i samband med ett barns födelse eller behov av vård eller i samband med att ett barn har avlidit.

Tillfällig föräldrapenning lämnas i de fall och under de närmare förutsättningar som anges i detta kapitel.

3 §

Särskilda bestämmelser om rätt till tillfällig föräldrapenning när denna förmån lämnas på grundval av inkomst av annat förvärvsarbete finns i 34 §.

4 §

En förälder som är arbetslös har rätt till tillfällig föräldrapenning endast för tid som föräldern avstått från arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Kravet på att ha avstått från arbetslöshetsersättning gäller inte om arbetslösheten inträder under en pågående och sammanhängande period med hel tillfällig föräldrapenning.

Vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning likställs fall som anges

i första och andra styckena med att avstå från förvärsarbete.

5 §

Tillfällig föräldrapenning får förutom i de fall som anges i 11 kap. 10 § första stycket lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid för vård av barnet i samband med sjukdom eller smitta hos barnet, om båda föräldrarnas medverkan i vården av barnet är nödvändig.

Tillfällig föräldrapenning får förutom i de fall som anges i 11 kap. 10 § andra stycket lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid i fall som anges i 19 § första stycket 3, om barnet vårdas på sjukhus eller om föräldrarnas närvaro vid sådant besök är nödvändig. Tillfällig föräldrapenning får även lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid i fall som anges i 20 § 1, 3 och 5.

Förhandsbesked om tillfällig föräldrapenning

6 §

Försäkringskassan får i förväg pröva om förutsättningarna för tillfällig föräldrapenning enligt 24 § första stycket eller 27 § är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för den tid som anges i beslutet men kan omprövas om de förhållanden som har lagts till grund för beslutet ändras.

Förmånsnivåer och förvärsarbete

7 §

Tillfällig föräldrapenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder helt avstått från förvärsarbete.

2. Tre fjärdedels tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärsarbetat högst en fjärdedel av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

3. Halv tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

4. En fjärdedels tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

5. En åttondels tillfällig föräldrapenning lämnas för dag när en förälder förvärsarbetat högst sju åttondelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.

8 §

Som förvärsarbete betraktas inte

1. vård av barn som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i förälderns hem, och

2. sådant förvärvsarbete som den försäkrade utför under tid för vilken han eller hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 §.

Om det vid tillämpningen av första stycket 2 inte går att avgöra under vilken tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete för att vårda sitt barn ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

9 §

Om en förälder får oavkortade löneförmåner under tid då han eller hon bedriver studier, likställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning. Detta gäller dock endast i den utsträckning föräldern går miste om löneförmånerna.

Tillfällig föräldrapenning till någon annan än en förälder

10 §

En förälder får överlåta rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn till någon som är försäkrad för tillfällig föräldrapenning och som i stället för föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barnet i de fall som anges i 19 § första stycket.

11 §

Tillfällig föräldrapenning får lämnas till en annan person som är försäkrad för tillfällig föräldrapenning i fall som anges i 19 § första stycket 2, om den ordinarie vårdaren är en förälder och det inte finns någon annan förälder som kan vårda barnet.

Tillfällig föräldrapenning för tid före ansökan

12 §

Tillfällig föräldrapenning lämnas inte för längre tid tillbaka än 30 dagar före den dag ansökan kom in till Försäkringskassan.

Detta gäller dock inte om det finns synnerliga skäl för att tillfällig föräldrapenning ändå bör lämnas. Tidsbegränsningen gäller inte heller i fråga om sådan tillfällig föräldrapenning som avses i 29 §.

Tillfällig föräldrapenning vid barns födelse eller adoption

Rätten till förmånen

13 §

Rätt till tillfällig föräldrapenning har en far som avstår från förvärvsarbete i samband med sitt barns födelse för att

1. närvara vid förlossningen,
2. sköta hemmet, eller
3. vårda barn.

Det som föreskrivs om en far i första stycket och i 14–16 §§ gäller även en förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

14 §

I följande fall får Försäkeringskassan besluta att en annan person som är försäkrad för tillfällig föräldrapenning och som i stället för en far eller mor avstår från sitt förvärvsarbete i samband med ett barns födelse ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning för ändamål som anges i 13 §:

1. Barnet har inte någon far som har rätt till tillfällig föräldrapenning.
2. Barnets mor är avliden.
3. Barnets far avstår från sin rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 § och det skulle vara oskäligt att inte låta honom avstå.
4. Barnets far kan inte utnyttja sin rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 §.
5. Barnets far kommer sannolikt inte att utnyttja sin rätt enligt 13 § på grund av kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud eller liknande eller på grund av andra särskilda omständigheter.

15 §

Vid adoption lämnas tillfällig föräldrapenning enligt 13 och 14 §§, dock endast om barnet inte fyllt 10 år.

16 §

Vid adoption eller när två personer enligt 6 kap. 10 a § föräldrabalken har förordnats att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn gäller följande:

1. Rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 § tillkommer båda adoptivföräldrarna eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna.
2. Det som i 14 § föreskrivs om en far eller mor ska i stället gälla adoptivföräldrarna eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna.

Förmånstiden

17 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 13–16 §§ lämnas under högst tio dagar per barn, dock inte

för tid efter sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.

Är det fråga om tillfällig föräldrapenning enligt 14 § eller 16 § 2, ska dock avräkning ske för dagar med tillfällig föräldrapenning som en förälder kan ha fått med stöd av 13 § och 16 § 1.

Fördelning av förmånstiden

18 §

Vid adoption och för särskilt förordnade vårdnadshavare fördelas de dagar som anges i 17 § med hälften till vardera föräldern eller vårdnadshavaren om de inte kommer överens om annat.

Om det finns endast en adoptivförälder eller särskilt förordnad vårdnadshavare med rätt till ersättning, har den föräldern eller vårdnadshavaren ensam rätt till alla dagar som anges i 17 §.

Tillfällig föräldrapenning för barn som inte har fyllt 12 år

Vid sjukdom, smitta eller annat vårdbehov

19 §

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn, som inte har fyllt 12 år, om föräldern behöver avstå från förvärsarbete i samband med

- 1. sjukdom eller smitta hos barnet,*
- 2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,*
- 3. besök hos en vårdgivare som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), om besöket syftar till att medicinskt förebygga, utreda eller behandla sjukdomar och skador hos barnet,*

4. besök hos tandvården, om besöket syftar till att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador i munhålan hos barnet, eller

5. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att det sistnämnda barnet omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning kan i fall som anges i första stycket 3 lämnas även om föräldern inte har barnet i sin vård.

Vid deltagande i kurs, behandling, möte, introduktion eller utredning

20 §

En förälder till ett barn som inte har fyllt 12 år har även rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärsarbete i samband med deltagande i

1. kurs som ordnas av huvudman inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten, om kursen syftar till att lära sig att vårda barnet utifrån barnets sjukdom eller funktionsnedsättning,

2. behandling som är ordinerad av läkare,

3. möte med den verksamhet enligt skollagen (2010:800) som barnet normalt deltar i, om mötet är föranlett av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning,

4. introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i, eller

5. utredning om barnets behov av hjälp och stöd enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller i en förhandsbedömning om en sådan utredning ska inledas.

Barn som är yngre än 240 dagar

21 §

För ett barn som är yngre än 240 dagar lämnas tillfällig föräldrapenning enligt 19 § endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller om barnet vårdas på sjukhus eller får motsvarande vård i hemmet.

Första stycket gäller inte i fall som anges i 19 § första stycket 2 om tillfällig föräldrapenning kan lämnas med stöd av 11 §.

När föräldrapenning lämnas

22 §

För ett barn som är 240 dagar eller äldre lämnas tillfällig föräldrapenning enligt 19 eller 20 § inte för tid när föräldrapenning annars skulle ha lämnats, om förutsättningarna för föräldrapenning fortfarande är uppfyllda. Detta gäller dock inte om barnet vårdas på sjukhus eller får motsvarande vård i hemmet.

Förmånstiden

23 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 19–22 §§ lämnas under sammanlagt högst 40 dagar för varje barn och år.

Vid beräkning av förmånstiden enligt första stycket bortses från tid som det finns intyg, utlåtande eller liknande till stöd för rätten till tillfällig föräldrapenning. Detta gäller dock inte i fall som anges i 19 § första stycket 2.

Om föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 19 § första stycket 1 eller 3–5 eller 20 § ska vid beräkning av förmånstiden enligt första stycket även bortses från tid som tillfällig föräldrapenning har lämnats av skäl som anges i 19 § första stycket 2. Detta gäller dock endast för tid som det finns läkarintyg till stöd för att barnets ordinarie vårdare varit förhindrad att vårda barnet.

Tillfällig föräldrapenning för barn som har fyllt 12 men inte 18 år

Vid behov av särskild tillsyn eller vård m.m.

24 §

En förälder till ett barn som har fyllt 12 men inte 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 19 eller 20 §, om barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Även om barnet inte har ett sådant särskilt tillsyns- eller vårdbehov som avses i första stycket har en förälder ändå rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 19 § första stycket 3 eller 20 § 5.

Det som anges i andra stycket gäller också en förälder som behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 19 § första stycket 4, om barnets behov i samband med ett sådant besök kräver föräldrarnas vård.

När föräldrapenning lämnas

25 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 24 § lämnas inte för tid när föräldrapenning annars skulle ha lämnats, om förutsättningarna för föräldrapenning fortfarande är uppfyllda. Detta gäller dock inte om barnet vårdas på sjukhus eller får motsvarande vård i hemmet.

Förmånstiden

26 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 24 § lämnas under högst 40 dagar för varje barn och år.

Vid beräkning av förmånstiden enligt första stycket bortses från tid som det finns intyg, utlåtande eller liknande till stöd för rätten till tillfällig föräldrapenning. Detta gäller dock inte i fall som anges i 19 § första stycket 2.

Om föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 19 § första stycket 1 eller 3–5 eller 20 § ska vid beräkning

av förmånstiden enligt första stycket även bortses från tid som tillfällig föräldrapenning har lämnats av skäl som anges i 19 § första stycket 2. Detta gäller dock endast för tid som det finns läkarintyg till stöd för att barnets ordinarie vårdare varit förhindrad att vårda barnet.

Tillfällig föräldrapenning för unga som har fyllt 18 men inte 21 år

Vid behov av särskild tillsyn eller vård

27 §

En förälder till någon som har fyllt 18 men inte 21 år har rätt till tillfällig föräldrapenning om den unge är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Rätt till tillfällig föräldrapenning finns dock endast om föräldern behöver avstå från förvärsarbete av skäl som anges i 19 § första stycket 1 eller 3 och om skolgången fortfarande pågår i grundskola, grund- särskola, specialskola, gymnasie- skola eller gymnasiesärskola.

Förmånstiden

28 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 27 § lämnas under högst 40 dagar för varje ung person och år.

Vid beräkning av förmånstiden enligt första stycket bortses från tid som det finns intyg eller utlåtande till stöd för rätten till tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit

29 §

Föräldrar till ett barn som inte har fyllt 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning när de avstår från att utföra förvärsarbete i samband med att barnet har avlidit.

30 §

Tillfällig föräldrapenning enligt 29 § lämnas under högst 10 dagar per förälder och barn. Förmånen lämnas tidigast från och med dagen efter den då barnet har avlidit och senast för den dag som infaller 90 dagar efter den dag då barnet har avlidit.

Beräkning av antalet dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning

31 §

Vid beräkning av antal dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning gäller följande:

– En dag med hel tillfällig föräldrapenning motsvarar en dag.

– En dag med tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels tillfällig föräldrapenning motsvarar tre fjärdedelar, hälften, en fjärdedel respektive en åttondel av en dag.

Beräkning av tillfällig föräldrapenning

Grundläggande bestämmelser

32 §

Tillfällig föräldrapenning beräknas enligt bestämmelserna om sjukpenning på normalnivån och sjukpenninggrundande inkomst i 25–28 kap. samt 33–37 §§ i detta kapitel, dock med undantag av bestämmelserna i

– 25 kap. 5 § om bortseende från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete överstigande 10,0 prisbasbelopp,

– 27 kap. 27 §, 27 a § och 28 b § första stycket om karensavdrag och karensdagar,

– 27 kap. 29–33 a §§ om karenstid, och

– 28 kap. 7 § 2 om beräkningsunderlag för sjukpenning på fortsättningsnivån.

Vid beräkning av tillfällig föräldrapenning ska det vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten bortses från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete till den del summan av dessa inkomster överstiger 7,5 prisbasbelopp. Det ska vid denna beräkning i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete.

För hel tillfällig föräldrapenning motsvarar ersättningsnivån föräldrarnas beräkningsunderlag för sjukpenning på normalnivån enligt 28 kap. 7 § 1 grundat på en sjukpenninggrundande inkomst beräknad enligt första och andra styckena (beräkningsunderlaget).

Inkomst av anställning

33 §

Om inte annat följer av 34–37 §§ ska hel tillfällig föräldrapenning beräknas på grundval av beräkningsunderlaget med tillämpning av bestämmelserna i 28 kap. 13–16 §§.

Inkomst av annat förvärvsarbete m.m.

34 §

Om tillfällig föräldrapenning lämnas på grundval av inkomst av annat förvärsarbete, ska hel tillfällig föräldrapenning för dag motsvara kvoten mellan beräkningsunderlaget och 260.

Beloppet avrundas till närmaste hela kröntal, varvid 50 öre avrundas uppåt. Tillfällig föräldrapenning lämnas under högst fem kalenderdagar per sjudagarsperiod. För det fall föräldern avstår från förvärsarbete under fler än fem kalenderdagar under en sjudagarsperiod, lämnas tillfällig föräldrapenning för de första fem dagarna i perioden. Sjudagarsperioden ska alltid beräknas med utgångspunkt i den dag för vilken ersättning begärs, varefter de närmast föregående sex dagarna räknas med i perioden.

35 §

Hel tillfällig föräldrapenning ska för dag motsvara kvoten mellan beräkningsunderlaget och 365, varvid beloppet avrundas till närmaste hela kröntal och 50 öre avrundas uppåt

1. när den försäkrade ska få tillfällig föräldrapenning för tid då annars graviditetspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning skulle ha lämnats, och

2. när den försäkrade är arbetslös och tillfällig föräldrapenning ska lämnas med stöd av 4 §.

Inkomst av såväl anställning som annat förvärsarbete

36 §

Om tillfällig föräldrapenning ska lämnas på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärsarbete beräknas den del av förmånen som svarar mot inkomst av anställning enligt 33 §, medan den del av förmånen som svarar mot inkomst av annat förvärsarbete beräknas enligt 34 §.

Familjehemsförälder

37 §

Om en familjehemsförälder får ersättning för vården av barnet, ska det bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen.

Vidare ska tillfällig föräldrapenning beräknas enligt 35 § i fall som avses i 28 kap. 6 § andra stycket.

110 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområdet i 2 och 3 §§,
- ansökan och anmälan m.m. i 4–12 §§,
- utredning och uppgiftsskyldighet i 13–18 och 20–30 §§,
- uppgiftsskyldighet för andra än parter i 31–35 och 37 §§,
- bevisupptagning rörande arbetsskada m.m. vid allmän domstol i 38 §,
- undantag från sekretess i 39–42 a §§,
- anmälan om bosättning eller arbete i Sverige i 43–45 §§,
- skyldighet att anmäla ändrade förhållanden i 46–51 §§, och
- indragning och nedsättning av ersättning i 52–58 §§.
- utredning och uppgiftsskyldighet i 13–30 §§,
- uppgiftsskyldighet för andra än parter i 31–35, 37 och 37 a §§,

17 §

När det gäller tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 13 kap. 18 och 24 §§ får Försäkringskassan kräva att en förälder ger in särskilt intyg av arbetsgivare eller någon annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena.

Försäkringskassan får också kräva att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenningsförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett *sjukt eller funktionshindrat* barn genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen.

När det gäller tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 13 kap. 22 och 25 §§ får Försäkringskassan kräva att en förälder ger in särskilt intyg av arbetsgivare eller någon annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena.

Försäkringskassan får också kräva att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenningsförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett *barn med sjukdom eller funktionsnedsättning* genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen.

18 §

När det gäller tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 22 § ska läkarutlåtande ges in för att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehovet. *I fall som avses i 13 kap. 30 § ska barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.*

När det gäller tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 24 § *första stycket* och 27 § ska läkarutlåtande ges in för att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehovet, *om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.*

I fall som avses i 13 kap. 24 § andra stycket ska intyg för att styrka att föräldern närvarat eller deltagit vid sådant tillfälle ges in till Försäkringskassan.

När det gäller tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 24 § tredje stycket ska intyg för att styrka barnets behov av föräldrarnas vård ges in till Försäkringskassan.

19 §³

När det gäller tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 19 § första stycket 1–3 ska rätten till ersättning styrkas senast från och med den åttonde dagen i barnets vårdperiod, eller den tidigaste dagen därefter för vilken tillfällig föräldrapenning kan lämnas, genom att intyg ges in till Försäkringskassan. Som periodens första

³ Tidigare 110 kap. 19 § upphävd genom 2012:931.

dag räknas den första dagen med tillfällig föräldrapenning.

37 a §

Huvudmannen för den verksamhet enligt skollagen (2010:800) som ett barn som inte har fyllt tolv år normalt deltar i ska på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter om när barnet har varit från varande från verksamheten i ärenden om föräldrapenningsförmåner. Uppgiftsskyldigheten ska kunna fullgöras under två år från det att frånvaron upphörde.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för föräldrapenningsförmåner som avser tid före ikraftträdandet.
 3. Bestämmelsen i 11 kap. 16 § utgör inte hinder för att lämna tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 § 3 för ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om omvårdnadsbidrag enligt 22 kap. Detta gäller till dess att Försäkringskassan har omprövat beslutet enligt 22 kap. 15 § eller beslutat att lämna omvårdnadsbidrag efter en ny ansökan som inte endast avser en ändrad fördelning av sedan tidigare beviljat omvårdnadsbidrag.
 4. Bestämmelsen i 11 kap. 16 §, i dess lydelse före den 1 januari 2019, utgör inte hinder för att lämna tillfällig föräldrapenning enligt den nya bestämmelsen i 13 kap. 20 § 3 för ett barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om vårdbidrag enligt 22 kap. i dess lydelse före den 1 januari 2019.
 5. Uppgiftsskyldigheten enligt den nya bestämmelsen i 110 kap. 37 a § gäller inte tid före ikraftträdandet.

6 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden inkommit från Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Arvidsjaurs kommun, Astma- och Allergiförbundet, Autism- och Aspergerförbundet, Barncancerfonden, Botkyrka kommun, Diskrimineringsombudsmannen, Ekonomistyrningsverket, Falu kommun, Folkhälsomyndigheten, Friskolornas riksförbund, Funktionsrätt Sverige, Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Falun, Gävle kommun, Inspektionen för socialförsäkringen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Integritetsskyddsmyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm, Karlstads kommun, Kungsbacka kommun, Landsorganisationen i Sverige, Lidingö kommun, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Malmö kommun, Myndigheten för delaktighet (MFD), Norrköpings kommun, Nyköpings kommun, Regelrådet, Region Jönköpings län, Region Stockholm, Riksförbundet Attention, Riksförbundet FUB, Saco, Småföretagarnas Riksförbund, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Stockholms kommun, Svenska Diabetesförbundet, Svenskt Näringsliv, Sveriges a-kassor, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Kvinnoorganisationer, Tjänstemännens centralorganisation, Tjörns kommun, Umeå kommun och Örebro kommun.

Därutöver har ett yttrande inkommit från Nationellt Kunskapscentrum Anhöriga.

Följande instanser har avstått från att lämna ett yttrande eller inte haft några synpunkter: Solna kommun, Riksdagens ombudsmän, Förhandlings- och samverkansrådet PTK, Barnombudsmannen, Växjö kommun, Sveriges A-kassor och Centrala Studiestödsnämnden.